

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
 - 1.1 ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
 - 1.2 สาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้
 - 1.3 การคัดแยกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
 - 1.4 ประเภทและลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
 - 1.5 การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
 - 2.1 ลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
 - 2.2 วิธีการสอนอ่านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 3.1 ความหมายของการอ่าน
 - 3.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 3.4 หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่าน
 - 3.5 หลักการและวิธีการสอนอ่าน
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ
 - 4.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.2 ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.3 หลักการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับนักเรียน
 - 4.4 ความสำคัญของการใช้ภาพประกอบนิทาน
 - 4.5 องค์ประกอบของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ
 - 4.6 วัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ
 - 4.7 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ
 - 4.8 ประโยชน์และคุณค่าของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การศึกษาความสามารถในการอ่านคำควบไม่แท้ ทร ออกเสียงเป็น ซ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในเรื่อง ความหมาย สาเหตุ การคัดแยก ประเภทและ ลักษณะ และการจัดการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

คำว่า “นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้” มีนักการศึกษาพิเศษหลายท่าน ใช้คำ “นักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้” หรือ “นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้” หรือ “นักเรียนบกพร่องด้านการเรียนรู้” หรือ “นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เฉพาะทาง” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Learning Disabilities: LD ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้” มีผู้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2554ก: 8-10) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งปรากฏในคนทุกวัย ตั้งแต่วัยแรกเกิด จนถึงวัยผู้ใหญ่ และวัยรุ่น อาการของความบกพร่องทางการเรียนรู้จะปรากฏขึ้นประมาณชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ส่วนระดับอนุบาลอาจมีลักษณะความบกพร่องบ้าง แต่ไม่ชัดเจน นักเรียนจะมีปัญหาในการแปลความหมายทางสายตา คือสับสนในสิ่งที่มองเห็น มองเห็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ แล้วแปลความหมายไม่ได้ สิ่งที่มองเห็นไม่มีความหมาย และอีกทั้งมีปัญหาในการแปลความหมาย สิ่งที่ได้ยิน คือ ได้ยินเสียง ได้ยินคำพูดแต่แปลความหมายไม่ได้ ไม่เข้าใจสิ่งที่ได้ยิน จึงไม่สนใจฟัง นักเรียนกลุ่มนี้จึงมีปัญหาในการอ่าน เขียน สะกดคำ คิดคำนวณ การเข้าใจสัญลักษณ์ต่าง ๆ จึงสอบตก ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ แต่สาระอื่น ๆ เรียนได้

วินัดดา ปิยศิลป์ (2554: 43) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง กลุ่มอาการที่เกิดจากความผิดปกติในการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้และแสดงออกมาในรูปของปัญหาในการอ่าน/เขียนหนังสือ หรือคิดคำนวณทำไม่ได้เลย หรือทำได้ต่ำกว่านักเรียนที่มีอายุและไอคิวระดับเดียวกันเท่ากับ 2 ชั้นเรียน หรือโดยที่มีระดับสติปัญญาปกติ การวินิจฉัยภาวะนี้ในกลุ่มที่มีไอคิวต่ำ โดยใช้ Discrepancy Formula ซึ่งอาจเกิดจากหลายเหตุปัจจัย เช่น การละเลย การขาดการฝึกฝน คุณภาพการสอนไม่ดี เป็นต้น และเป็น Non-Static Situation คือถ้ามีการฝึกฝนมากพอจนความสามารถเพิ่มขึ้นเท่านักเรียนทั่วไป ก็อาจหายจากภาวะนี้ได้

สันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2543 อ้างถึงใน ส่วนส่งเสริมการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 2-3) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง นักเรียนทั่วไปที่มีสติปัญญาและไอคิวปกติหรืออาจสูงกว่าปกติ แต่มีความบกพร่องในเรื่องบางอย่าง โดยเฉพาะเรื่องการอ่านหนังสือ การเขียนหนังสือ และการคิดคำนวณ จะมีความสามารถต่ำกว่าชั้นเรียนประมาณ 2 ชั้นปี คือ อาจเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ความสามารถด้านการอ่าน การเขียนหรือการคิดคำนวณอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีการวิจัยกันว่า เป็นเรื่องของวงจรการทำงานของสมองคล้ายวงจรไฟฟ้าติด ๆ ดับ ๆ

พัชรี จิวพัฒนกุล (2550: 9) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นนักเรียนที่มีลักษณะร่วมที่เหมือนกัน ได้แก่ ความผิดปกติของสมองในส่วนที่เก็บวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนไม่สามารถอ่าน เขียน หรือการคำนวณและในนักเรียนบางรายมีผลกระทบทำให้ขาดทักษะทางสังคม ขาดความขี้คิด และอาจจะมีปัญหาในด้านอื่น ๆ ตามมา ซึ่งลักษณะความบกพร่องหรือปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ได้เกิดจากความบกพร่องทางสติปัญญาแต่อย่างใด

ศรียา นิยมธรรม (2546: 143) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยาซึ่งทำให้นักเรียนมีปัญหาการเรียนด้านต่าง ๆ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การคิด หรือการคำนวณ รวมถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการรับรู้จากการได้รับความกระทบกระเทือนทางสมอง แต่ไม่รวมนักเรียนที่มีปัญหาอันเกิดจากความบกพร่องทางสายตา การได้ยิน การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือปัญญาอ่อน ตลอดจนความบกพร่องทางอารมณ์ และการเสียเปรียบทางสภาพแวดล้อม

จากความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยา ความผิดปกติของสมอง ในส่วนวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ในด้านการอ่าน การเขียน การสะกดคำ รวมถึงการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ จะมีความสามารถต่ำกว่าชั้นเรียนประมาณ 2 ชั้นปีทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ และบางรายมีผลกระทบทำให้ขาดทักษะทางสังคม ขาดความขี้คิด อาจมีปัญหาในด้านอื่น ๆ ตามมา แต่ไม่รวมนักเรียนที่มีความบกพร่อง อันเกิดจากความบกพร่องทางสายตา การได้ยิน การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือปัญญาอ่อน ตลอดจนความบกพร่องทางอารมณ์และเสียเปรียบทางสภาพแวดล้อม

2. สาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้

สาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้ เกิดจากหลายสาเหตุ มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงสาเหตุต่าง ๆ ไว้ดังนี้

2.1 วินัดดา ปิยะศิลป์ (2554: 44) ได้กล่าวถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้เด็กมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เช่น การละเลย การขาดการฝึกฝน คุณภาพการสอนไม่ดี เป็นต้น และถ้ามีการฝึกฝนมากพอ จนความสามารถเพิ่มขึ้นเท่าที่นักเรียนทั่วไป ก็อาจหายจากภาวะนี้ได้ แต่ถ้าเป็นความบกพร่องในการทำงานของสมอง จะเป็นความผิดปกติแบบถาวรและมีการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ นอกจากนี้ คุณภาพการอ่านหนังสือแปรผันกับอายุ ความพร้อมของนักเรียน คุณภาพของผู้สอน เวลาที่เรียนหลักสูตร ขนาดของห้องเรียน ครอบครัว ระดับเศรษฐกิจ รายได้และอาชีพพ่อแม่ หรืออาจเกิดจากหลายสาเหตุรวมกันไป

2.1.1 ความบกพร่องในการทำงานของระบบประสาท พบบ่อยในนักเรียนที่เป็นลมชัก ร่างกายพิการ คลอดก่อนกำหนด น้ำหนักตัวน้อย มีปัญหาขณะตั้งครรภ์ หรือขณะคลอดได้ขาดอากาศเป็นระยะเวลานาน คนไข้มักจะถนัดตาและมือซ้าย หรือถนัดทั้งสองข้างก็ตาม แต่เกือบทุกราย จะพบความสับสนในการแยกแยะซ้ายขวา ในภาวะปกติเมื่อนักเรียนเรียนรู้หลักการในการอ่านได้แล้ว นักเรียนจะอ่านหนังสือได้โดยการแปลตัวหนังสือออกมาเป็นเสียงและฟังว่าเสียงที่ออกมานั้น มีความหมายตรงกับคำที่เคยพูดหรือไม่ โดยพบความสัมพันธ์กับการล่าช้าในการพัฒนาการในด้านการพูดและการสื่อสาร

2.1.2 กรรมพันธุ์ พบการถ่ายทอดได้บ่อยในครอบครัว พบว่าประวัติของภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในครอบครัวถือเป็นความเสี่ยงสำคัญในการเกิดภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในนักเรียน

2.2 พัทรี จิวพัฒนกุล (2550: 13-17) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่าสามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ได้ 3 ประเภท คือ การได้รับบาดเจ็บทางสมอง ปัจจัยทางพันธุกรรม และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 การได้รับบาดเจ็บทางสมอง การแพทย์ในปัจจุบันมีความเชื่อว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้เท่าที่ควร เนื่องมาจากการได้รับบาดเจ็บทางสมอง (Brain Damage) ซึ่งการได้รับบาดเจ็บนี้ทำให้ระบบประสาทส่วนกลางไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ การได้รับบาดเจ็บทางสมองอาจเกิดในช่วงระยะก่อนคลอด ระหว่างคลอดหรือหลังคลอด

1) ปัจจัยก่อนคลอด (Prenatal Factors) ในช่วงระยะเวลาของการตั้งครรภ์ การพัฒนาของสมองเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าสมองหยุดชะงัก การพัฒนาในช่วงแรก ๆ ของการตั้งครรภ์ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม จะส่งผลให้ทารกเสียชีวิตในครรภ์มารดาได้ หรือถ้าอยู่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งคลอดออกมา ก็อาจทำให้สมองพิการ ทั้งนี้เนื่องมาจากโรคของมารดา เช่น โรคเบาหวาน โรคไทรอยด์ชนิดรุนแรง หัด การได้รับรังสีจากการเอกซเรย์ มารดามีอายุมาก มารดามีบุตรยาก

มารดาดื่มเหล้า สูบบุหรี่ การได้รับยาที่ส่งผลต่อทารก ซึ่งนักวิทยาศาสตร์เชื่อว่าสาเหตุดังกล่าวจะแสดงความผิดปกติของการเรียนรู้ได้ในภายหลัง

2) ปัจจัยระหว่างคลอด (Perinatal Factors) การได้รับบาดเจ็บทางสมองอาจจะเกิดขึ้นได้ ในระหว่างคลอด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดออกซิเจน ระยะเวลาคลอดที่ยาวนาน หรือการคลอดด้วยความยากลำบาก จากการศึกษาพบว่าทารกที่รอดชีวิตอันเนื่องมาจากการตกเลือดของมารดาในระหว่างคลอด จะมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำนวนร้อยละ 40-50 และเมื่อนักเรียนเหล่านี้เข้าเรียนพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าปกติ บางคนที่มีปัญหารุนแรง ส่งผลต่อปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ เมื่อเทียบกับนักเรียนในวัยเดียวกัน

3) ปัจจัยหลังคลอด (Postnatal Factors) ภายหลังจากการคลอดอาจมีเหตุบางอย่างซึ่งส่งผลต่อการได้รับบาดเจ็บทางสมองของทารก ได้แก่ การได้รับความกระทบกระเทือนจากการถูกทุบตี จากอุบัติเหตุ การที่ทารกมีไข้สูง การสูญเสียน้ำของทารก สมอ่งบวมหรือเยื่อหุ้มสมองอักเสบ เป็นต้น

2.2.2 ปัจจัยทางพันธุกรรม จากความจริงที่ว่าปัญหาทางการเรียนรู้มักจะมีในครอบครัวเดียวกัน อาจเป็นการเชื่อมโยงทางพันธุกรรม เป็นไปได้ว่าสิ่งที่ถ่ายทอด คือ สมอ่งทำหน้าที่ผิดปกติอย่างไม่ชัดเจนนัก สามารถนำไปสู่ปัญหาในการเรียนรู้ ปัญหาในการเรียนรู้บางอย่างอาจเกิดจากสิ่งแวดล้อมในครอบครัว เช่น หากพ่อ แม่ มีความผิดปกติในการใช้ภาษา ก็ทำให้พูดคุยกับลูกน้อยหรือใช้ภาษาที่บกพร่อง กรณีนี้ลูกจะขาดแบบแผนที่ดีในด้านพัฒนาการทางภาษา ดังนั้นจึงอาจมีปัญหาในการเรียนรู้ได้

2.2.3 ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุทางสภาพแวดล้อมเป็นสาเหตุอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนภายหลังการคลอด เมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การที่นักเรียนมีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้า ด้วยสาเหตุบางประการ การที่ร่างกายได้รับสารบางประการอันเนื่องจากสภาพมลพิษในสิ่งแวดล้อม การขาดสารอาหารในวัยทารก และในวัยเรียน การสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพของผู้สอน ตลอดจนการขาดโอกาสในการศึกษา เป็นต้น องค์ประกอบเหล่านี้ อาจทำให้สภาพการเรียนรู้ของนักเรียนมีความบกพร่องมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ คือ

1) สารพิษ สารพิษที่พบมากได้แก่ สารตะกั่ว เมื่อนักเรียนรับประทานอาหารดื่มน้ำ ที่มีสารตะกั่วเจือปนอยู่ เช่น สีทาบ้านเก่า ๆ ไอเสียจากรถยนต์ ท่อน้ำประปาเก่า ๆ ที่เป็นสนิม ล้วนมีสารตะกั่วเจือปนทั้งสิ้น เมื่อสารตะกั่วเข้าสู่ร่างกายนักเรียน สารจะไปทำลายเซลล์สมองบางส่วน ทำให้เกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้

2) อุบัติเหตุ บุคคลที่ได้รับการกระทบกระเทือนที่สมองอย่างรุนแรงเมื่อได้รับอุบัติเหตุ ไม่ว่าจะเป็นหัวฟาดพื้น อุบัติเหตุบนท้องถนนหรือสิ่งอื่นที่มากระทบศีรษะอย่างรุนแรง อาจทำให้สมองได้รับบาดเจ็บซึ่งนำไปสู่ความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้

2.3 ศรีเรือน แก้วกัจจวาล (2545: 355-366) กล่าวถึงสาเหตุของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีสาเหตุสำคัญ 4 ประการดังนี้

2.3.1 ระบบประสาทบกพร่องเป็นเวลานานหลายสิบปี นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้มีการพิสูจน์ว่าเกิดจากความผิดปกติทางระบบประสาท ซึ่งอาจเกิดจากการพัฒนาของระบบประสาทและสมองที่ผิดปกติ หรือเสียหาย และความบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการพัฒนาการในครรภ์ การขาดออกซิเจนในระหว่างคลอด และการติดเชื้อ เป็นต้น

2.3.2 พัฒนาการด้านต่าง ๆ ช้ากว่าวัย บางทฤษฎีเชื่อว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เกิดจากการพัฒนาการที่ช้ากว่าวัยตามเกณฑ์ปกติอย่างมาก โดยเฉพาะสมองและระบบประสาท จากการศึกษาวิจัยพบว่านักเรียนเหล่านี้ พัฒนาการเชิงทักษะ พัฒนาการทางภาษา การทำงานประสานสัมพันธ์กันของการเห็น และการเคลื่อนไหว เป็นต้นช้ากว่าวัย ในด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น วุฒิภาวะ

2.3.3 สาเหตุจากพันธุกรรม มีนักการศึกษาจำนวนมากที่ได้พิสูจน์ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เกิดจากปัจจัยทางพันธุกรรม

2.3.4 สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับสาเหตุจากพันธุกรรมมีนักการศึกษาหลายท่านได้สรุปผลการศึกษาว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เกิดจากปัจจัยสิ่งแวดล้อม อาทิ ทุพโภชนาการ รังสี สารตะกั่ว ยา หลอดไฟที่เคลือบปรอท (Fluorescent) และการสอนที่ไร้ประสิทธิภาพ ในบางกรณีสิ่งแวดล้อมหมายถึง สิ่งแวดล้อมในระยะที่อยู่ในครรภ์มารดาด้วย

2.4 ผดุง อริยะวิญญู (2544: 8-9) กล่าวถึงสาเหตุของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจจำแนกได้ดังนี้

2.4.1 การได้รับบาดเจ็บทางสมอง บุคลากรทางการแพทย์ที่ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในหลายประเทศมีความเชื่อว่า สาเหตุสำคัญที่นักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้นั้น เนื่องมาจากได้รับบาดเจ็บทางสมองเล็กน้อย อาจจะได้รับบาดเจ็บก่อนคลอด ระหว่างคลอด หรือหลังคลอดก็ได้ การได้รับบาดเจ็บนี้ทำให้ระบบประสาทส่วนกลางไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ อย่างไรก็ตามการได้รับบาดเจ็บอาจไม่รุนแรงนัก สมองและระบบประสาทส่วนกลางยังทำงานได้ดีเป็นส่วนใหญ่ มีบางส่วนเท่านั้นที่บกพร่องไปบ้าง ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการรับรู้ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ปัญหานี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับทั้งหมดเพราะนักเรียนบางรายอาจเป็นกรณียกเว้นได้

2.4.2 พันธุกรรม มีงานวิจัยเป็นจำนวนมากระบุตรงกันว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้ บางอย่าง สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเป็นรายกรณีพบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้บางคน อาจมีพ่อ แม่ พี่ น้อง หรือญาติใกล้ชิด มีปัญหาในการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการอ่าน การเขียนและความเข้าใจทางภาษา มีรายงานการวิจัยที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับนักเรียนฝาแฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกัน (Identical Twins) พบว่านักเรียนฝาแฝดคนหนึ่งมีปัญหาในการอ่าน ฝาแฝดอีกคนหนึ่งมักมีปัญหาในการอ่านด้วย แต่ปัญหานี้จะไม่ค่อยพบบ่อยนักสำหรับนักเรียนฝาแฝดที่เกิดจากไข่คนละใบ (Fraternal Twins) จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าความบกพร่องทางการเรียนรู้อาจสืบทอดทางพันธุกรรมได้

2.4.3 สิ่งแวดล้อม สาเหตุทางสภาพแวดล้อมในที่นี้ หมายถึง สาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การได้รับบาดเจ็บทางสมองและพันธุกรรม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการคลอด เมื่อนักเรียนโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น นักเรียนที่มีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้าด้วยสาเหตุบางประการ การที่ร่างกายได้รับสารอันเนื่องจากสภาพมลพิษ สภาพแวดล้อม การขาดสารอาหาร ในวัยทารกและในวัยเรียน ตลอดจนการที่ผู้ปกครองมีความบกพร่องทางภาษา ทางด้านการแสดงออกหรือภาษาที่ผู้ปกครองใช้ อาจคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้อง ในกรณีเช่นนี้ ทำให้นักเรียนขาดต้นแบบที่ดีในการพัฒนาการทางภาษา ทำให้มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

จากการศึกษาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการได้รับบาดเจ็บทางสมอง ได้แก่ การทำงานของระบบประสาทบกพร่องสมอง ชักซ้ายผิดปกติ สมองได้รับบาดเจ็บทำงานผิดปกติ พยาธิสภาพของสมอง การคลอดที่ผิดปกติทั้งก่อนคลอด ระหว่างคลอด และหลังคลอด การได้รับอุบัติเหตุ ไข้หวัดหลังคลอด เช่น พัฒนาการด้านต่าง ๆ ช้ากว่าวัย ความบกพร่องทางภาษาของผู้ปกครอง การสอนของผู้สอนที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดโอกาสในการศึกษา การขาดการฝึกฝน ความพร้อมของนักเรียน เวลาที่เรียน หลักสูตร ขนาดของห้องเรียน ครอบครัว ระดับเศรษฐกิจ รายได้และอาชีพพ่อแม่ กรรมพันธุ์ ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม หรืออาจเกิดจากหลายสาเหตุรวมกัน

3. การคัดแยกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การคัดแยกนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะได้ทราบว่าบกพร่องอย่างไร จะได้หาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงประเด็น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความรู้ในเรื่องนี้

ผดุง อารยะวิญญู และสุวิทย์ พวงสุวรรณ (2554: 23-24) กล่าวว่าสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการเป็นสิ่งแรกก่อนที่จะลงมือช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ คือ การคัดกรองว่าแต่ละคนมีข้อบกพร่องใดบ้าง

การคัดกรองเป็นขั้นตอนหนึ่ง ในการจัดการศึกษาพิเศษ แล้วจึงนำไปสู่กระบวนการเรียน การสอน เราจะคัดกรองนักเรียนก่อนแล้วจึงจัดการเรียนการสอน หรือสอนแล้วจึงทำการคัดกรอง ในภายหลังก็ได้ หรือสอนไปคัดกรองไปพร้อม ๆ กัน ในการคัดกรองจะใช้เครื่องมือมาตรฐานหรือไม่มาตรฐานก็ได้ ผู้สอนจะใช้วิธีคัดกรองแบบเป็นทางการ (Formal Screening) หรือวิธีคัดกรองที่ไม่เป็นทางการก็ได้

วิธีคัดกรองที่เป็นทางการ เป็นการคัดกรองที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ส่วนมากใช้แบบทดสอบ มาตรฐานที่มีเกณฑ์ปกติ (Norms) ในการเปรียบเทียบเพื่อตัดสินว่านักเรียนคนใดเป็นนักเรียนบกพร่อง ทางการเรียนรู้บ้าง

วิธีคัดกรองที่ไม่เป็นทางการ ผู้สอนอาจใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหรือใช้แบบทดสอบ ง่าย ๆ ที่สร้างขึ้นเอง หรือใช้เครื่องมือที่นักวิชาการสร้างขึ้นที่พอเชื่อถือได้ ซึ่งสามารถตรวจสอบคุณภาพ การคัดกรองตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นการคัดเพื่อสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสูงขึ้น การคัดกรอง แบบนี้ ผู้สอนไม่สามารถออกเอกสารรับรองได้ การคัดกรองจึงเป็นการคัดกรองเพื่อจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเป็นสำคัญ เมื่อพบข้อบกพร่องในการอ่าน เขียน ผู้สอนจึงจัดกิจกรรมให้เหมาะกับนักเรียน แต่ละคน ตามสภาพปัญหาและความรุนแรงของความบกพร่องนั้น ๆ

เครื่องมือที่นักวิชาการที่มีชื่อเสียงด้านการศึกษาพิเศษระดับแนวหน้าสร้างขึ้นและสามารถ ตรวจสอบคุณภาพการคัดกรองตามเกณฑ์ที่กำหนด มีดังนี้

3.1 ผดุง อารยะวิญญู (2554ข: 7-17) ได้กล่าวถึงการคัดแยกนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียนรู้ดังนี้

3.1.1 แบบสำรวจความสามารถในการรับและแปลผลข้อมูล (ครป.) ใช้เพื่อสำรวจหา ความสามารถในการรับและแปลผลข้อมูลของนักเรียน โดยสังเกตจากอัตราความถี่ของพฤติกรรมที่ นักเรียนแสดงออก แบบสำรวจนี้สร้างขึ้นตามแนวทฤษฎีที่ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้อยความสามารถในการรับและแปลผลข้อมูล ที่รับเข้ามาสู่สมอง ทางด้านสายตาและทางารฟัง ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า สมองของนักเรียนส่วนที่รับรู้และแปลผล ด้านที่เกี่ยวกับภาษา มีปัญหาจึงทำให้ นักเรียนแปลผลสิ่งที่ได้ยิน สิ่งที่ได้เห็น ได้ไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์ ภาษาและ คณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยสัญลักษณ์และเสียงของสัญลักษณ์ทั้งสิ้น แบบสำรวจนี้ประเมิน ความสามารถของนักเรียนทั้ง 8 ด้าน คือ

- 1) การรับและแปลผลข้อมูลทางารฟัง
- 2) การรับและแปลผลข้อมูลทางสายตา
- 3) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล
- 4) การรับรู้ความคิดรวบยอด

- 5) ความเร็วในการแปลผลข้อมูล
- 6) การเคลื่อนไหว
- 7) ทักษะทางสังคม
- 8) สมาธิ

ผู้สอนเป็นผู้ประเมินนักเรียนตามรายการที่กำหนด และจะต้องรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี อย่างน้อยต้องเคยสอนนักเรียนที่ถูกประเมินมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน หากข้อมูลใดไม่ชัดเจน จะต้องมีการทดสอบเพิ่มเป็นรายบุคคล จนกว่าจะแน่ใจ หลังจากกรอกข้อมูลตามรายการแล้ว ผู้สอนรวบรวมคะแนนในกระดาษคำตอบและนำคะแนนแต่ละด้านมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (Norms) ของแบบทดสอบ หากคะแนนในแต่ละหมวดและคะแนนรวมทั้ง 8 หมวด เท่ากับหรือมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ให้ตัดสินว่า นักเรียนคนนั้นเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เมื่อพบข้อบกพร่องในการแปลผลข้อมูลในเรื่องใด จากทั้ง 8 หมวด ผู้สอนควรฝึกทักษะด้านนั้น ๆ ให้ดีขึ้น เมื่อทักษะดีขึ้น ความบกพร่องทางการเรียนรู้ก็จะลดลง ทำให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนหนังสือและน่าจะเรียนได้ดีขึ้นทั้งทางด้านการอ่าน การเขียนและทางด้านคณิตศาสตร์

3.1.2 แบบสำรวจปัญหาการเรียนรู้เฉพาะด้าน (ปรด.) เครื่องมือนี้สำรวจปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียนใน 3 ด้านคือ ด้านการอ่าน การเขียน การสะกดคำและคณิตศาสตร์ ผู้สอนเป็นผู้ประเมินนักเรียน ผู้สอนจะต้องรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี ทำหน้าที่สอนนักเรียนมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน ผู้ประเมินจะประเมินโดยการใส่เครื่องหมาย/ลงในช่องที่ตรงกับระดับความรุนแรงของปัญหาตามพฤติกรรมของนักเรียนที่สังเกตพบ แล้วนำไปกรอกลงในกระดาษคำตอบ หลังจากนั้นจึงรวมคะแนนตามรหัสสี แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ (จุดตัด) ทำกระดาษคำตอบจะทราบได้ว่านักเรียนที่ถูกประเมินมีปัญหาการเรียนรู้เฉพาะด้าน การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และด้านคณิตศาสตร์ ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน และมีปัญหามาก-น้อยเพียงใด เพื่อจะได้ช่วยเหลือและแก้ไขให้ถูกต้องตรงตามปัญหา โดยให้ผู้สอนเป็นผู้ประเมินอ่านข้อความในข้อ 1-80 โดยละเอียด แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับของปัญหา

- 5 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด/รุนแรงที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาในระดับค่อนข้างน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม ความแม่นยำของการตัดสินใจขึ้นอยู่กับการประเมินของผู้สอน หากประเมินผิดแสดงว่าข้อมูลผิดพลาด จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาให้ดี หากไม่แน่ใจให้เรียกนักเรียน มาทดสอบเพิ่มเติมได้

3.2 คารณี อุทัยรัตนกิจ, ชาญวิทย์ พรนภดล และคณะ (2549: 10-11) ได้กล่าวถึง แบบคัดกรองเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม (KUS-SI Rating Scales: ADHD/LD/Autism (PDDs)) ซึ่งประกอบด้วย

ข้อความที่บ่งบอกพฤติกรรมรวม 130 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 มีข้อความ 30 ข้อ ใช้สำหรับคัดกรองเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น (ADHD)

ด้านที่ 2 มีข้อความ 20 ข้อ ใช้สำหรับคัดกรองเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

ด้านการอ่าน

ด้านที่ 3 มีข้อความ 20 ข้อ ใช้สำหรับคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

ด้านการเขียน

ด้านที่ 4 มีข้อความ 20 ข้อ ใช้สำหรับคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

ด้านการคิดคำนวณ

ด้านที่ 5 มีข้อความ 40 ข้อ ใช้สำหรับคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม (Autism

and PDDs)

คำชี้แจงการใช้แบบคัดกรอง KUS-SI Rating Scales: ADHD/LD/Autism (PDDs)

3.2.1 ส่วน ก. สำหรับผู้ตอบแบบคัดกรอง

1) ผู้ตอบแบบคัดกรอง คือ ผู้สอน/อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ อย่างน้อย 2 ท่าน ที่รู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี หรือมีโอกาสสอนนักเรียนอย่างใกล้ชิดมาแล้วอย่างน้อย 1 ภาคเรียน ร่วมกันประเมินพฤติกรรมนักเรียน ดังนี้

1.1) ผู้สอน/อาจารย์ผู้สอนสาระภาษาไทย ประเมินเฉพาะด้านที่ 1, 2, 3 และ 5

1.2) ผู้สอน/อาจารย์ผู้สอนสาระคณิตศาสตร์ ประเมินเฉพาะด้านที่ 1, 4 และ 5

1.3) ผู้สอน/อาจารย์ผู้สอนทั้งสาระภาษาไทยและคณิตศาสตร์ประเมินทั้ง 5 ด้าน

2) กรุณากรอกข้อมูลส่วนที่ 1, 2 และประเมินพฤติกรรมนักเรียนทั้ง 5 ด้าน

ให้ชัดเจนและครบถ้วนตามความเป็นจริง เพื่อให้สามารถนำผลคะแนนมาวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียน ได้อย่างถูกต้อง

3) ครูณาอ่านคำชี้แจงการตอบแบบคัดกรองแต่ละด้านอย่างรอบคอบ พิจารณาทำความเข้าใจกับข้อความที่บ่งบอกพฤติกรรมรายชื่อ แล้วประเมินข้อความทุกข้อให้สอดคล้องกับระดับพฤติกรรมที่ท่านสังเกตพบมากที่สุด ถ้าท่านไม่แน่ใจในข้อความใดให้รอสังเกตพฤติกรรมนักเรียนเพิ่มเติมจนแน่ใจ ก่อนตัดสินใจประเมินข้อความนั้น

4) ครูณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจพฤติกรรมและการช่วยเหลือนักเรียนในส่วนที่ 6

3.2.2 ส่วน ข. สำหรับผู้ประเมิน

1) ผู้ประเมิน คือ ผู้สอน/อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา หรือนักจิตวิทยา ที่ได้รับการฝึกอบรมการใช้แบบคัดกรองจากผู้เชี่ยวชาญ

2) จำนวนอายุตามปฏิทินของนักเรียน ในส่วนที่ 3

3) จำนวนคะแนนดิบที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมนักเรียนแต่ละด้านพร้อมบันทึกคะแนนดิบ ในส่วนที่ 5

4) นำคะแนนดิบที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมนักเรียนแต่ละด้านไปแปลงเป็นคะแนนที่ (T-Score) โดยเปิดตารางคะแนน ที่ ในคู่มือการใช้แบบคัดกรอง แล้วแปลผลคะแนนแต่ละด้านว่านักเรียนอยู่กลุ่มใดตามเกณฑ์การแปลผลคะแนน ในส่วนที่ 4

5) บันทึกข้อมูลผลสรุป (คะแนนดิบ คะแนนที่ และกลุ่ม) ให้ครบทุกช่อง พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเพื่อการช่วยเหลือเพิ่มเติม ในส่วนที่ 5

จากวิธีการคัดกรองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการใช้แบบคัดกรองมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การที่จะเลือกเครื่องมือชนิดใดผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนจะต้องเลือกและใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดกรอง โดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ของศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู ประกอบด้วย แบบสำรวจความสามารถในการรับ และแปลผลข้อมูล (ครป.) และแบบสำรวจปัญหาการเรียนรู้เฉพาะด้าน (ปรค.) เพราะมีความเห็นว่าแบบสำรวจดังกล่าวมีรายละเอียด และมีขั้นตอนที่เข้าใจได้ง่าย สามารถคัดกรองนักเรียนได้ชัดเจน และแบบประเมินความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเด็กอายุ 2-15 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีระดับเชาวน์ปัญญา(IQ) ตั้งแต่ 90 ขึ้นไป

4. ประเภทและลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไว้ดังนี้

4.1 ผดุง อารยะวิญญู (2544: 21-30) กล่าวถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของปัญหาในการเรียนดังนี้

4.1.1 ความบกพร่องทางการฟังและการพูด นักเรียนบางคนอาจมีปัญหาเพียงเล็กน้อย บางคนอาจมีปัญหาในระดับรุนแรงแตกต่างกันไป ความบกพร่องทางการฟังและการพูด เรียกว่า อเฟเซีย เป็นผลมาจากการได้รับบาดเจ็บทางสมองแต่นักเรียนที่พูดไม่ชัด เช่น พูดด้วยเสียงจืดจมนึก การพูดติดอ่างหรือพูดไม่ชัดของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางการพูดไม่ชัดอยู่ในกลุ่มนี้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการฟังและการพูด อาจแสดงพฤติกรรม ดังนี้

- 1) มีพัฒนาการทางการพูดล่าช้า
- 2) ไม่เข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษา
- 3) รู้จักคำศัพท์น้อย
- 4) จำแนกเสียงพูดไม่ได้
- 5) ใช้วิธีวะในการพูดไม่ถูกต้องทำให้พูดไม่ชัด
- 6) รู้ว่าจะพูดอะไร แต่พูดออกมาเป็นคำพูดไม่ได้
- 7) ไม่เข้าใจคำพูดของผู้อื่น
- 8) พูดไม่เป็นประโยค
- 9) พูดไม่ถูกหลักภาษาไทย
- 10) ใช้คำศัพท์ไม่ตรงกับความหมายที่จะพูด
- 11) พูดแล้วคนอื่นฟังไม่รู้เรื่อง
- 12) ไม่เข้าใจโครงสร้างทางภาษา

4.1.2 ความบกพร่องทางการอ่าน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการอ่าน เรียกว่า ดิสเล็กเซีย (Dyslexic Child) การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อาจมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบหลายประการ บางคนอาจขาดเรียนบ่อย เพราะต้องช่วยพ่อแม่ในการประกอบอาชีพ บางคนต้องหาเลี้ยงครอบครัว บางคนต้องเดินทางมาไกล จึงไม่อยากเดินทางมาโรงเรียน บางคนพูดภาษาท้องถิ่นมาแต่กำเนิด เมื่อมาเรียนภาษาไทยกลางที่โรงเรียนจึงทำให้เรียนได้ไม่ดี เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียน เกียจคร้านทำให้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ นักเรียนกลุ่มนี้ไม่จัดเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ แต่นักเรียน

ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ถึงแม้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้แล้วก็ยังอ่านหนังสือไม่ได้ ปัญหาที่มีในระดับรุนแรงแตกต่างกันไป อาจมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) จำตัวอักษรไม่ได้ ทำให้อ่านเป็นคำไม่ได้
- 2) จำตัวอักษรได้บ้าง แต่อ่านเป็นคำไม่ได้
- 3) ความสามารถในการอ่านต่ำกว่านักเรียนอื่นในชั้นเรียนเดียวกัน
- 4) ระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเมื่อวัด โดยใช้แบบทดสอบ
เชาวน์ปัญญาที่เชื่อถือได้
- 5) นักเรียนบางคนอาจมีความไวในการใช้สายตา
- 6) นักเรียนบางคนอาจมีความไวในการฟัง
- 7) อ่านเป็นประโยคไม่ได้
- 8) สามารถเข้าใจภาษาได้ดี หากให้นักเรียนฟังหรือมีคนอ่านหนังสือให้ฟังหรือฟังจากเทป แต่ถ้าจะให้อ่านเองจะอ่านไม่ได้ อ่านไม่เข้าใจหรืออ่านจับใจความไม่ได้
- 9) อ่านคำโดยสลับตัวอักษร เช่น
 - กบ เป็น บก - งอม เป็น มง
 - ยอด เป็น คอย - กาบ เป็น บาก
- 10) ไม่เข้าใจว่าตัวอักษรใดมาก่อน - หลัง ตัวอักษรใดอยู่ทางซ้ายหรือขวา
- 11) ไม่สามารถแยกเสียงสระในคำได้ เช่น แมลง นักเรียนมักอ่านคำว่า แม-ลง หรือมะ-แลง - ลง เป็นต้น

4.1.3 ความบกพร่องทางการเขียน การเขียนเป็นทักษะสูงสุดในกระบวนการทางภาษา ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน การเขียนเป็นการแสดงออกซึ่งแนวความคิดของผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนจะต้องนำคำในภาษาพูดมาร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักภาษาไทย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการเขียน มักมีความบกพร่องในการเรียงลำดับ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่นักเรียนไม่สามารถเขียนหนังสือได้ อาจมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) ไม่สามารถลอกคำที่ครูเขียนบนกระดานลงบนสมุดได้ถูกต้อง
- 2) เขียนประโยคตามครูไม่ได้
- 3) ไม่สามารถแยกรูปทรงทางเรขาคณิตได้
- 4) บางรายอาจมีปัญหาในการผูกเชือกกรองเท้าหรือใช้มือหยิบจับสิ่งของ
- 5) เขียนไม่เป็นคำแต่อาจมีลายเส้นแต่อ่านไม่ได้
- 6) เขียนเป็นประโยคไม่ได้ เรียงคำไม่ถูกต้อง

4.1.4 ความบกพร่องทางการเขียนนี้ ไม่รวมไปถึงนักเรียนที่เขียนคำยากไม่ได้อันเนื่องมาจากนักเรียนไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียนบ่อย หรือจี้เกียจอ่านหรือเขียนหนังสือ การไม่ส่งงานที่ครูมอบหมายให้ทำ ความบกพร่องทางการเขียนอาจจำแนกเป็น 3 ลักษณะ

1) ความบกพร่องในการเขียน การที่นักเรียนไม่สามารถเขียนหนังสือได้ เช่น จับดินสอไม่ได้ ลอกคำศัพท์หรือตัวอักษร หรือตัวเลข หรือรูปทรงทางเรขาคณิตจากกระดานลงบนสมุดของตนไม่ได้ หรือทำได้แต่ลายมืออ่านยาก

2) ความบกพร่องในการจำ นักเรียนไม่สามารถจำสิ่งที่เห็นได้ อาจบอกชื่อสิ่งของได้ในขณะที่กำลังจ้องมองสิ่งนั้นอยู่ แต่เมื่อครูนำสิ่งนั้นพ้นสายตาไปแล้ว นักเรียนจำสิ่งนั้นไม่ได้เพราะความสามารถในการจำทางสายตาไม่ดี

3) ความบกพร่องทางโครงสร้างภาษา นักเรียนกลุ่มนี้สามารถเรียนหนังสือได้ดี แต่หากครูให้เขียนเรียงความ เขียนรายงาน นักเรียนอาจทำไม่ได้ อาจมีแนวคิดที่จะเขียนแต่ไม่สามารถระบายความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นตัวอักษรได้ บางคนอาจเขียนได้บ้างแต่เขียนผิดหลักไวยากรณ์ของภาษาไทย นักเรียนบางคนอาจมีความบกพร่องทางการเขียนอย่างเดียว บางคนอาจมีความบกพร่องทางการอ่านอย่างเดียว บางคนอาจมีความบกพร่องทั้งการฟัง การอ่าน และการเขียน ความรุนแรงของปัญหา อาจแตกต่างกันไปในนักเรียนแต่ละคน นักเรียนบางคนอาจมีปัญหามากนักสามารถอ่านและเขียนได้บ้าง แต่ต้องได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติม นักเรียนบางคนมีปัญหารุนแรงถึงขั้นไม่สามารถจับดินสอหรือปากกาเขียนหนังสือได้เลย

4) ความบกพร่องทางคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ประกอบขึ้นด้วยสัญลักษณ์เช่นเดียวกับวิชาภาษาไทย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการรับรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ อาจมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ ความรุนแรงของปัญหาของนักเรียนแต่ละคนอาจไม่เท่ากัน นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์เรียกว่า ดิสแคลคูเลีย ปัญหาดังกล่าวอาจแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้

4.1) มีปัญหาในการบอกความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง เช่น หากมีนักเรียนในชั้นอยู่ 30 คน นักเรียนทั่วไปมักจะเข้าใจว่า จำเป็นต้องจัดที่นั่งให้นักเรียน 30 ที่ เพราะนักเรียน 1 คน ต้องการที่นั่งเพียง 1 ที่เท่านั้น แต่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มักตอบไม่ได้ว่า นักเรียน 30 คนควรจัดที่นั่งให้กี่ที่

4.2) ไม่เข้าใจความหมายของจำนวน เช่น นักเรียนอาจนับเลข 1 2 3 4 5 ... ได้ แต่ถ้าครูสั่งให้หยิบก้อนหินมาวางไว้ข้างหน้า 5 ก้อน จะปฏิบัติไม่ได้ การนับของนักเรียนเป็นการท่องจำ ไม่ใช่ความเข้าใจ

4.3) ไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ได้ยินกับสิ่งที่มองเห็น นักเรียนอาจจะออกเสียงนับเลข 1 3 4 5 ... ได้ แต่จะให้หับภาพนกบนกระดานนักเรียนจะนับไม่ได้

4.4) มีปัญหาในการจัดเรียงลำดับ

4.5) ไม่สามารถจำแนกวัตถุที่มีขนาดต่างกันที่กองรวมกันอยู่ได้ เช่น เมื่อครูสั่งให้แยกไม้บล็อกรวมกันอยู่ ออกเป็น 2 กอง กองหนึ่งเป็นไม้บล็อกที่มีขนาดเล็ก อีกกองหนึ่งเป็นไม้บล็อกขนาดใหญ่ นักเรียนอาจปฏิบัติไม่ได้

4.6) ไม่เข้าใจปริมาณ เมื่อขนาดเปลี่ยนไป เช่น ธนบัตรใบละ 20 บาท 1 ใบ มีค่าเท่ากับเหรียญ 5 บาท จำนวน 4 เหรียญหรือเหรียญ 10 บาท จำนวน 2 เหรียญ

4.7) ทำเลขไม่ได้ว่าจะเป็น บวก ลบ คูณ หรือหาร

4.8) ไม่เข้าใจสัญลักษณ์

4.9) ไม่เข้าใจความหมายของตัวเลข เช่น 10 กับ 01 32 กับ 23

4.10) ไม่สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในการคำนวณได้

4.11) ไม่เข้าใจความหมายของ การซั่ง ดวง วัด

4.12) มีปัญหาในการอ่านแผนที่หรือกราฟ

4.13) มีปัญหาในการทำเลขโจทย์ปัญหา

4.2 วินัดดา ปิยศิลป์ (2545: 220-221) ได้กล่าวถึงประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

4.2.1 บกพร่องทางการอ่าน (Reading Disorder) พบได้บ่อยที่สุด คือมีความยากลำบากในการอ่านตัวอักษร สะกดคำไม่คล่อง อ่านตะกุกตะกักตั้งแต่วัยเรียน โดยที่นักเรียนอ่านหนังสือไม่ได้เลย หรือมีความสามารถในการอ่านหนังสือต่ำกว่านักเรียนในวัยเดียวกัน 2 ชั้นปี กระทบต่อการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นอย่างมาก พบร่วมกับประวัติการพูดช้า พูดไม่ชัด ขาดความสามารถในการจดจำคำอ่านซ้ำ อ่านผิดและจับประเด็นในการอ่านไม่ได้

4.2.2 บกพร่องทางการเขียน (Disorder of Written Expression) เป็นกลุ่มที่ขาดทักษะในการเขียนหนังสือ เช่น ขาดทักษะในการสร้างคำ สร้างประโยค ที่จะสื่อความหมาย เขียนหนังสือผิด การสะกดผิด ใช้หลักไวยากรณ์ผิด การแบ่งแยกวรรคผิดพลาด หรือเขียนหนังสือแล้วอ่านไม่รู้เรื่อง เป็นความบกพร่องในสมองส่วน Central Information-Processing Area มักพบร่วมกับ Reading Disorder ความผิดปกติในการพูดและการสื่อสาร

4.2.3 บกพร่องทางการคิดคำนวณ (Mathematics Disorder) พบได้น้อยที่สุดในกลุ่มนี้ พบบ่อยในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นักเรียนจะมีทักษะในด้านการคำนวณต่ำกว่านักเรียนในวัยเดียวกัน 2 ชั้นปี หรือทำไม่ได้เลย จะขาดการเชื่อมโยง สัญลักษณ์เลขกับภาษาเขียน ไม่เข้าใจ การบวก ลบ คูณ หรือหาร

4.3 Salend (2005 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 14–16) ได้กล่าวถึงความบกพร่องทางการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

4.3.1 ความยากลำบากในการเรียนรู้ทางวิชาการ (Learning and Academic Difficulties) เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จำนวนมากจะมีความบกพร่องหรือความยากลำบากเกี่ยวกับความจำ สมาธิหรือการจัดระบบ จึงทำให้การเรียนรู้ทางวิชาการของนักเรียนเหล่านี้ มีความอ่อนด้อยไปด้วย โดยนักเรียนเหล่านี้มักประสบกับปัญหาหรือความยากลำบากเกี่ยวกับการรับข้อมูล การประมวลผลข้อมูล ความจำ และการแสดงออกเกี่ยวกับความคิด หรือความรู้สึกของตนเอง ซึ่งความบกพร่องหรือความยากลำบากเหล่านี้เอง ที่ส่งผลให้มีปัญหาหรือความยากลำบากในเรื่องของ การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ สำหรับปัญหาทางการอ่านนั้น นับเป็นปัญหาหลักที่นักเรียนกลุ่มนี้ประสบ โดยจากงานวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ประมาณร้อยละ 80 มีปัญหาทางการอ่าน โดยปัญหาและความยากลำบากด้านการอ่าน อาจเห็นได้จากการที่นักเรียนไม่สามารถจำรูป และเสียงของพยัญชนะได้ ไม่สามารถจำคำได้ และไม่สามารถใช้เทคนิคการเดาความหมายของคำจากบริบทได้ มีอัตราการอ่านที่ช้ามาก มีความอ่อนด้อยในเรื่องการฟังและการอ่านเพื่อความเข้าใจ หรืออาจอ่านหลงคำ หลงประโยคหรือบรรทัด โดยจะเห็นว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านนั้น อาจส่งผลให้นักเรียนอ่านคำสั่งต่าง ๆ ผิดพลาด หรือหลีกเลี่ยงการอ่าน การเขียน หรือประสบกับปัญหาในการได้มาซึ่งข้อมูลหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ในหนังสือเรียน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านจำนวนมากจะประสบกับปัญหาด้านการเขียนด้วย โดยปัญหาทางการเขียนนั้นอาจแสดงออกถึงความยากลำบากในเรื่องของความคิด การจัดระบบของข้อความ โครงสร้างของประโยค การเลือกใช้คำศัพท์ การสะกดคำ และความถูกต้องของไวยากรณ์ ซึ่งความยากลำบากเกี่ยวกับการเขียนเหล่านี้ สามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาอื่น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน ส่วนปัญหาทางด้านคณิตศาสตร์ที่นักเรียนประสบนั้น อาจสังเกตได้จากการที่นักเรียนมีความอ่อนด้อยเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ ตัวอย่าง เช่น ไม่สามารถจำแนกความแตกต่างของตัวเลข จำนวน เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ทางคณิตศาสตร์ การด้อยความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา การเปรียบเทียบหรือการคิดคำนวณที่มีขั้นตอนซับซ้อนมากขึ้น

4.3.2 ความยากลำบากเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร (Language and Communication Difficulties) ความยากลำบากทางด้านภาษานับเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้เด็กเหล่านี้บางคนอาจมีภาษาพูด ที่มีรูปแบบไม่สมบูรณ์ เหมือนนักเรียนทั่ว ๆ ไป มีความยากลำบากในการเข้าใจความหมายของภาษา และมีความยากลำบากในการแสดงความคิด หรือความรู้สึกของตนเองโดยจะสังเกตเห็นได้จาก การที่นักเรียนเหล่านี้จะมีความยากลำบากในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ การทำตามคำสั่ง การเข้าใจคำถาม การออกเสียงคำ และการแสดงออกเพื่อให้ผู้อื่นรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองต้องการ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องที่ไม่ใช่ด้านภาษาหรือเป็น Nonverbal Learning Disabilities จะมีความยากลำบากในการเข้าใจเกี่ยวกับภาษากาย ภาษาท่าทาง และการเลือกใช้ภาษา ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบทต่าง ๆ นักเรียนอาจช่างพูด แต่ลักษณะของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารและคำที่เลือกใช้ อาจมีวงคำศัพท์ที่จำกัด รวมทั้งมีลักษณะไม่สละสลวย นอกจากนี้ระดับเสียงที่ใช้ จะเป็นระดับเสียงที่ต่ำ และมักจะไม่ได้ตั้งใจเน้นทางสังคม (Social Cues) จึงทำให้มีความยากลำบากในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและเนื่องจากมักจะรับรู้ในสิ่งที่เป็นรายละเอียดมากกว่า สิ่งที่เป็นองค์รวม จึงมีความยากลำบากในการเข้าใจข้อมูลข่าวสารที่รับรู้โดยการเห็น การทำงานที่ซับซ้อนให้เสร็จสมบูรณ์ การจัดลำดับความสำคัญของงาน การระบุใจความสำคัญจากสิ่งที่อ่าน การจดโน้ต การจัดระบบ และเชื่อมโยงลำดับของความคิดในงานเขียน

4.3.3 ความยากลำบากเกี่ยวกับการรับรู้และการเคลื่อนไหว (Perceptual and Motor Difficulties) แม้ว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจไม่ได้มีประสาทการรับรู้ที่บกพร่อง แต่เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็มีความยากลำบากในการระลึกถึง การจำแนก การแปลความหมาย สิ่งเร้าที่ได้จากการรับรู้โดยการเห็นและการได้ยิน ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนเหล่านี้บางคนอาจมีความยากลำบากในการจำแนกรูปร่าง ลักษณะของตัวอักษร การคัดลอกงานจากกระดาน การทำตามคำสั่งที่มีหลายขั้นตอน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับเสียง การที่ต้องให้ความสนใจกับสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้อง และการต้องทำงานในช่วงเวลาที่เหลือ นอกจากนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจมีความบกพร่องในการทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่โดยความบกพร่องของกล้ามเนื้อใหญ่ อาจแสดงออกโดยท่าทางการเดินที่คุ่มง่าม การทรงตัวที่ไม่ค่อยสมดุล การที่ไม่สามารถจับหรือเตะลูกบอลได้หรือการที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวหรือเดินไปตามจังหวะได้ ส่วนความบกพร่องของกล้ามเนื้อมัดเล็ก อาจแสดงออกถึงความยากลำบากในการตัด การประดิษฐ์ภาพ การวาดภาพ การลากเส้นตามรอย การจับดินสอ การเขียน การคัดลอก และการเขียนตัวเลขให้ตรงหลัก ปัญหาทางการเคลื่อนไหวอีกประการหนึ่งที่อาจพบในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้บางคน คือ การซุกซน ไม่อยู่นิ่ง (Hyperactive) ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีความยากลำบากในการนั่งติดที่

4.3.4 ความยากลำบากเกี่ยวกับพฤติกรรม อารมณ์และสังคม (Social-Emotional and Behavioral Difficulties) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้บางคนอาจมีปัญหาทางด้านพฤติกรรมและสังคม โดยจะเห็นได้จากการที่นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของตนเอง การหลีกเลี่ยงการทำงานที่ได้รับมอบหมาย การแยกตัวออกจากสังคม มีความรู้สึกโดดเดี่ยว ความคับข้องใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจส่งผลต่อการเรียนและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามมาของนักเรียนที่เป็นเช่นนี้ ก็เนื่องมาจากการที่นักเรียนเหล่านี้ มีความอ่อนด้อยเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้แนะทางสังคม จึงทำให้การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมีความล้มเหลว เพราะไม่รู้ว่าในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบทต่าง ๆ นั้น ตนเองควรพูดหรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ แบ่งออกตามความบกพร่องได้ 4 ประเภทได้แก่ ความบกพร่องทางการฟังและการพูด ความบกพร่องทางการอ่าน ความบกพร่องทางการเขียน และความบกพร่องทางคณิตศาสตร์ และหากแบ่งตามความยากลำบาก แบ่งได้ 4 ประเภทเช่นกัน ได้แก่ ความยากลำบากในการเรียนรู้ทางวิชาการ ความยากลำบากเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร ความยากลำบากเกี่ยวกับการรับรู้และการเคลื่อนไหว และความยากลำบากเกี่ยวกับพฤติกรรม อารมณ์และสังคม ซึ่งความบกพร่องแต่ละประเภทจะมีลักษณะปัญหาแตกต่างกันไป ก่อนที่จะช่วยเหลือนักเรียนแต่ละประเภท ผู้สอนจะต้องศึกษาลักษณะของปัญหาให้เข้าใจเสียก่อน

5. การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอแนะแนวทางให้ผู้สอน ได้นำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียน ดังนี้

5.1 ผดุง อารยะวิญญูและสุวิทย์ พวงสุวรรณ (2554: 45-76) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

- 5.1.1 สอนจากสิ่งที่ยากที่สุด
- 5.1.2 สอนด้วยประสบการณ์ตรง
- 5.1.3 ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามขีดความสามารถของตน
- 5.1.4 ใช้แรงเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.1.5 กระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด
- 5.1.6 ให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความเป็นผู้นำ
- 5.1.7 เพื่อนสอนเพื่อน
- 5.1.8 ให้โอกาสนักเรียนเลือกเรียน
- 5.1.9 สอนจากสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยไปหาสิ่งที่นักเรียนไม่คุ้นเคย

5.1.10 ทบทวนบทเรียนบ่อย ๆ

5.1.11 แสดงผลการเรียนให้นักเรียนเห็นโดยเร็ว

5.1.12 บรรยากาศในชั้นเรียน

5.1.13 สังเกตนักเรียนควบคู่กันไปกับการสอน

5.1.14 หลักการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในห้องเรียนรวม

1) ยอมรับความหลากหลายของผู้เรียน

2) พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร

3) การสอนที่มีประสิทธิภาพ

4) ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกฝ่าย

5.2 การจัดการเรียนการสอน ให้กับนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้แต่ละครั้ง สิ่งที่คุณสอนควรคำนึงคือ

5.2.1 จัดการสอนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) การเรียนการสอนจะต้องให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ผู้สอนจะต้องเข้าใจนักเรียน ในเรื่องต่อไปนี้

1) สมอง (Brain)

ส่วนต่าง ๆ ของสมองนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญญาหรือความฉลาดของคนเรา ซึ่งการ์ดเนอร์ ได้สรุปไว้ว่า

ด้านภาษา : อยู่ที่ด้านหน้าของสมองส่วนซ้าย

ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ : อยู่ที่สมองด้านซ้าย

ด้านมิติ : อยู่ที่บริเวณสมองซีกขวา ด้านหลัง

ด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว : อยู่ที่สมองส่วนที่เรียกว่า เซรีเบลลัม เบซัลแกงเกลียและมอเตอร์คอร์เทกซ์

ด้านดนตรี : อยู่ที่ด้านขวาของสมอง

ด้านมนุษยสัมพันธ์ : อยู่ที่สมองส่วนหน้าด้านขวาและลิมบิกซิสเต็ม

ด้านตน : อยู่ที่สมองส่วนหน้าและลิมบิกซิสเต็ม

นักเรียนบางคนเป็นนักเรียนสมองซีกซ้าย บางคนเป็นนักเรียนสมองซีกขวา ผู้สอนควรสอนให้สอดคล้องกับลักษณะของนักเรียนก่อน แล้วจึงปรับตามสมองที่ถนัดในภายหลัง

นักเรียนสมองซีกซ้าย นักเรียนสมองซีกขวา

ด้านภาษา/คณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์

ความจำ/การจัดระบบ ดนตรี/ศิลปะ/ความเข้าใจ

การจัดลำดับ/หมวดหมู่ ความคิดรวบยอด

ตาประสานกับมือ	การให้เหตุผล
การสะกดคำ/ประสมคำ	การประมาณค่า
เจาะลึกรายละเอียด	คุณภาพรวม ๆ

2) ลีลาในการเรียน (Learning Style)

ผู้เรียนแต่ละคนมีวิธีเรียนหนังสือไม่เหมือนกัน ควรสอนตามวิธีที่นักเรียนถนัดเรียนแล้วจะได้ผล ไม่ใช่สอนตามวิธี (ลีลา) ที่ผู้สอนถนัดสอน นักเรียนที่ถนัดต่างจากผู้สอนจะเรียนได้ไม่ดี

ลีลาที่ 1 ผู้เรียนที่ถนัดเรียนรู้จากสายตา (Visual)

ผู้เรียนกลุ่มนี้เรียนรู้ได้ดีจากการมองเห็น จากการใช้สายตา จากการอ่านหนังสือ อ่านข้อความบนกระดาน อ่านแบบฝึกหัด เข้าใจและจำข้อมูลได้ดี โดยการอ่านไม่ต้องการการพูด การอธิบาย เพราะไม่ค่อยชอบฟังคำอธิบาย อ่านหนังสือคนเดียวแล้วเข้าใจดี ในการเรียนควรจดคำบรรยายของผู้สอน เพราะจะช่วยให้จดจำได้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ดี ผู้สอนควรใช้สื่อทางสายตาประกอบ เช่น แผ่นใส ภาพยนตร์ วัสดุทัศน ภาพวาด ใช้สีเป็นรหัส แผนภูมิ หรือสื่อทางสายตาอื่น ๆ

ลีลาที่ 2 ผู้เรียนที่ถนัดเรียนรู้จากการฟัง (Auditory)

ผู้เรียนกลุ่มนี้เรียนรู้ได้ดีจากการพูด การฟัง การเสนอรายงานปากเปล่า จำข้อมูลได้ดีจากการฟัง การอ่านออกเสียงดัง ๆ จะช่วยให้จำได้ดีขึ้น เขาจะเรียนได้ดีจากการฟังเทป ฟังบรรยาย การอภิปราย บางคนชอบอ่านลงเทปแล้วเปิดฟัง บางคนชอบสอนคนอื่น หลายคนชอบถามผู้สอน ชอบอภิปรายปัญหากับผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี ผู้สอนควรใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องเสียง หรือการเรียน โดยการฟัง เช่น การบรรยาย การอ่านออกเสียงดัง ๆ เป็นต้น

ลีลาที่ 3 ผู้เรียนที่ถนัดการเรียนรู้จากการสัมผัส 1 (Tactile)

การสัมผัส 1 เป็นการสัมผัสจากภายนอก การจับต้องด้วยมือ ผู้เรียนกลุ่มนี้เรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติจริง เช่น ทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ ใช้มือจับ นึก ปะต่อ สัมผัส ด้วยมือ การจดโน้ตย่อ หรือการเขียนสรุปสั้น ๆ จะช่วยให้จดจำข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนควรสอนโดยให้ลงมือปฏิบัติ จับต้องสิ่งของ อุปกรณ์หรือวัสดุ ให้ ปั่น ตัด ต่อ ก่อ สร้าง หรือ จัดเขียน

ลีลาที่ 4 ผู้เรียนที่ถนัดการเรียนรู้จากการสัมผัส 2 (Kinesthetic)

การสัมผัส 2 คือการสัมผัสภายใน เป็นการสัมผัสที่ไม่ใช้มือ ผู้เรียนกลุ่มนี้เรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้นในห้องเรียน ผู้เรียนได้เคลื่อนไหว การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ช่วย เช่น เครื่องเล่นเทป คอมพิวเตอร์ จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

ลีลาที่ 5 การเรียนเป็นกลุ่ม (Group)

ผู้เรียนกลุ่มนี้เรียนรู้ได้ดีเมื่อมีเพื่อน ต้องอ่านหนังสือหรือทำการบ้านกับเพื่อนสนิทอย่างน้อย 1-2 คน ชอบการสนทนาโต้ตอบ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนจำข้อมูล ได้ดีขึ้น ผู้สอนควรจัดให้มีกิจกรรมกลุ่ม มีการอภิปรายทำงานร่วมกัน

ลีลาที่ 6 การเรียนตามลำพัง (Individual)

ผู้เรียนกลุ่มนี้เรียนรู้ได้ดีโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนตามลำพังคนเดียว ไม่มีใครมารบกวน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จะเรียนรู้ได้เร็วหากได้อยู่ตามลำพัง ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เรียนรู้ตามลำพัง

ลีลาที่ถนัดรองลงมา เป็นลีลาที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีเป็นลำดับสองรองจากลีลาที่ตนเองถนัดที่สุด คนที่เรียนเก่งบางคนอาจมีลีลาในการเรียนรู้หลายลีลา ลีลาที่ไม่ถนัด เป็นลีลาที่นักเรียนไม่ชอบ หากผู้สอน สอนด้วยลีลาที่เขาไม่ชอบเขาจะเรียนได้ไม่ดี แต่ผู้สอนอาจทดลองให้เขาพยายามเรียนรู้ โดยใช้ลีลาที่ไม่ถนัดบ้าง

3) พหุปัญญา

พหุปัญญา คือ ความเก่งหรือความสามารถที่หลากหลายได้แก่

- 3.1) ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
- 3.2) ด้านภาษา
- 3.3) ด้านมิติสัมพันธ์
- 3.4) ด้านศิลปะและดนตรี
- 3.5) ด้านมนุษย์สัมพันธ์
- 3.6) ด้านเข้าใจตนเอง
- 3.7) ด้านธรรมชาติ-ด้านจิตวิญญาณแห่งชีวิต

นักเรียนแต่ละคนมีความถนัด (เก่ง) ไม่เหมือนกัน นักเรียนที่เก่งกีฬา-ศิลปะ และดนตรี อาจไม่เก่งด้านคิดคำนวณ นักเรียนที่เก่งด้านภาษาอาจไม่เก่งด้านคณิตศาสตร์ นักเรียนที่เก่งด้านคิดคำนวณ อาจไม่เข้าใจตนเอง วาดรูปก็ไม่เป็น ร้องเพลงก็เพี้ยน ฯลฯ จึงควรนำทฤษฎีพหุปัญญา มาใช้ ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

5.2.2 การจัดสภาพแวดล้อม (Environment) แนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนดังนี้

- 1) จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าอยู่
- 2) จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

3) จัดสิ่งแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย

5) การจัดสภาพห้องเรียนให้มีความปลอดภัย ปราศจากเสียงและสิ่งรบกวน นอกจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพแล้ว ควรพิจารณาบรรยากาศในห้องเรียนด้วยนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จะเรียนได้ผลดีหากมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น

5.1) บรรยากาศที่ยอมรับความหลากหลาย (Diversity) ของผู้เรียน

5.2) ยอมรับความแตกต่างทางครอบครัว วัฒนธรรมและสังคมของผู้เรียน

5.3) บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ตามระดับความสามารถ ไม่จำเป็นต้องเรียนพร้อมกันในเนื้อหาเดียวกัน

5.4) ผู้สอนก็ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ทั้งทางด้านวิชาการและจิตวิทยาการเรียนการสอนหาเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ที่ทันสมัย นำนักเรียนออกนอกห้องเรียน ใช้เกมหรือกิจกรรมที่นักเรียนได้เคลื่อนไหว จะช่วยให้บรรยากาศในการเรียนสนุก

5.5) การสร้างแรงจูงใจในการเรียน

5.2.3 การทำงานร่วมกัน (Collaborative Effort) การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ให้ได้ผลเต็มที่ จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย หลักการทำงานร่วมกันมีดังนี้

1) ทำงานคนเดียว ไม่ฉลาดเท่ากับการทำงานร่วมกับคนหลายคน (None of us is as Smart as all of us)

2) เรียนรู้สิ่งใหม่เสมอ เพราะทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง

3) ปัญหาคือ สิ่งที่ทำทลายความสามารถ

4) รับฟังเสียงคัดค้าน

5) ร่วมกันเป็นผู้นำ

6) ร่วมกันเป็นผู้ตาม

7) ร่วมกันรับผิดชอบ

5.2.4 การสนับสนุนตนเอง (Self Advocacy) เป็นการสนับสนุนตนเองหรือเป็นผู้พิทักษ์ตนเอง นั่นคือ ควรเรียกร้องสิทธิให้กับตนเอง ผู้ที่จะพิทักษ์สิทธิตนเองได้ดีนั้น ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 8 ประการดังนี้

1) ยอมรับความบกพร่องของตนเอง

2) ไม่โกรธ หากบุคคลอื่นเรียกเราว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

3) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองให้มากที่สุด เข้าใจให้ถ่องแท้ว่าตนเองเรียนหนังสือด้วยวิธีใด ได้ดีที่สุดใน

- 4) รู้ว่าตนเองต้องการอะไร
- 5) คาดการณ์ล่วงหน้าว่า จะพบอุปสรรคใดบ้างในห้องเรียน
- 6) รู้จักสิทธิตามกฎหมาย รู้จักหน้าที่ของตน
- 7) พยายามแสวงหาความช่วยเหลือสนับสนุน
- 8) วางแผนเพื่ออนาคตของตนเอง

5.2.5 การจัดการเรียนการสอนแบบสอนตรง (Direct Instruction) วิธีสอนแบบนี้เรียกว่า DI เหมาะในการสอนทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางวิชาการหรือทักษะไม่ใช่วิชาการมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นอธิบาย เป็นการเสนอข้อมูลที่ละเอียดขึ้น เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจ เช่น การเขียนประโยคที่ควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง การเล่นเกมเทนนิส ควรเล่นอย่างไร ควรฝึกทักษะเบื้องต้นอะไรบ้าง ก่อนจะลงมือฝึกซ้อมจริง
- 2) การนำเสนอเนื้อหา จะต้องแยกเนื้อหาออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ให้ฝึกทีละขั้น ฝึกเบื้องต้นก่อน เมื่อเกิดทักษะแล้วจึงฝึกทักษะสำคัญต่อไป เช่นการฝึกเขียนประโยค จะต้องแยกก่อนว่า ประโยคเป็นอย่างไร ฝึกประโยค 2 ส่วนก่อน แล้วจึงไปประโยค 3 ส่วน เป็นต้น ในการเล่นเกมเทนนิส ควรฝึกจับไม้ก่อน ฝึกตีเข้ากับบอร์ด ฝึกตีหน้ามือก่อนจะตีหลังมือ เป็นต้น
- 3) ลงมือปฏิบัติ ปฏิบัติตามลำดับขั้น ทีละขั้น ผู้สอนต้องคอยให้คำแนะนำตลอด ในทุก ๆ ขั้น
- 4) นำความรู้ไปใช้ หลังจากได้ฝึกทักษะตามขั้นตอนที่กำหนดแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือเปิดโอกาสให้ฝึกทักษะเพิ่มเติมจนเกิดความชำนาญ
- 5) ตอบคำถาม ผู้สอนต้องคอยตั้งคำถามให้นักเรียนตอบทุกกระแยะว่านักเรียน เข้าใจหรือไม่ หรือมีปัญหาในการฝึกทักษะในแต่ละขั้นหรือไม่
- 6) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีโอกาสสร้างสรรค์ในทักษะที่ตนกำลังฝึกอยู่ วิธีการสอนตรง อาจขยายให้ออกเป็นหลายลักษณะที่แตกต่างกัน ออกไปบ้าง ตามการนำไปใช้ของผู้เรียนแต่ละคน

5.3 จริลักษณ์ จิรวินูรณ์ (2551: 53-55) กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ข้อมูลจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่พบมักเป็นความบกพร่องทางการมองเห็น โดยรับรู้ภาพออกมาแตกต่างจากคนปกติทั่วไป เช่น เมื่อเห็นตัว d เส้นก็จะลากไปทางซ้ายมือ แต่แว่เด็กอาจมองเห็นตัว d กลายเป็น b นี้เป็นสภาวะหนึ่ง

ที่ทำให้การอ่านผิดเพี้ยนไป อีกเรื่องหนึ่ง การรับรู้ทางการได้ยิน เนื่องจากนักเรียนฟังเสียงไม่ชัดซึ่งเป็นการบกพร่องทางประสาทการฟังเสียงไม่ชัดก็ไม่สามารถเปล่งเสียงให้ชัดได้

ขั้นตอนที่ 2 การแปลความข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านเรียงลำดับข้อมูล เช่น เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามขั้นตอน การเรียงลำดับตัวอักษร และการเรียงลำดับตัวเลข

ขั้นตอนที่ 3 ความจำและนำข้อมูลมาใช้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีปัญหาด้านการจำ ส่วนใหญ่จะมีความจำระยะสั้น เมื่อนักเรียนได้รับข้อมูลมาแล้วลืมง่าย วิธีการที่จะช่วยเหลือเพื่อกระตุ้นความจำต้องให้ทำกิจกรรมนั้นซ้ำบ่อย ๆ และให้นักเรียนได้เห็น ได้เรียนรู้สิ่งที่เราต้องการให้จำให้มากที่สุดด้วยวิธีการรับรู้ที่หลากหลาย

ขั้นตอนที่ 4 การนำข้อมูลมาใช้ในรูปแบบของภาษา ปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ คือมีความจำระยะสั้นและจำได้นิดเดียว ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหา จึงดึงข้อมูลออกมาได้น้อยและสื่อสารออกมาได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงเป็นปัญหา รวมไปถึงการอ่านของนักเรียนซึ่งถือเป็นการสื่อสารของบุคคลอีกวิธีหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 5 การเคลื่อนไหวและประสาทสัมผัสทางการเคลื่อนไหว การทำงานของประสาทต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันไม่ปกติ ก็ส่งผลให้การเคลื่อนไหว การใช้อวัยวะต่าง ๆ ไม่ดีเท่าที่ควร เช่น การเปล่งเสียงหรือแม้กระทั่งการใช้กล้ามเนื้อมือมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การเคลื่อนไหวร่างกายพบว่าระบบประสาทต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีความสัมพันธ์บกพร่อง ที่เห็นได้ชัดคือ นักเรียนบางคนเดินแล้วสะดุดขาตัวเองบ่อย

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สรุปได้ว่า ควรสอนจากสิ่งที่ยากที่สุด สอนด้วยประสบการณ์ตรง ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามขีดความสามารถของตน ใช้แรงเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด ให้มีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ ให้เพื่อนสอนเพื่อน ให้โอกาสนักเรียนเลือกเรียน สอนจากสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคย ไปหาสิ่งที่นักเรียนไม่คุ้นเคย ทบทวนบทเรียนบ่อย ๆ แสดงผลการเรียนให้นักเรียนเห็นโดยเร็ว จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม สังเกตนักเรียนควบคู่กันไปกับการสอน นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ลีลาการเรียนรู้อุจเฉต จุดเด่น จุดด้อยหรือปัญหาของนักเรียนแต่ละคน แล้วหาวิธีสอนที่เหมาะสม ใช้อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรม ตั้งจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน เลือกเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสม ฉะนั้นการสอนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ สามารถช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการอ่าน เพราะมีคำประกอบภาพเป็นรูปธรรม สามารถศึกษาซ้ำไป ซ้ำมา ได้ตลอดเวลา

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยทั่วไป จะมีความบกพร่องใน 3 ด้าน คือ ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ต่อไปนี้จะกล่าวถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยเฉพาะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

1.1 ศันสนีย์ นัทรคุปต์ (2551: 3) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน คือ เวลาอ่านหนังสือเราจะมองเห็นและรับรู้การประสมคำและความหมายของคำ แต่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จะมีปัญหา คือ สายตาตรวจสอบแล้วปกติ สายตาไม่ได้สั่น ไม่ได้เบลออกไป จะมองตัวหนังสือเป็นข้อมูล ที่ป้อนเข้าไปในสมองไม่เหมือนทั่ว ๆ ไป เช่น ตัวหนังสือ ลอยไปลอยมา เห็นกลับข้างคล้ายกับมีกระจกอยู่ในสมอง ดังเช่น คำว่า Ambulance ข้างรถพยาบาล ที่เขียนกลับข้าง บางครั้งอ่านได้ ย่อหน้าหนึ่ง เมื่อกลับมาอ่านอีกที อ่านไม่ได้เลย สมอง “Blank” หรือว่างไปเลย ๆ บางทีอ่านหนังสือหายไปเป็นบรรทัด หรือหายไปเป็นบางตัว ระดับการเรียนรู้ข้อมูลต่อมา เมื่อเข้าไปถึงข้างในแล้ว คือการตีความหมาย จึงอ่านหนังสือ ไม่รู้เรื่อง

1.2 พชร จิวพัฒน์กุล (2550: 33-34) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านว่า อาจมีพฤติกรรมดังนี้

- 1.2.1 อ่านช้า มีความยากลำบากในการอ่าน เช่น อ่านคำต่อคำ จะต้องสะกดคำจึงอ่านได้
- 1.2.2 อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน
- 1.2.3 จำตัวอักษรไม่ได้ ทำให้อ่านเป็นคำไม่ได้
- 1.2.4 จำตัวอักษรได้บ้าง แต่อ่านเป็นคำไม่ได้
- 1.2.5 ความสามารถการอ่านต่ำกว่านักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้นเดียวกัน
- 1.2.6 ไม่ระมัดระวังในการอ่าน จะเดาคำจากอักษรตัวแรก เช่น บาท เป็น บทที่ บัดนี้ เป็น เมื่อนั้น Front เป็น Farm เป็นต้น

1.2.7 อ่านข้าม อ่านเพิ่มคำ หรือเน้นข้อความบางตอน

1.2.8 ผันเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้

1.2.9 ไม่เข้าใจว่าตัวอักษรใดมาก่อน-หลัง จึงอ่านโดยสลับตัวอักษร เช่น

คอย เป็น ยอด

คก เป็น ตก

บาด เป็น ดาบ

นก เป็น กน เป็นต้น

- 1.2.10 ไม่สามารถแยกเสียงสระในคำได้ เช่น น้ำลง กับ แมลง
- 1.2.11 อ่านโดยไม่เน้นคำหรือเน้นข้อความบางตอน
- 1.2.12 นักเรียนสามารถเข้าใจภาษาได้ดี หากนักเรียนฟังหรือหรือมีคนอ่านหนังสือให้ฟังหรือฟังจากเทป แต่ถ้าให้อ่านเองนักเรียนจะอ่านไม่ได้ อ่านไม่เข้าใจ หรือจับใจความไม่ได้
- 1.2.13 จำคำศัพท์ได้จำกัด พยายามอธิบายความหมายของคำที่อ่านไม่ได้
- 1.2.14 เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้
- 1.2.15 จับใจความสำคัญหรือเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านไม่ได้
- 1.3 จริลักษ์ณ์ จิรวินูญ (2546: 9-63) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องในการอ่าน มีลักษณะและปัญหาที่พบ มีดังนี้
- 1.3.1 เรื่องตัวอักษร
- 1) นักเรียนรู้จักตัวอักษรไม่ครบ
 - 2) นักเรียนมีความสับสนในการเรียงลำดับตัวอักษร
 - 3) นักเรียนแยกแยะความแตกต่างระหว่างตัวอักษรที่ออกเสียงคล้ายกันไม่ได้
- 1.3.2 เรื่องเสียงกับตัวอักษร
- 1) นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษร
 - 2) นักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียง
- 1.3.3 เรื่องคำศัพท์
- 1) นักเรียนรู้จักคำศัพท์น้อย
 - 2) นักเรียนจำคำศัพท์ได้ไม่แม่น
- 1.3.4 เรื่องความเข้าใจในการอ่าน
- 1) นักเรียนมีปัญหาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน
 - 2) นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน
 - 3) นักเรียนไม่สามารถลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่าน
 - 4) นักเรียนไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน
 - 5) นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จเนื่องจากมีปัญหาในการอ่าน
- 1.3.5 นักเรียนไม่เข้าใจตัวย่อหรือคำผสม
- 1.3.6 นักเรียนใช้พจนานุกรมและใช้คำอธิบายศัพท์ไม่เป็น
- 1.3.7 นักเรียนไม่สามารถถ่ายโอนความรู้
- 1.3.8 นักเรียนมีปัญหาในการค้นหาคำหรือข้อความที่อ่าน
- 1.3.9 นักเรียนอ่านข้าม อ่านเพิ่ม หรือสลับตัวอักษร คำหรือเสียง

1.3.10 นักเรียนไม่สามารถอ่านหนังสือได้เองตามลำพัง

1.3.11 นักเรียนมีความถนัดในการฟังมากกว่าการอ่าน

1.4 ศรียา นิยมธรรม (2546: 155) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน คือ

1.4.1 ขมวดคิ้ว นิ้วหน้าเวลาอ่านไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์

1.4.2 หลงบรรทัด อ่านตะกุกตะกัก ผิด ๆ ถูก ๆ

1.4.3 อ่านสลับคำ อ่านข้ามคำ อ่านซ้ำ อ่านย้อนกลับไปกลับมา

1.4.4 อ่านสลับตัวอักษร อ่านออกเสียงไม่ชัด

1.4.5 อ่านซ้ำ อ่านถอยหลัง

1.5 เบญจพร ปัญญา (2543: 5-9) กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน ดังนี้

1.5.1 อ่านซ้ำ มีความลำบากในการอ่าน เช่น อ่านคำต่อคำ จะต้องสะกดคำจึงจะอ่านได้

1.5.2 อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน

1.5.3 ไม่ระมัดระวังในการอ่าน จะเดาจากอักษรตัวแรก บาท เป็น บาท ที่ เมื่อนั้น เป็น บัดนั้น

1.5.4 อ่านข้าม อ่านเพิ่มคำ อ่านผิดประโยคหรือผิดตำแหน่ง

1.5.5 อ่านโดยไม่เน้นคำ หรือนั่นข้อความบางตอน

1.5.6 จำคำศัพท์ได้จำกัด พยายามอธิบายความหมายของคำที่อ่านไม่ได้

1.5.7 ผันวรรณยุกต์ไม่ได้

1.5.8 เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้

1.5.9 จับใจความสำคัญหรือเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านไม่ได้

1.5.10 ไม่รู้จักเดาคำจากคำหรือประโยคที่อยู่หน้าหรือหลังคำหรือย่อหน้านั้น ๆ

1.6 ผดุง อารยะวิญญู (2542ข: 119) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ดังนี้

1.6.1 อ่านข้ามบรรทัด จับหนังสือเข้าแนบชิดหน้า สิ้นศีรษะขณะอ่านหนังสือใช้เสียงสูงขณะออกเสียง กัดริมฝีปากขณะอ่านหนังสือ อ่านหนังสือไม่ออก ไม่ยอมอ่านตามที่ผู้สอนสั่งอาจารย์ให้

1.6.2 การจำคำ อ่านข้ามคำ ใช้คำอื่นแทนคำที่อ่าน อ่านสลับกันอ่าน ออกเสียงผิดอ่านคาง่าย ๆ ไม่ได้ อ่านซ้ำ อ่านไม่ออก

1.6.3 ความเข้าใจ จำเรื่องที่อ่านไม่ได้ ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน จำขั้นตอนของเรื่องที่อ่านไม่ได้ จับใจความสำคัญไม่ได้ ลักษณะอื่น ๆ เช่น อ่านทีละคำ อ่านทีละพยางค์ ไม่สามารถนำพยางค์มารวมกันเป็นคำได้ ไม่เว้นวรรคในขณะที่อ่าน

1.7 พฤติกรรมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน สามารถสังเกตได้
มักมีลักษณะ ดังนี้ คือ

- 1.7.1 จำตัวอักษรไม่ได้ ทำให้อ่านเป็นคำไม่ได้
- 1.7.2 จำตัวอักษรได้บ้าง แต่อ่านเป็นคำไม่ได้
- 1.7.3 ความสามารถในการอ่านต่ำกว่านักเรียนอื่นในชั้นเรียนเดียวกัน
- 1.7.4 ระดับสติปัญญาของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เมื่อวัด
โดยใช้แบบทดสอบเชาว์ปัญญาที่เชื่อถือได้
- 1.7.5 นักเรียนบางคนอาจมีความไวในการใช้สายตา
- 1.7.6 นักเรียนบางคนอาจมีความไวในการฟัง
- 1.7.7 พูดยไม่เป็นประโยค
- 1.7.8 นักเรียนสามารถเข้าใจภาษาได้ดี หากนักเรียนฟังหรือมีคนอ่านหนังสือให้ฟัง
จากเทปแต่ถ้าให้อ่านเองนักเรียนจะอ่านไม่ได้ อ่านไม่เข้าใจหรือจับใจความไม่ได้
- 1.7.9 อ่านคำโดยสลับตัวอักษร เช่น กบ เป็น บก กอม เป็น มอก ยอด เป็น ดอย กาบ
เป็น บาก เป็นต้น
- 1.7.10 ไม่เข้าใจว่าตัวอักษรใดมาก่อน-หลัง ตัวอักษรใดอยู่ทางซ้ายหรือขวา
- 1.7.11 ไม่สามารถแยกเสียงสระในคำได้ เช่น แมลง นักเรียนมักอ่านคำว่า แม-ลง หรือ
มะ-แลง-ลง เป็นต้น นักเรียนที่มีความบกพร่องในการอ่าน เรียกว่า นักเรียนดิสเล็กเซีย (Dyslexic child)
นักเรียนแต่ละคนอาจมีพฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป

1.8 ยังมีลักษณะที่บ่งบอกถึงลักษณะของความยากลำบากในการอ่าน ของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน อาจมีพฤติกรรมการอ่านดังนี้คือ

- 1.8.1 ปัญหาทั่วไป คือ
 - 1) อาการเครียดหรือเกร็ง เช่น ขมวดคิ้ว fidgeting เปล่งเสียงสูง กัดริมฝีปาก
เป็นต้น
 - 2) อาการไม่แน่ใจ ไม่มั่นคงทางอารมณ์ เช่น ปฏิเสธไม่ยอมอ่านตามที่ผู้สอนสั่ง
ร้องให้ พยายามทำให้ผู้สอนไขว้เขว
 - 3) หลงตัวอักษร เช่น อ่านซ้ำที่เดิมหลายครั้ง อ่านข้ามข้อความอ่านข้ามบรรทัด
อ่านแล้วหลงบรรทัดไม่รู้ว่าตนเองอ่านถึงไหน เป็นต้น
 - 4) สายหน้า หรือสั้นศีรษะ
 - 5) จับอ่านหนังสือจนชิดหน้าจนเกินไป หรือห่างเกินไป
- 1.8.2 อ่านคำไม่ถูกต้อง คือ

- 1) อ่านข้าม เช่น เสียงดังฟังชัด อ่านว่า เสียงดังชัด
- 2) อ่านเพิ่ม เช่น ผีเสื้อมาถึง อ่านว่า ผีเสื้อบินมาถึง
- 3) อ่านคำอื่นแทน เช่น ต้นตะแบก อ่านว่า ต้นปะแตก
- 4) อ่านกลับหลัง เช่น พี่น้อง อ่านว่า น้องพี่
- 5) อ่านออกเสียงผิด เช่น ปลุกบ้าน อ่านว่า ปุกบ้าน
- 6) อ่านสลับคำหรือสลับตัว เช่น เกิดเป็นคนควรหมั่นขยันเอย อ่านว่า เกิดเป็นคนควรขยันหมั่นเอย
- 7) อ่านไม่ออก นักเรียนจะหยุดอ่านเมื่ออ่านมาถึง คำที่นักเรียนอ่านไม่ได้พยายามอ่านคำนั้นอีกครั้ง นักเรียนอ่านผิดหรือข้ามคำนั้นไปโดยไม่อ่าน
- 8) อ่านช้ามาก เช่น พยายามอ่านทีละคำ กว่าจะอ่านได้แต่ละบรรทัด ใช้เวลานานนาทีหนึ่ง ๆ อ่านได้เพียง 20-30 คำเท่านั้น ในขณะที่นักเรียนปกติอาจอ่านได้นาทีละ 100 คำ ขึ้นไป

1.8.3 ไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน

- 1) จำรายละเอียดไม่ได้ ไม่สามารถตอบคำถามท้ายบทได้หลังจากการอ่านเรื่องแล้ว เช่น ในเรื่องสุนัขชื่ออะไร
- 2) จัดลำดับขั้นตอนไม่ได้ เช่น ลำดับเหตุการณ์ไม่ได้ว่า เหตุใดเกิดขึ้นก่อน เหตุใดเกิดขึ้นหลัง
- 3) ไม่เข้าใจใจความสำคัญ นักเรียนไม่สามารถตอบได้ว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวข้องกับอะไรมากที่สุด

1.8.4 ปัญหาอื่น ๆ

- 1) อ่านทีละคำ อ่านได้ 1 คำแล้วหยุด หรืออ่าน ๆ หยุด ๆ เพราะอ่านไม่ได้
- 2) อ่านเว้นวรรคผิด เช่น รถของ เขาวิ่งมาเรื่อย ๆ
- 3) อ่านด้วยเสียงเบาจนเกินไป จนแทบไม่ได้ยินเสียงอ่าน ผู้สอนต้องบอกให้อ่านดัง ๆ และบอกหลายครั้ง

จากการศึกษาลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน พอสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมด้านการอ่านผิดปกติ ที่ผู้สอนสังเกตได้ไม่ยาก เริ่มตั้งแต่ การอ่านพยัญชนะ สระ คำ ประโยค ข้อความ ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ อาจเป็นเพราะว่า มีปัญหาด้านการจำ มีความสับสนคำ หรือไม่เข้าใจ ที่แสดงออกมาอาจมาจากสาเหตุเดียวกันหรือต่างกันก็ได้ ในฐานะผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มนี้ ได้ศึกษาลักษณะและสาเหตุต่าง ๆ เพื่อจะได้ช่วยเหลือ พบว่าการอ่านคำควบไม่แท้ ทร ออกเสียงเป็น ซ มีปัญหา ผู้วิจัยจึงสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพคำควบไม่แท้ ทร เพื่อแก้ปัญหาการอ่าน

2. วิธีการสอนอ่านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การอ่านมีพัฒนาการเช่นเดียวกับพัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการอ่านของนักการศึกษาหลายท่าน ดังนี้

2.1 ผดุง อารยะวิญญูและสุวิทย์ พวงสุวรรณ, 2554: 72-76) สรุปว่า ผู้ที่จะสามารถอ่านได้คล่องแคล่ว ควรมีความสามารถใน 5 ด้าน ตามลำดับต่อไปนี้

2.1.1 การฝึกให้เข้าใจระบบเสียงในภาษา (Phonemic Awareness) เน้นการฝึกเบื้องต้นที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่า ภาษาประกอบด้วยเสียง (Phone) เสียงที่ได้ยินชัดที่สุดในคำหรือพยางค์ คือเสียงสระ สระเสียงยาว จะได้ยินเสียงชัดกว่าสระเสียงสั้น นอกจากเสียงสระแล้ว ยังมี ก ส ม... เป็นตัวแรกของคำ เราเรียกว่า พยัญชนะ บางคำมีพยัญชนะต่อท้าย เรียกว่าตัวสะกด บางคำไม่มี ทุกคำมีระดับเสียง เรียกว่า วรรณยุกต์

2.1.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยเสียง (Phonics) การสอนให้ผู้เรียนเข้าใจหน่วยเสียงในภาษา และให้เปล่งเสียงได้ถูกต้อง ผู้สอนอาจใช้สีประกอบ หรือใช้ตัวอักษรสีดำ (ตัวหนา) ประกอบ ตัวอย่าง การสอนให้อ่านคำที่ประสมด้วยสระ อา เช่น มา กา ปา ขา ตา ตัวอย่าง การสอนให้อ่านออกเสียงคำที่ประสมด้วยพยัญชนะต้น ค เช่น คำ ดาว เดิน ดอง แดง

2.1.3 การสอนคำศัพท์ (Vocabulary) อาจใช้เทคนิคดังต่อไปนี้

1) สอนให้เข้าใจความหมายของคำ (ศัพท์) ที่พูดได้อย่างเดียว หรือคำที่เป็นภาษาพูด (Oral Vocabulary) กับคำศัพท์ที่เป็นคำที่อ่านได้ (Reading Vocabulary) นักเรียนบางคนอาจพูดได้เป็นคำแต่ไม่เคยเห็นคำนั้นที่พิมพ์เป็นคำ เมื่อพบคำนั้นในหน้ากระดาษจึงอ่านไม่ได้ จึงควรสอนทั้งคำศัพท์ที่นักเรียนพูดได้และสอนให้อ่านจากบัตรคำ

2) แบ่งการสอนคำศัพท์ออกเป็นหลายระดับ และนำมาเสนอตามขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เช่น มีคำเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่จะต้องสอน 30 คำ ควรเรียงคำจากง่ายไปหายากตามโครงสร้างของคำแล้วนำมาสอนครั้งละ 5 คำ เป็นต้น ต่อ ไปนี้เป็นตัวอย่างคำที่มีโครงสร้างของคำยาก-ง่ายตามลำดับ เช่น มา ย่า กิน บ้าน กลัวยหอม

3) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสอนอ่าน ปัจจุบันมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสอนคำศัพท์หลายโปรแกรม เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป ที่รู้จักกันในนาม CAI มีทั้งที่เป็นแบบฝึก มีทั้งภาพและเสียง มีแบบทดสอบประเมินผลพร้อมสรรพ ผู้สอนอาจนำโปรแกรมเหล่านี้ มาใช้

4) การสอนคำศัพท์โดยไม่ตั้งใจ (Incidental Reading) หรือ (Incidental Learning) ขณะที่ผู้สอนกับนักเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อพบคำใหม่ควร สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทันที เช่น ในขณะที่อ่านนิทานให้นักเรียนฟัง อาจมีคำศัพท์ใหม่ที่นักเรียนยังไม่รู้ ผู้สอนควรสอนทีละคำ หรือขณะเดินทางไปทัศนจร ขณะเข้าค่ายกิจกรรมลูกเสือ เป็นต้น

5) สอนคำศัพท์ใหม่ก่อนการอ่าน คำใดเป็นคำใหม่ ควรสอนคำนั้นก่อน ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่คุณสอนกำหนดให้ (ควรให้นักเรียนเลือกเรื่องที่จะอ่านเอง)

2.1.4 กิจกรรมการสอนอ่านให้คล่อง ผู้สอนอาจส่งเสริมการอ่านให้คล่องได้ดังนี้

1) ส่งเสริมให้อ่านโดยไม่ติดขัด ไม่หยุดชะงักอ่าน โดยไม่ต้องประสมคำอ่านได้ทันทีที่มองเห็นคำหรือข้อความ

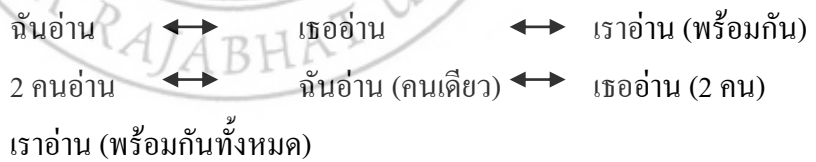
2) จำแนกพยางค์หรือจำแนกคำได้ ความยุ่งยากประการหนึ่งของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ คือ ไม่สามารถแยกคำออกจากกันได้ เนื่องจากภาษาไทยเขียนคำต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องหาวิธีการในการฝึกแยกคำหรือพยางค์ ให้นักเรียนแยกคำให้ได้ จึงจะอ่านได้ เช่น จงแยกคำต่อไปนี้ ไม่อยากคิดให้พิศวงงงงวย อาจแยกได้โดยใช้เส้นแบ่งคำลงในช่องว่างเป็นช่อง ๆ เป็นต้น ไม่/อยาก/คิด/ให้/พิศวง/งง/งวย ดังนั้นหนังสือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จึงอาจมีตารางแยกคำโดยตลอด

3) อ่านซ้ำ ๆ (Repeated Reading) ให้นักเรียนอ่านซ้ำ ๆ คำเดิมหลาย ๆ ครั้ง

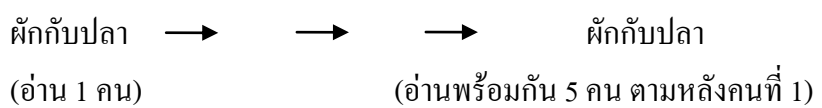
4) การอ่านร่วมกัน (Reading Along) หรืออ่านพร้อมกันอาจมีการประยุกต์เป็นการอ่านเดี่ยว อ่านพร้อมกัน อ่านเดี่ยวสลับกับการอ่านพร้อมกัน ทีละ 2 คน 3 คน 5 คน ทั้งชั้น เป็นต้น

5) จับคู่อ่าน (Pair Reading) คล้ายกับข้อ 4 แต่อ่านทีละ 2 คนพร้อมกัน อาจสลับกันกับการอ่านเดี่ยวก็ได้

6) การอ่านแบบเสียงก้องหรือเสียงสะท้อน (Echo Reading) เป็นการให้ 1 คนหรือ 1 กลุ่มอ่าน แล้วอีก 1 กลุ่มอ่านตาม เป็นการสะท้อนเสียงของกลุ่มแรก

เหมือนกับการเล่นเวฟ (Wave) ในการเชียร์ฟุตบอลในสนามฟุตบอล

2.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 30) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ทั่ว ๆ ไปที่ใช้ในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ไว้ดังนี้

2.2.1 ใช้หนังสือเสียงเพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้โดยใช้การฟัง

2.2.2 ลดจำนวนหน้าของแบบฝึกหัดหรือหนังสือประกอบการอ่านอื่น ๆ เพื่อลดความวิตกกังวลของนักเรียน

2.2.3 ใช้กระดาษที่มีสีสดใส (A Bright Construction Paper) ทาบบนข้อความที่จะอ่านเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจดจ่ออยู่กับข้อความที่อ่าน

2.2.4 ใช้แผ่นใสหรือแผ่นพลาสติกที่มีสีสดใสทาบบนข้อความที่จะอ่านเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจดจ่ออยู่กับข้อความที่อ่าน

2.2.5 ใช้กระดาษทำเป็นหน้าต่างการอ่าน (Reading Window) ซึ่งสามารถติดประโยคหรือข้อความเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถติดตามและให้ความสนใจในเรื่องที่อ่าน

2.2.6 ให้เพื่อนช่วยอ่านงานที่ครูมอบหมายให้กับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน

2.2.7 ชี้เส้นใต้คำสำคัญหรือใจความสำคัญ เพื่อเพิ่มความสนใจในรายละเอียดที่สำคัญ ๆ

2.2.8 ให้เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน มีเวลาในการอ่านให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์มากกว่าเด็กปกติ

2.2.9 ใช้การอ่านซ้ำ ๆ ซึ่งรวมถึงการที่ครูอ่านเรื่องให้เด็กฟัง แล้วหลังจากนั้นครูอ่านเรื่องและให้เด็กอ่านตาม จนสุดท้ายให้นักเรียนอ่านเรื่องด้วยตนเอง

2.2.10 ให้นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยใช้การวาดภาพหรือโมเดลได้

2.3 จีรัลกันต์ จีรวินูสย์ (2546: 9-20) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านกับปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 นักเรียนรู้จักตัวอักษรไม่ครบ ผู้สอนอาจให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

1) ให้เขียนตัวอักษรที่ยังจำไม่ได้ตามตัวอย่างทุกวัน ควรสอนนักเรียนจำตัวอักษรให้ได้วันละหนึ่งตัวอักษร

2) ให้ท่องตัวอักษรแบบเรียงลำดับ ตั้งแต่ ก ข ถึง ฮ โดยให้ท่องจำวันละหลาย ๆ ครั้ง

3) ทำบัตรตัวอักษร ก ถึง ฮ ฝึกให้นักเรียนหยิบบัตรตัวอักษรที่รู้จักออกมาฝึกอยู่เสมอจนนักเรียนสามารถหยิบได้ครบทุกบัตร

4) ใ้บอกตัวอักษรที่เารู้จักเช่น เารู้จักตัว ช ให้ค้นหาและชี้ตัวอักษร ช จากประโยคหรือย่อหน้าหรือในบทความ

5) สอนให้นักเรียนรู้จักตัวอักษรตัวแรกจากชื่อของตนเองก่อน จากนั้นให้สอนตัวอักษรขึ้นต้นของนามสกุลหรือชื่อผู้ปกครอง และชื่อเพื่อน ๆ ต่อไป

6) สอนให้นักเรียนรู้จักคำซึ่งขึ้นต้นด้วยตัวอักษรต่าง ๆ เช่น กบ คำนี้ขึ้นต้นด้วยตัวอักษร ก หรือ ขวด คำนี้ขึ้นต้นด้วยตัวอักษร ข โดยสอนคำหลาย ๆ ครั้งต่อหนึ่งวัน และให้เน้นที่ตัวอักษรซึ่งได้เรียนรู้ไปแล้ว

7) ทบทวนตัวอักษรที่เรียนไปแล้วโดยการให้นักเรียนพูด เขียนและอ่านตัวอักษรเหล่านั้น

8) ให้ออกตัวอักษรที่เห็นจากบัตรคำ กิจกรรมนี้อาจให้นักเรียนเล่นภาษาถิ่นเองกับเพื่อนที่เป็นคนช่วยสอน ผู้สอนควรให้การเสริมแรงเมื่อนักเรียนรู้ตัวอักษรเพิ่ม

2.3.2 นักเรียนมีความสับสนในการเรียงลำดับตัวอักษร ผู้สอนอาจกระทำไดดังนี้

ตรวจสอบความสับสนของนักเรียนให้ชัดเจนก่อนว่า สับสนเรื่องการเรียงลำดับอักษร ก ถึง ฮ ไม่ได้ หรือสับสนในเรื่องการจับคู่ระหว่างรูปและเสียงของพยัญชนะ เมื่อได้ข้อมูลชัดเจนแล้ว จึงแก้ไขโดยทำกิจกรรมง่าย ๆ ก่อน คือ กิจกรรมช่วยเหลือความสับสนในการเรียงลำดับตัวอักษร แล้วจึงแก้ไขความสับสนในเรื่องการจับคู่ระหว่างรูปและเสียงของพยัญชนะ ซึ่งทำได้หลายวิธี มีทั้งวิธีการที่ใช้ในขณะที่ทำการสอนในชั้น โดยตรงและกิจกรรมเสริมในระหว่างนักเรียนอยู่ในโรงเรียน เช่น

1) กิจกรรมในระหว่างนักเรียนเข้าแถว ได้แก่ ก่อนจะให้ให้นักเรียนเลิกแถว ผู้สอนให้นักเรียนแต่ละคนบอกตัวอักษรเรียงตามลำดับ เช่น เมื่อนักเรียนคนแรกพูด กอ-ไก่ คนที่สอง ต้องพูดขอ-ไข่ คนที่สามต้องพูดตัวอักษรถัดไป โดยนักเรียนจะได้รับอนุญาตให้เลิกแถวได้ก็ต่อเมื่อสามารถบอกตัวอักษรตัวต่อไปได้ถูกต้อง

2) การให้นักเรียนเล่นเกม ได้แก่ การเล่นเกมบอกตัวอักษร โดยเริ่มที่ให้นักเรียนคนหนึ่งบอกตัวอักษรมา 1 ตัว เช่น นักเรียนบอกตัว บอ-ใบไม้ จากนั้นผู้สอนชี้ไปที่นักเรียนคนใด คนหนึ่ง สมมติว่าชื่อ น้องไก่ น้องไก่ไม่ต้องพูดอะไร ให้เงียบเฉย ๆ ผู้สอนจะเลือกนักเรียนอีกคน สมมติว่าเลือกน้องณัฐ คราวนี้ น้องณัฐจะต้องบอกตัวอักษรที่ต่อจากตัว บอ-ใบไม้ ซึ่งก็คือ ตัว ปอ-ปลา ผู้สอนชี้ให้นักเรียนคนต่อไป นักเรียนคนนี้ก็เงียบเฉย ๆ เมื่อชี้ให้นักเรียนอีกคนจึงจะบอกตัวอักษรตัวต่อไป คือตัว ผอ-ผึ้ง ผู้สอนอาจแบ่งให้นักเรียนเล่นเป็นกลุ่มย่อย

3) จัดหาแผ่นตัวอักษรที่เรียงลำดับตั้งแต่ ก ถึง ฮ ไว้ให้นักเรียนบนโต๊ะหรือติดไว้ที่ฝาผนังห้องเพื่อให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง

4) ให้นักเรียนท่องตัวอักษรในภาษาไทยทั้ง 44 ตัวพร้อมทั้งชี้ไปที่ตัวอักษร

5) ให้อ่านคำที่มีอักษรตัวที่สองแตกต่างจากตัวแรก เช่น กบ กง กน เพื่อจะให้เห็นความแตกต่างของตัวอักษรแต่ละตัว

6) ให้นักเรียนทำหน้าที่ช่วยสอนเพื่อนที่ยังไม่สามารถเรียงลำดับตัวอักษรได้ วิธีนี้เป็นการให้การเสริมแรงแก่นักเรียนที่สามารถเรียงลำดับตัวอักษรได้แล้ว

2.3.3 นักเรียนแยกแยะความแตกต่างระหว่างตัวอักษรที่ออกเสียงคล้ายกันไม่ได้ การช่วยให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของตัวอักษรที่ลักษณะคล้ายกันอาจทำได้โดย

1) ทำรายการตัวอักษร หรือคำที่นักเรียนแยกแยะความแตกต่างไม่ได้ ให้นักเรียนและเพื่อนช่วยกัน โดยเขียนคำเหล่านี้ลงบนบัตรคำ เพื่อจะได้สังเกตความแตกต่างของตัวอักษรและคำที่คล้ายกันนั้นได้

2) ผู้สอนควรสอนเกี่ยวกับการออกเสียง การเขียน หรือการอ่านตัวอักษรหรือคำที่นักเรียนแยกแยะความแตกต่างไม่ได้ ทุกครั้งที่มีโอกาส

3) ให้เขียนตัวอักษร หรือคำที่มักแยกแยะความแตกต่างไม่ได้ เพื่อที่จะจดจำคำเหล่านั้นได้ถูกต้อง

4) ใ้บอกถึงคำและตัวอักษรที่มักมีปัญหาในการแยกแยะความแตกต่าง ใช้ปากกาสะท้อนแสง เช่น สีชมพู และสีเหลือง เพื่อให้นักเรียนระบายไปบนตัวอักษรหรือคำที่แยกแยะความแตกต่างไม่ได้ในประโยค เช่น ตัวอักษร ม ทุกตัวให้ใช้สีชมพู หรือตัวอักษร น ทุกตัว ให้ใช้สีเหลือง

5) ให้อ่านออกเสียงให้ผู้สอนฟังทุกวัน เพื่อจะได้ประเมินผลความสามารถในการแยกแยะความแตกต่างของตัวอักษร หรือคำของนักเรียน

6) สอนให้นักเรียนรู้จักใช้เนื้อหาจากเรื่องมาประกอบการอ่านทักษะนี้จะช่วยได้เมื่อประสบปัญหาในการแยกแยะความแตกต่างของตัวอักษรหรือคำ

7) ให้นักเรียนตัดตัวอักษรที่แยกแยะความแตกต่างไม่ได้ จากหนังสือพิมพ์หรือวารสารรวบรวมไว้แล้วสร้างเป็นคำ หรือประโยค

2.3.4 นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษร การช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษร อาจทำได้โดย

1) ให้นักเรียนฝึกเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรที่นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงได้ทุกวัน

2) ให้นักเรียนวงคำที่มีตัวอักษรนั้นในประโยคที่อ่านไว้ เช่น อ่านว่า คอ-เด็ก จะต้องวงกลมคำว่า เด็ก

3) ให้ฝึกเขียนและออกเสียงไปพร้อม ๆ กัน เช่น การให้ดูตัวอักษรบนบัตรคำอย่างรวดเร็วแล้วให้เปล่งเสียงตัวอักษรทุกตัว หรือ ให้นักเรียนรวบรวมบัตรคำที่มีตัวอักษรที่นักเรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างเสียงกับตัวอักษรทั้งหมดที่รู้จัก เพื่อต้องการให้นักเรียนรู้จักตัวอักษรครบทุกตัว

2.3.5 นักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียง การช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะการอ่านออกเสียง อาจทำได้โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

- 1) ให้อ่านเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย หรือเรื่องตลกที่นักเรียนชอบ
- 2) ให้ขีดเส้นใต้ตัวอักษรที่เป็นองค์ประกอบของเสียงและฝึกอ่านคำ จากป้ายต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ
- 3) ให้เล่นเกมเพื่อฝึกทักษะการอ่าน การเล่นเกมแบบนี้จะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานพร้อม ๆ กับการได้พัฒนาทักษะการออกเสียงด้วย เช่น ให้นักเรียนออกเสียงพยัญชนะเสียงสระและผสมคำทันทีหลังจากได้ยินคำสั่ง
- 4) ให้เลือกเติมตัวอักษรในช่องว่างที่กำหนดให้ โดยให้ลองเปล่งเสียงของตัวอักษรที่จะใช้เติมลงในช่องว่าง แล้วอ่านคำนั้นดัง ๆ ให้นักเรียนทำไปจนกว่าจะได้คำตอบ
- 5) ให้เขียนเรื่องสั้นที่สนใจ โดยระบุว่า ควรใช้ชื่อของตัวนักเรียนเอง ชื่อสมาชิกในครอบครัว เพื่อน ๆ รวมทั้งให้มีคำที่นักเรียนได้ฝึกออกเสียงมาแล้ว

2.4 Chall (1983 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2544: 67-68) ได้แบ่งพัฒนาการ การอ่านออกเป็น 6 ขั้น คือ

ขั้นที่ 0 ขั้นก่อนการอ่าน (Pre Reading) อายุ 0-6 ขวบ ขั้นนี้เป็นพัฒนาการของนักเรียนก่อนการสอน ให้นักเรียนอ่านอย่างเป็นทางการ เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียน เพื่อการอ่านในอนาคต ในขั้นนี้ควรเน้นการฟัง พ่อ แม่อาจอ่านให้นักเรียนฟัง เรื่องที่อ่านควรเป็นนิทาน หรือเรื่องราวที่สนุกสนาน คำอ่านให้ฟังควรเป็นคำที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน คำที่นักเรียนพบบ่อย ๆ เช่น ป้ายโฆษณา ป้ายชื่อร้านอาหารหรือป้ายประกาศอื่น ๆ ที่ไม่ยากนัก การเตรียมพร้อมของนักเรียนจึงเป็นการเตรียมนักเรียนให้คุ้นเคยกับตัวอักษร และคำมากกว่าการสอนอย่างจริงจัง

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่านขั้นต้น (Initial Reading) อายุ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นการหัดอ่านเบื้องต้น นักเรียนพยายามหาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระ พยัญชนะ กับรูปของตัวอักษร นักเรียนอาจอ่านเป็นคำได้ เป็นวลี เป็นประโยค มากกว่าการสอนแบบแจกลูก

ขั้นที่ 2 ขั้นการอ่านคล่อง (Fluency) อายุ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ในขั้นนี้ นักเรียนมีประสบการณ์ในการอ่านมากขึ้น มีความคล่องแคล่วในการอ่านมากกว่าเดิม บางคนอ่านด้วยความเร็วประมาณ 140-160 คำ ต่อ นาที

ขั้นที่ 3 ขั้นการอ่านเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (Reading for Learning the New) อายุ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-ม.2 นักเรียนมีทักษะในการอ่านมากพอที่จะอ่านเพื่อให้รู้สิ่งใหม่ ๆ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นการศึกษาหาความรู้ การอ่านในระดับนี้ จึงเป็นการอ่านในใจ นักเรียนสามารถอ่านเรื่องยาวได้ในขั้นนี้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน อาจไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่าน เพราะไม่สามารถเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่านได้ นักเรียนบางคนอาจมีพัฒนาการอยู่ในขั้นที่ 3 หรือขั้นที่ 2 เท่านั้น

ขั้นที่ 4 ขั้นแนวความคิดหลากหลาย (Multiple Viewpoints) ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 นักเรียนสามารถอ่านเพื่อเข้าใจแนวคิดและปรัชญาต่าง ๆ สามารถอ่านและเปรียบเทียบแนวคิดเดียวกันที่มาจากหลายแหล่งได้ สามารถประเมินคุณภาพของเรื่องที่อ่านได้

ขั้นที่ 5 ขั้นสร้างความรู้และแสวงหาความรู้ใหม่ (Construction and Reconstruction) เป็นขั้นสุดท้าย ผู้อ่านอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยและอยู่ในวัยผู้ใหญ่ ผู้อ่านสามารถอ่านตำราเรียน ในระดับมหาวิทยาลัยได้ อ่านตำรายาก ๆ ได้ ผู้อ่านสามารถทำข้อมูลที่อ่านมาจัดระบบใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนและให้เป็นแนวคิดของตนเอง

จากการศึกษาวิธีสอนอ่าน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน สรุปได้คือ ก่อนจะสอนนักเรียนกลุ่มนี้ผู้สอนต้องศึกษาพัฒนาการทางภาษาทั้ง 6 ชั้นของนักเรียน ในแต่ละระดับชั้นเรียน อายุ และปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนให้ชัดเจนแล้วจึงหาวิธีการสอน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้อ่านได้ ซึ่งวิธีสอนนักเรียนกลุ่มนี้มีหลายวิธี ผู้สอนต้องเลือกให้เหมาะสมจึงจะเกิดประโยชน์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์วิธีสอนมาบูรณาการทำการสอนนักเรียนกลุ่มนี้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ คำควบไม่แท้ ทร เป็นสื่อในการสอน มีขั้นตอนการสอน คือ มีกิจกรรมก่อนการสอน กิจกรรมขณะสอน กิจกรรมหลังสอน และมีกิจกรรมทบทวน อีกครั้งหนึ่ง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญ ต้องทำความเข้าใจในหลายหัวข้อ ทั้งความหมาย ความสำคัญ จุดมุ่งหมาย หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักและวิธีการสอนอ่าน มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงขอนำเสนอไว้พอสังเขป ดังนี้

1. ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่าน ไว้ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2553: 128) ได้กล่าวสรุปถึงความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้ และเข้าใจความหมาย

ของคำหรือสัญลักษณ์ โดยออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ใ้ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2546: 7) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราว ที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถจำความรู้ ความคิด หรือสาระจากเรื่องราวที่อ่าน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

อัจฉรา นาคทรัพย์ (2546: 28) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการ ทางสมองที่มีการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มองเห็น โดยผ่านกระบวนการคิด เกิดความเข้าใจและถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำที่มีความหมาย สื่อ ได้ตรงกันระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน

แม่นมาส ชวลิต (2544: 3) ได้ให้ความหมายของการอ่าน คือ เป็นกระบวนการทางสมอง ในการรับสาร ซึ่งแสดงด้วยถ้อยคำที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์ (ภาพรหัส แผนภูมิ) และอักษรโดยใช้อวัยวะ สำหรับรับสารที่แสดงเป็นลายลักษณ์อักษร คือ ตา

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2543: 2) ได้ให้ความหมายของการอ่าน คือการที่ผู้อ่านสามารถ จำเรื่องได้ และเก็บไว้ในสมอง ถ้ามีโอกาสเล่าให้ผู้อื่นฟัง ก็สามารถเล่าได้ถูกต้อง แต่การที่ผู้อ่านจะจำ ข้อความที่อ่านได้ ก็ต้องเข้าใจความหมายของคำ รู้หน้าที่ของคำ อีกทั้งสามารถแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ออกจากคำได้ อีกประการหนึ่ง ผู้อ่านจำเรื่อง ได้มากหรือน้อยยังขึ้นอยู่กับ ความสนใจเรื่องนั้นด้วย

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมาย ของสมองจากสัญลักษณ์ (ภาพ รหัส แผนภูมิ) หรือตัวอักษร มาเป็นคำ วลีประโยค โดยใช้อวัยวะตา เพื่อสื่อให้ตนเองและผู้ฟังได้รับรู้ว่า ผู้เขียนต้องการสื่ออะไร พุทธอะไรให้เข้าใจตรงกัน แต่การที่ผู้อ่าน จะจำข้อความที่อ่านได้ ต้องเข้าใจความหมาย รู้หน้าที่ของคำ และสามารถแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ออกจากคำได้ และผู้อ่านจะจำเรื่องได้ดี ขึ้นอยู่กับความสนใจเรื่องนั้น ส่วนการอ่าน โดยหลักวิทยาศาสตร์ คือการที่แสงตกกระทบที่ตัวหนังสือและสะท้อนจากตัวหนังสือผ่านทางเลนส์นัยน์ตา และประสาทตาเข้าสู่เซลล์สมอง ไปเป็นความคิด (Idea) ความรับรู้ (Perception) และก่อให้เกิดความจำ (Memory) ทั้งความจำระยะสั้น และความจำระยะยาว

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ในทักษะวิชาด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป นักการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

2.1 วรรณิ โสุมประยูร (2553: 128-129) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่ามีความสำคัญต่อคนทุกเพศ ทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ สรุปได้ดังนี้

2.1.1 การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ในชีวิตประจำวัน

2.1.2 การอ่านช่วยในการติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมไปกับทักษะการฟังการพูดและการเขียนทั้งภารกิจส่วนตัวและการประกอบอาชีพการงานต่าง ๆ ในสังคมและชีวิตประจำวัน

2.1.3 การอ่านช่วยให้บุคคลนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

2.1.4 การอ่านสามารถสนองความสามารถพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้มีมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับ

2.1.5 การอ่านทั้งหลายจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียง ฯลฯ ความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรืออภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเอง

2.1.6 การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิด นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคล รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

2.1.7 การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เช่น ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้อนุชนรู้จักอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

2.2 กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 37) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านสรุปได้ คือ การอ่านเป็นทักษะสำคัญทักษะหนึ่งใน 5 ทักษะที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนและต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการสื่อสาร มีทั้งการอ่านออกเสียงเป็นคำ ประโยค บทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ อ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สิ่งที่อ่าน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.3 สนิท สัตโยภาส (2545: 93-94) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน ไว้ดังนี้

2.3.1 การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ มีความรอบรู้ ยิ่งถ้าได้อ่านหนังสือพิมพ์ วารสารหรือนิตยสาร อยู่เป็นประจำแล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทัน ความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เมื่อเข้าวงสนทนากับใครก็จะร่วมสนทนาได้เข้าใจ และเข้าสังคมได้โดยไม่ขัดเงิน

2.3.2 การอ่านจะช่วยพัฒนาความคิด และให้สูงขึ้น เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก เมื่อมีความรู้มากย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่แหลมคม มีความฉลาดปราดเปรื่อง และอาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจและติดตามเรื่องที่อ่านได้

2.3.3 การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษา เพราะไม่ว่านักเรียน นักศึกษาจะเรียนวิชาใดล้วนอาศัยการอ่านช่วยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นทั้งสิ้น

2.3.4 การอ่านช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพ ทุกอาชีพย่อมอาศัย ความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน ถ้าบุคคลใดพยายามแสวงหาความรู้ความสามารถใฝ่ตนให้ทันสมัย และสอดคล้องกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ย่อมมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพมากกว่า ผู้ที่ไม่พัฒนาตนเอง และวิธีการสำคัญประการหนึ่งที่จะได้ความรู้ประสบการณ์และความสามารถในวิทยาการใหม่ ๆ คือ “การอ่าน”

2.3.5 การอ่านช่วยให้ดีได้ ด้วยเหตุที่หนังสือในกลุ่มเนื้อหาซึ่งเสนอแนะ เกี่ยวกับการวางแผน การพูดจา การเข้าสังคม การแต่งกาย ตลอดจนแนะนำการปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสม และทันสมัยมีอยู่มากมาย ถ้าผู้อ่านได้นำข้อแนะนำนั้นมาทดลองปฏิบัติตามก็จะทำให้ บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้

2.3.6 การอ่านช่วยแก้ปัญหาลงใจได้ เพราะปัญหาที่เราประสบในชีวิตประจำวัน อาจมีวิธีแก้ไขในหนังสือที่อ่านก็จะสามารถนำมาประยุกต์แก้ปัญหาลงใจของเราได้ เช่น ปัญหาชีวิต ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการดูแลลูก ปัญหากฎหมาย หรือปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เป็นต้น

2.3.7 การอ่านทำให้เกิดการจรรโลงใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ช่วยให้จิตใจได้พักผ่อนหลังจากที่เคร่งเครียดกับงานมา

2.3.8 การอ่านช่วยให้ใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่าหรือเรียกว่า “การอ่านช่วยฆ่าเวลาให้มีค่า”

2.4 กรมวิชาการ (2545: 1-2) ได้ให้ความหมายของการอ่านคือ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญา ความรู้ความสามารถ พฤติกรรม และค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ดังนี้

2.4.1 สำคัญต่อชีวิตประจำวัน การอ่านเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้และนำความรู้ที่นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง

2.4.2 สำคัญต่อการเรียน การอ่านเป็นหัวใจของการเรียนรู้ในทุกศาสตร์สาขา เพราะถ้าในระดับประถมศึกษาเริ่มต้นการอ่านที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน แล้วรากฐานการอ่านของนักเรียนจะดีด้วย

จากความสำคัญของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านเป็นทักษะจำเป็นสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ในการแสวงหาความรู้และเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านการศึกษา การอ่านถือเป็นหัวใจเพราะว่า นักเรียนที่มีทักษะการอ่านสามารถเรียนวิชาอื่น ๆ ได้ดีตามไปด้วย นอกจากนี้การอ่านยังช่วยทำให้ได้ถ่ายทอดความรู้สึก ความต้องการระหว่างบุคคล ทำให้มีความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้อ่านจะเป็นคนที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก ได้พัฒนาความคิดและยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น ช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้นแก้ปัญหาในใจทำให้เกิดการจรจรใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า

3. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ มีนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

3.1 วรรณิ โสสมประยูร (2553: 134-135) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านคือ การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การอ่านแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป ถ้าผู้อ่านตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้งไว้ จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพสูง ดังต่อไปนี้

- 3.1.1 การอ่านเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เช่น อ่านตำรา อ่านบทความ อ่านสารคดี
- 3.1.2 การอ่านเพื่อความบันเทิง เช่น อ่านนวนิยาย อ่านการ์ตูน อ่านวรรณคดี
- 3.1.3 การอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือประเภทชวนหัวต่าง ๆ
- 3.1.4 การอ่านเพื่อหารายละเอียดของเรื่อง เช่น อ่านสารคดี อ่านประวัติศาสตร์
- 3.1.5 การอ่านเพื่อวิเคราะห์ วิจัย จากข้อมูลที่ได้ เช่น การอ่านข่าว
- 3.1.6 การอ่านเพื่อหาประเด็นว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จ ส่วนใดเป็นข้อจริง เช่น การอ่านคำโฆษณาต่าง ๆ
- 3.1.7 การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ ของเรื่องที่อ่าน เช่น อ่านบทความ
- 3.1.8 การอ่านเพื่อปฏิบัติตาม เช่น อ่านคำสั่ง อ่านคำแนะนำ อ่านคู่มือเครื่องใช้ไฟฟ้า
- 3.1.9 การอ่านเพื่อออกเสียงให้ถูกต้อง ชัดเจน มีน้ำเสียงเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และเหมือนกับพูด เช่น อ่านบทละครต่าง ๆ

3.2 กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 39-41) ได้ระบุมาตรฐานในการสอนอ่าน ให้แก่นักเรียนชั้นต่าง ๆ เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านดังนี้

3.2.1 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความสามารถอ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความ

ที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง อ่านหนังสือสม่ำเสมอและมีมารยาทในการอ่าน

3.2.2 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีความสามารถ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ ได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของ คำประ โยค ข้อความ สำนวนโวหารจากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในกลุ่มมีต่าง ๆ แยกแยะ ข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่าน ไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

3.2.3 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและ บทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ ได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยจับใจความสำคัญ และรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ข้อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่าน วิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอน และความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน

3.2.4 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีความสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและ บทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ ได้ถูกต้อง เข้าใจ ดีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์ วิจัยเรื่องที่อ่าน แสดงความคิดเห็น ได้แย้งและเสนอความคิดใหม่จากการอ่าน อย่างมีเหตุผล คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน เขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึก ข้อความ และเขียนรายงาน จากสิ่งที่อ่าน สังเคราะห์ประเมินค่าและนำความรู้ความคิดจากการอ่านมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ และนำความรู้ ความคิด ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มี มารยาทและนิสัยรักการอ่าน

3.3 นพดล จันทรเพ็ญ (2542: 74-75) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อมุ่งให้ได้ความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวเนื้อหานั้น ๆ โดยผู้อ่านอาจต้องการศึกษาหาความรู้โดยละเอียดหรือโดยย่อก็ได้ การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ มักใช้ในการอ่านตำราวิชาต่าง ๆ หรืออ่านงานเขียนเฉพาะเรื่องที่ต้องการ การศึกษาเข้าใจ

3.3.1 อ่านเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ผู้อ่านมุ่งที่ความผ่อนคลายอารมณ์ ความเพลิดเพลิน ที่เกิดจากการอ่าน อันได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี นวนิยาย หรือสารคดี ที่มีเนื้อหา มุ่งความเพลิดเพลิน เช่น สารคดีท่องเที่ยว วรรณคดี วรรณกรรม นิยายสารที่ประกอบด้วยเรื่องราว ในแนวสาระบันเทิงต่าง ๆ การอ่านเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เป็นการอ่านที่ใช้มากในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป

3.3.2 อ่านเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการซึ่ง หมายถึง การคิดค้นในเรื่องที่ตนสนใจเป็นพิเศษ

3.3.3 อ่านเพื่อฝึกทักษะในการอ่านออกเสียงเป็นการฝึกฝนตนเองในการอ่านออกเสียงเพื่อให้ผู้อื่นฟังแล้วเกิดความรู้ความเข้าใจ หรือซาบซึ้งในอรรถรส ทั้งนี้แล้วแต่ประเภทของงานเขียน ส่วนผู้อ่านนั้นมุ่งที่การฝึกฝนการอ่านออกเสียงของตนให้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสมตามประเภทของงานเขียนที่นำมาอ่าน

จากจุดมุ่งหมายของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านหนังสือแต่ละครั้ง เราจะต้องกำหนดหรือบอกให้ได้ว่าเราอ่านครั้งนี้เพื่ออะไร เช่น อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อหาความรู้ อ่านเพื่อฝึกทักษะ อ่านเพื่อวิเคราะห์ หรือ อ่านเพื่อวิจารณ์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีทักษะในการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน

4. หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่าน

การสอนอ่านนั้น นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนต่าง ๆ แล้ว ผู้สอนควรคำนึงหลักจิตวิทยาไว้เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและเสมอภาคกับนักเรียนทุกคน อีกด้วย จะได้เข้าใจผู้เรียนมากยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนี้

4.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นหลักจิตวิทยาเบื้องต้นที่สำคัญมาก โดยทั่วไปบุคคลจะมีความแตกต่างกันใน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญาและด้านความถนัด ส่วนองค์ประกอบ สำคัญที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันนั้น หากจะกล่าวโดยสรุปได้แก่ พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตน ซึ่งมักจะเป็นผลมาจากการศึกษาอบรม องค์ประกอบเหล่านี้ย่อมมีผลทำให้ความสามารถทางภาษาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาของนักเรียนแตกต่างกัน

วรรณิ โสมประยูร (2553: 78-85) ได้กล่าวถึงหลักจิตวิทยาการศึกษาที่ผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยควรทราบและควรคำนึงในการสอนอ่าน คือความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลักจิตวิทยาเบื้องต้นที่สำคัญมาก สำหรับผู้สอนทุกคนและทุก ๆ วิชาหรือรายวิชา ผู้สอนจำเป็นจะต้องทราบเข้าใจและตระหนักเป็นอย่างดีคืออยู่เสมอว่า นักเรียนที่กำลังสอนอยู่นั้น 35 คนก็ 35 อย่าง แม้จะเรียนอยู่ในห้องเดียวกัน ชั้นเดียวกัน เพศเดียวกัน อายุใกล้เคียงกันและยังอาจมีสถานภาพอื่นอีกหลายด้าน เช่น เชื้อชาติ ศาสนา สังคม และวัฒนธรรมต่าง ๆ คล้ายคลึงหรือเหมือนกันก็ตามแต่นักเรียนเหล่านั้นหาเหมือนกันทุกประการไม่ แม้แต่ลูกฝาแฝดซึ่งเกิดจากไข่ใบเดียวกัน ดังนั้น เมื่อผู้สอนทราบภูมิหลังของนักเรียนแต่ละคนเช่นนี้ ก็จะช่วยให้ผู้สอนจัดสภาพการเรียนการสอน ปรับปรุง แก้ไข หรือส่งเสริมความสามารถทางภาษาของนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น เช่น อาจคิดหาวิธีสอนและสื่อการเรียน

ที่เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถ หรือเมื่อทดสอบพบว่า นักเรียนคนใดมีความสามารถทางภาษาต่ำ ก็ทำการศึกษาภูมิหลังและจัดการสอนซ่อมเสริมเป็นพิเศษได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน เป็นต้น

4.2 ความพร้อม (Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อมของบุคคลที่จะเรียนรู้ สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามที่ควรจะเป็น

Thorndike (1969 อ้างถึงใน วรณี โสภประยูร, 2553: 81) ได้กล่าวถึงกฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจที่จะเรียนและได้เรียนรู้จริงๆ ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้เรียนต้องการเรียนบทใด ๆ ในขณะที่ตนเองยังไม่พร้อมก็เสมือนถูกบังคับให้เรียน เช่น ผู้สอนให้นักเรียนฝึกทักษะการอ่านหรือเขียน โดยที่นักเรียนยังไม่พร้อม นักเรียนก็อาจจะเกิดความคับข้องใจ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนทักษะนั้น ๆ และเกิดความเบื่อหน่ายขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงควรศึกษาความพร้อมทางภาษาของนักเรียนโดยการสังเกตสำรวจหรือทดสอบ เมื่อทราบถึงความพร้อมแล้วก็จะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ หรืออุปกรณ์ และบรรยากาศให้เหมาะสม หรือสอดคล้องกับความพร้อมของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ผู้สอนยังสามารถเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนได้เช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ เช่น สอนหรือทบทวนความรู้ หรือทักษะพื้นฐาน ให้สร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้นักเรียนอยากเรียนรู้หรือสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนได้ เป็นต้น

4.3 ความต้องการ (Need) หมายถึง สิ่งจำเป็นที่บุคคลจะต้องได้รับเพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์

Maslow (1970 อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, 2528) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นเรียงจากความต้องการขั้นพื้นฐาน ขึ้นไปสู่ความต้องการขั้นสูงสุด ดังนี้

4.3.1 ความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย

4.3.2 ความต้องการความปลอดภัย เช่น ความอบอุ่น ความมั่นคงทางใจ

4.3.3 ความต้องการเป็นเจ้าของ เช่น ความเคารพรัก ความหวงแหน

4.3.4 ความต้องการมีชื่อเสียง เช่น การยกย่องสรรเสริญ คำชมเชย

4.3.5 ความต้องการยอมรับในความสามารถ เช่น การเป็นสมาชิกที่ดีของหมู่คณะ

แม้ว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาจะเป็นผู้เยาว์ แต่ก็มีความต้องการดังกล่าวนี้เช่นกัน

ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนถ้าสามารถจัดให้สนองความต้องการของนักเรียนได้มากเท่าที่ควร ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเพราะนักเรียนจะศึกษาเล่าเรียนด้วยความสนใจและตั้งใจเป็นอย่างดี ผู้สอนภาษาไทยจะต้องทราบและตระหนักถึงความต้องการเหล่านี้ของนักเรียน เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นต้นว่า ถ้านักเรียน

อยากรู้ อยากเห็น หรืออยากเรียนในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ผู้สอนก็พยายามจัดโอกาสทางการเรียนรู้ให้ เช่น นักเรียนอยากอ่านทำนองเสนาะ ผู้สอนก็จัดหาหนังสือมาสอนให้ หรือถ้านักเรียนต้องการให้เพื่อน ๆ ขอมือในความสามารถ ผู้สอนก็ควรพยายามให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ตามความถนัดของตน แล้วผู้สอนหาทางอธิบาย ให้นักเรียนคนอื่น ๆ เข้าใจและเห็นความสำคัญในความสามารถ เป็นต้น

ในการจัดการเรียนการสอนสาระต่าง ๆ ในหลักสูตร ซึ่งรวมทั้งสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยนั้น นอกจากผู้สอนควรคำนึงถึงความต้องการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ดังปรากฏในคำราจิตวิทยาการศึกษาทั่วไปแล้ว ยังมีความต้องการอีกประการหนึ่ง ที่ผู้สอนจำเป็นต้องนำมาพิจารณาด้วยเสมอ ได้แก่ ความต้องการทางวิชาการ ซึ่งเป็นความต้องการเกี่ยวกับความรู้ ที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนในสาระภาษาไทย เราอาจจะเรียกความต้องการประเภทนี้ว่า ความต้องการทางภาษา (Language Need) ก็ได้ เช่น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาต้องการฝึกการพูดแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เป็นต้น ซึ่งความต้องการทางภาษาเหล่านี้ ผู้สอนอาจทราบได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสำรวจ และการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความต้องการทางภาษาได้อีกด้วย ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ความต้องการทางภาษาที่กล่าวถึงนี้จำเป็น ที่นักเรียนจะต้องได้รับการตอบสนองให้ตรง ถูกต้อง และเหมาะสมด้วย เช่นเดียวกับความต้องการด้านอื่น ๆ เหมือนกัน

4.4 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติ และทักษะอันเป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ ทั้งประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นมีผลทำให้บุคคลเผชิญสภาพการณ์ที่แตกต่างไปกว่าเดิม

4.4.1 Dewey (1974 อ้างถึงใน มานินี จุฑารพ, 2541: 81-83) ผู้ได้รับสมญานามว่าเป็นบิดาแห่งการศึกษาแผนใหม่ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “คนเราเรียนรู้ได้ด้วยการกระทำ และด้วยอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ” จากคำกล่าวของท่าน ทำให้มีวิธีสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนเกิดขึ้นตามมาอีกมากมาย ดังนั้นการสอนโดยการพูด อ่าน เขียนหรืออธิบายให้นักเรียนฟังไปเรื่อย ๆ แล้วให้นักเรียนจดและไปท่องจำมา จึงเป็นพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ค่อนข้างจะล้าสมัย เพราะนักเรียนควรจะได้เรียนรู้ด้วยการกระทำมากกว่าการนั่งฟังเฉย ๆ หรืออย่างที่กล่าวกันว่า ฟังแล้วไม่จำ ทำแล้วไม่ลืม อย่างไรก็ตามวิธีการเรียนรู้ด้วยการกระทำในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้นเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะภาษาไทยเป็นสาระทักษะเฉพาะอย่าง ยิ่งถ้าผู้สอนสามารถเลือกใช้ชีวิตสอนหรือกิจกรรมโดยเน้นการกระทำหลาย ๆ แบบ และมีอุปกรณ์การสอนอย่างครบถ้วน นักเรียนก็จะเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่า กฎแห่งการเรียนรู้ทั้งหลาย มักจะขึ้นอยู่กับกระทำ หรือการปฏิบัติจริง ๆ เป็นสำคัญ

4.4.2 Hull (1943 อ้างถึงใน มาลินี จุฑะรพ, 2541: 84) ได้ตั้งทฤษฎี Hull's Reinforcement Theory มีหลักการว่า การเรียนรู้เกิดจากการเสริมแรง การเสริมแรงเป็นการให้รางวัลเพื่อก่อให้เกิดการลดแรงขับหรือลดความต้องการลง ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ขึ้น มี 2 ประเภท ได้แก่

1) การเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforcement) เป็นการเสริมแรงที่จำเป็นต่อร่างกาย เช่น การให้อาหาร น้ำ อุณหภูมิที่พอเหมาะ เป็นรางวัลเพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย

2) การเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforcement) เป็นการเสริมแรงที่ไม่จำเป็นต่อร่างกาย แต่จำเป็นสำหรับจิตใจ เช่น ขณะนักเรียนนั่งรับประทานอาหารเช้า ครูเสริมแรงโดยการกล่าวคำชมนักเรียนว่า นั่งรับประทานอาหารเช้าเรียบร้อยดี เป็นต้น

การนำหลักทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ ไปใช้ 1) พยายามจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน 2) พยายามจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน 3) พยายามสร้างเสริมทุกขั้นตอนของบทเรียน 4) จัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก 5) จัดคาบเวลาเรียนให้เหมาะสมแก่วัยของผู้เรียน 6) เปลี่ยนกิจกรรมการสอน เมื่อพบว่าผู้เรียนเหนื่อยล้าหรือง่วงนอน

4.4.3 Skinner (1950 อ้างถึงใน มาลินี จุฑะรพ, 2541: 88) ได้ตั้งทฤษฎี มีหลักการว่า “การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้มีกระทำแล้วได้รับการเสริมแรง”

การนำไปใช้ในการเรียนการสอน 1) สร้างนิสัยที่ดีให้แก่นักเรียน เพื่อสร้างคุณภาพแห่งชีวิต 2) ลบนิสัยที่ไม่ดีออกจากตัวนักเรียน โดยวิธีการปรับพฤติกรรม 3) ปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานให้แก่นักเรียน 4) ให้การเสริมแรงแก่นักเรียนที่ทำความดี 5) จัดประกวดนักเรียนดีในด้านต่าง ๆ และให้รางวัลตามความเหมาะสม 6) สร้างบทเรียนสำเร็จรูป ในการสอน 7) ให้แรงเสริมและกำลังใจในการฝึกพูด

จากการศึกษาหลักจิตวิทยาในการสอนอ่านดังกล่าว สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยหลักจิตวิทยาเข้าช่วย โดยการสร้างแรงจูงใจเป็นอันดับแรก ให้นักเรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ การได้ฝึกฝนซ้ำ ๆ มีการนำไปใช้บ่อย ๆ ทำให้การเรียนรู้ติดตัวคงทน การเรียนรู้โดยการกระทำ ลงมือปฏิบัติจริง และมีสื่อหรืออุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งทำให้การเรียนรู้แต่ละครั้งมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วก็เสริมแรงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการแก้ปัญหาการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้นำหลักจิตวิทยาในการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน เมื่อนักเรียนชอบสิ่งที่น่าสนใจถือว่านักเรียนมีความพร้อมที่จะกระทำในสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้กระทำ จากนั้นให้นักเรียนฝึกและกระทำซ้ำบ่อย ๆ ด้วยตนเอง เมื่อฝึกได้แล้วก็เสริมแรง ทำให้นักเรียนมีกำลังใจและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลดีกับตนเอง

5. หลักการและวิธีการสอนอ่าน

การสอนอ่านได้แบ่งเนื้อหาเป็น 2 หัวข้อ คือ หลักการสอนอ่านและวิธีสอนอ่านมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความสนใจเรื่องนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 หลักการสอนอ่าน

5.1.1 วรรณิ โสมประยูร (2553: 136-137) ได้กล่าวถึงหลักการสอนอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่แปลสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็น ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แจ่มแจ้งชัดเจน ตรงตามผู้เขียนต้องการ และสนองความต้องการผู้อ่านด้วย ดังนั้นการอ่านที่จะทำให้เกิดความคิดและนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้อ่านได้ดี ทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสอนอ่านดังนี้

1) ความพร้อมของนักเรียนในการสอน ผู้สอนจะต้องตรวจและสร้างความพร้อมทางร่างกายเกี่ยวกับสายตา เช่น การกวาดสายตาคจากซ้ายไปขวา ความพร้อมเกี่ยวกับการสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก แยกแยะสิ่งของ การรู้จักสิ่งของทั้งของจริงและภาพ การออกเสียงเรียกชื่อสิ่งของต่าง ๆ รวมทั้งผู้สอนจะต้องทำให้การอ่านง่ายและสนุกสนานด้วย

2) ความต้องการของนักเรียน ผู้สอนควรทราบความต้องการในการอ่านของนักเรียน เป็นรายบุคคล ผู้สอนอ่านจะต้องรู้และเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนว่า นักเรียนทุกคนอยากรู้ อยากโต อยากโชว์ อยากช่วย ผู้สอนจะต้องรู้จักกระตุ้นความต้องการของนักเรียนให้มาสัมพันธ์กับการอ่าน โดยชักนำให้อ่านมาก ๆ จะได้ความรู้มากเพื่อจะได้นำไปพูดไปแสดงได้ หรือช่วยผู้ใหญ่หาความรู้จากหนังสือได้ จะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้ดีขึ้นด้วย

3) ประสบการณ์ของนักเรียน นักเรียนที่มีฐานะทางบ้าน ทางสังคม และทางเศรษฐกิจดี จะทำให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาก ตรงกันข้ามนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ ทางสังคมไม่ดีจะขาดประสบการณ์ในการอ่าน ดังนั้นผู้สอนจะต้องสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น นำภาพสถานที่ ภาพพืช ภาพสัตว์ ภาพสิ่งของ ฯลฯ มาให้นักเรียนมีประสบการณ์ จะช่วยให้นักเรียนอ่านอย่างเข้าใจและมีความหมายสำหรับนักเรียนยิ่งขึ้น

4) ความสามารถในการรับรู้ของนักเรียน นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้แตกต่างกันตามสติปัญญา ประสบการณ์ และการเรียนรู้ บางคนรับรู้ได้เร็ว จำได้ดี ทำให้มีประสบการณ์มาก ดังนั้นผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน จึงจะสามารถแก้ไข ปรับปรุง และส่งเสริมให้นักเรียนสร้างวิธีการรับรู้ที่ดีขึ้น

5.1.2 ทักษิณี สุภเมธี (2527: 88–89) กล่าวถึงหลักสำคัญที่ควรคำนึงในการสอนอ่าน ดังนี้

- 1) ผู้สอนควรคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน นักเรียนมีความสามารถต่างกัน อาจมาจากพื้นฐานทางบ้าน สภาพการสอนในชั้นประถมศึกษา
- 2) ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3) นักเรียนมีความสนใจการอ่านแตกต่างกัน
- 4) ในการสอนอ่าน ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

- 5) ฝึกในด้านการจับหนังสือ ทำนั้ง การรู้จักเลือกหนังสืออ่าน
- 6) ฝึกในด้านความเร็วในการอ่าน
- 7) หลังจากได้มีการฝึกอ่านแล้ว ควรมิกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ให้เขียนแสดงความคิดเห็น ให้ตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน ให้สรุปเรื่องราวที่อ่าน

จากการศึกษาหลักการสอนอ่านดังที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการสอนอ่านควรคำนึงถึงความพร้อม ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถในการรับข้อมูล เป็นตัวกำหนดแนวทางการกระบวนกร ขั้นตอนในการสอนอ่าน และควรมีกิจกรรมการอ่านอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการสอนอ่านให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนการสอนภาษา หลักการสอนอ่านจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น

5.2 วิธีการสอนอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงวิธีสอนอ่านดังนี้

5.2.1 วรณี โสมประยูร (2553: 138-139) ได้กล่าวถึงวิธีสอนอ่านว่า วิธีสอนอ่านมีหลายวิธี แต่ละวิธีมีข้อดี ข้อบกพร่องแตกต่างกัน ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละวิธีเพื่อเลือกวิธีอ่านให้เหมาะสมกับเนื้อหา และทักษะที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องเข้าใจวิธีบูรณาการวิธีสอน เพื่อทำให้วิธีสอนเกิดความสมบูรณ์ โดยนำวิธีที่ดีต่าง ๆ มาผสมผสานหรือบูรณาการเข้าด้วยกัน ตัวอย่างวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ผู้สอนควรนำมาผสมผสาน และเป็นที่ยอมรับใช้ในปัจจุบัน มีดังนี้

- 1) วิธีสอนอ่านแบบแจกลูก วิธีสอนอ่านแบบนี้เริ่มใช้กันมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักรูปและเสียงของตัวอักษรทุกตัว เพื่อให้รู้จักประสมคำ ซึ่งมีทั้งการแจกพยัญชนะและสระ เช่น กะ กา กิ กึ กือ กุ ฤ ฯลฯ และ กา ขา คา งา จา ฉา ซา ฯลฯ รวมทั้งการผันวรรณยุกต์ที่แยกตามอักษรสูง กลาง ต่ำ เช่น กา คำ ก้า ก๊า ก๋า, และ คา คำ ค้ำ เป็นต้น วิธีสอนอ่านแบบ

แจกลูกนี้ เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนเรียนคำใหม่ได้ง่าย อ่านออกเสียงได้ดีแต่บางครั้งทำให้นักเรียนไม่สนใจการอ่าน เพราะไม่เข้าใจความหมายของคำ และทำให้ขาดทักษะการอ่านเร็ว การสอนอ่านแบบแจกลูกจึงมุ่งให้นักเรียนออกเสียงได้เป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะมุ่งอ่านเอาความหมาย การสอนโดยวิธีแจกลูกจะได้ผลดีมากก็ต่อเมื่อนักเรียน โดพอที่จะรู้เหตุผลได้ดีแล้ว เช่น ในตอนปลายปีของชั้น ป. 1 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การสอนอ่านแบบแจกลูกตลอดไปย่อมไม่ได้ผลดีเพราะจะทำให้ นักเรียนมีวามสนใจต่อเสียงและการประสมอักษรจนลืมนึกถึงความหมายของคำ

2) วิธีสอนอ่านแบบสะกดคำ ในปัจจุบันใครก็ตาม ที่ไม่สามารถอ่านและเขียนได้นับว่าเป็นข้อเสียเปรียบมหาศาล ทั้งในด้านธุรกิจและวงการสังคม เพราะโลกทุกวันนี้เป็นโลกของการอ่านและโลกของการเขียน ซึ่งทั้งในเรื่องของทักษะการอ่านและทักษะการเขียนนั้น ก็ต้องมีการสะกดคำ (Spelling) รวมอยู่ด้วย จึงทำให้การอ่านและการสะกดคำมีความสัมพันธ์ในแง่ของการใช้ทักษะทางภาษามากพอสมควร นักวิจัยทางภาษาของประเทศสหรัฐอเมริกาบางท่าน ได้รายงานถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสะกดคำ และความสามารถในการอ่านว่ามีอยู่ค่อนข้างสูงมากในระดับประถมศึกษา เป็นต้นว่า นักเรียนที่สะกดคำเก่งมักจะเป็นนักเรียนที่อ่านเก่งและนักเรียนที่อ่านไม่เก่งมักจะเป็นนักเรียนที่สะกดคำไม่เก่งด้วยเสมอ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่านักเรียนที่สะกดคำไม่เก่งจะต้องอ่านไม่เก่งไปเสียทั้งหมด การเรียนรู้ในการอ่านกับการเรียนรู้ ในการสะกดคำจึงมีความสัมพันธ์กันมาก จากการศึกษาของนักวิจัยเหล่านี้ยังได้พบอีกว่า นักเรียนจะสะกดคำต่าง ๆ ที่สามารถอ่านออกได้ถูกต้อง และแม่นยำกว่าคำที่เขาอ่านไม่ออก ในเรื่องนี้ท่านเห็นด้วยและเชื่อว่าเราสามารถจะประยุกต์ผลการวิจัย มาใช้กับนักเรียนไทยได้ อันที่จริงการสอนอ่านแบบสะกดคำในภาษาไทยนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของวิธีสอนอ่านแบบแจกลูกหรือประสมคำนั่นเอง แต่ที่แยกออกมาก็เพื่อให้เห็นชัดเจนขึ้น ตัวอย่างการสะกดคำ เช่น ก อ น อ่านว่า กิน ผ-แ-น อ่านว่า แผล เป็นต้น ดังนั้น วิธีสอนอ่านแบบสะกดคำจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการอ่านของนักเรียนด้วย

3) วิธีสอนอ่านแบบเป็นคำเป็นประโยค วิธีสอนแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนสนใจอ่านหนังสือเรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคและเรื่องราวที่อ่านได้ดี ทำให้นักเรียนอ่านได้เร็วเพราะสามารถกวาดสายตาไปได้ครั้งละ 2-3 คำ นอกจากนี้ยังช่วยให้นำความเข้าใจจากการอ่านไปใช้ด้วย การสอนอ่านแบบเป็นคำเป็นประโยคให้กับนักเรียนเริ่มเรียนหรือชั้น ป. 1 แล้วใช้วิธีสอนอ่านแบบแจกลูกในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมปนกันทั้งสองอย่างจะได้ประโยชน์มากที่สุด และจะช่วยให้การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ดี หากจะใช้วิธีสอนอ่านแบบเป็นคำเป็นประโยคแต่เพียงอย่างเดียวก็อาจทำให้นักเรียนอ่านออกเสียงได้ไม่ดีเท่าที่ควร

4) วิธีสอนอ่านแบบใช้แผนภูมิประสบการณ์ แผนภูมิประสบการณ์มีหลายชนิด ซึ่งผู้สอนและนักเรียนสามารถช่วยกันสร้างขึ้นมาได้ แผนภูมิที่ดี จะเป็นอุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการสอนอ่าน การสอนอ่านโดยวิธีนี้จะทำให้นักเรียนอ่านคำหรือประโยคได้เร็ว และมีความหมายมากขึ้น และนักเรียนสามารถนำความคิดที่ได้จากแผนภูมิไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ดี นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถ ใช้แผนภูมิสอนอ่านควบคู่ไปกับวิธีสอนอ่านแบบอื่น ๆ ได้ทุกแบบและใช้ได้ดีกับทุกกลุ่มประสบการณ์อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การทำแผนภูมิประสบการณ์ ก็เป็นภาระหนักสำหรับผู้สอนและนักเรียน อีกทั้งถ้าจะสอนโดยให้นักเรียนอ่านแผนภูมิบ่อย ๆ เป็นประจำ ก็อาจจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน

5.2.2 สนิท สัตโยภาส (2542: 98) กล่าวถึงวิธีสอนอ่านไว้หลายวิธีดังนี้

วิธีที่ 1 วิธีสอนแบบมาตรฐาน วิธีนี้ยึดหลักว่า การสื่อความหมายในชีวิตประจำวันนั้นจะสื่อสารกันเป็นคำและเป็นประโยค ดังนั้นการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการใช้ภาษาก็คือการสอนอ่านเป็นคำและประโยค โดยเลือกคำและประโยคที่มีความเหมาะสมและใกล้ชิดตัวนักเรียนมาสอน

วิธีที่ 2 วิธีสอนแบบแจกลูกเทียบเสียง วิธีนี้ยึดหลักการเทียบเสียงพยัญชนะ สระ และตัวสะกด เป็นหลักในการอ่าน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการหัดอ่านและหัดเขียน

วิธีที่ 3 วิธีสอนแบบแจกลูกสะกดคำ คำแต่ละคำประกอบด้วยรูปและเสียงของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์และตัวสะกด เวลาออกเสียงอ่านแทนที่จะอ่านเป็นคำที่ต้องไล่พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกดก่อนแล้วจึงอ่านทั้งคำเป็นการช่วยให้อ่านคำได้ เพราะเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกดจะช่วยพาเสียงไปเอง

5.2.3 บันลือ พุกกะวัน (2538: 117-118) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนอ่าน ดังนี้

1) ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนนับตั้งแต่นักเรียนก้าวเข้าโรงเรียนในวันแรก รวมถึงการปฐมนิเทศนักเรียน การพัฒนาความพร้อม และการแก้ไขช่วยเหลือให้นักเรียนได้เรียน และเล่นร่วมกันไปด้วย

1.1) การเตรียมการอ่าน ถือว่าเป็นการเตรียมงานในขั้นการปรับ ฟูพื้นฐาน ภาษาพูด กิริยามารยาท และระเบียบในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้การฟัง การพูด ในการเตรียมตัวนักเรียน การสังเกต การเรียกชื่อ สิ่งของ สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งใน โรงเรียน และที่บ้าน ตลอดจนการเล่าถึงกิจวัตรประจำวัน

1.2) การพัฒนาและตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น สังเกตความเหมือน ความแตกต่าง ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อกับสายตา การฝึกกล้ามมือ การเล่นเกม การขับร้อง การฝึกวาด ปั้น พับกระดาษ เพื่อนำไปสู่การพูด การฟังได้อย่างกว้างขวาง

1.3) การฝึกอ่าน เริ่มนับตั้งแต่การฝึกอ่านพจนานุกรมภาพ (พยัญชนะ) พจนานุกรมเสียง (สระ) การฝึกนึกคำที่เริ่มด้วยพยัญชนะต้นหรือเสียงพร้อมกับการช่วยเหลือแก้ไข อย่างใกล้ชิดจากผู้สอนไปด้วย

1.4) ฝึกอ่านบัตรคำประกอบภาพและบัตรประโยคประกอบภาพเรื่องราว หรือ นิทานสั้น ๆ โดยฟังจากผู้สอนอ่านหนังสือและเปิดให้ดูภาพไปด้วย

1.5) ฝึกฟังผู้สอนเล่านิทาน เช่น นิทานพื้นบ้าน นักเรียนฝึกพูดหรืออ่าน ตามผู้สอน และฝึกให้นักเรียนฟัง และเล่าเรื่องอย่างย่อ ๆ ได้

1.6) ฝึกท่องจำบทประพันธ์ง่าย ๆ ต่อคำสัมผัสหรือคำคล้องจองเป็นตอน ๆ

2) ขั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้น ๆ นิทาน กิจวัตร ประจำวัน โดยใช้วิธีจำรูปคำและภาพประกอบ

2.1) ฝึกอ่านคำและประโยคประกอบภาพ

2.2) ฝึกอ่านประโยคและเรื่องราวโดยอาศัยภาพประกอบช่วย

2.3) ฝึกอ่านนิทานสั้น ๆ หรือเรื่องราวที่ผู้สอนและนักเรียนจัดเตรียมหรือ แต่งขึ้น หรือแผนภูมิประสบการณ์ที่ช่วยขยายประสบการณ์

2.4) ฝึกให้ใช้การเทียบคำ เทียบประโยค เพื่อใช้ประโยชน์ในการอ่าน

3) ขั้นอ่านหนังสือเอกหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ สามารถใช้การอ่าน ได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมช่วยในการอ่านคำแปลก ๆ ใหม่ ๆ

3.1) ฝึกอ่านนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ และกิจวัตรประจำวันที่ใช้คำแปลก ๆ

3.2) ฝึกอ่านนิทานที่ยาวขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ได้

3.3) ฝึกอ่านบทประพันธ์สั้น ๆ โดยการรู้จักลงจังหวะสัมผัส

3.4) ฝึกอ่านเรื่องราวบทความ และสามารถจำรูปคำ เทียบคำ สะกดตัวได้ดี จนนำไปใช้แสดงความคิดเห็น รายงานได้

4) ขั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านที่ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้เร็ว สามารถ อ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบหาความเพลิดเพลินจากการอ่าน และอ่านหนังสือได้หลายรสหลายประเภท

4.1) ฝึกอ่านในใจ และมีความสนใจในการอ่าน

4.2) ฝึกอ่านหนังสืออ่านประกอบเพื่อค้นหาสาระสำคัญ

4.3) ฝึกอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่สนใจและเก็บสาระสำคัญของ เรื่องที่ประเมินเรื่องราวและวิจารณ์หนังสือที่อ่านได้

5) ชั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถสังเกตเห็นคุณค่า ประโยชน์ของการอ่าน เกิดสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความสนใจในสวรรณคดีเรีงมย์ และสารคดีจนสามารถหยิบยกส่วนดีเด่นขึ้นอ้างอิงชักชวนให้ผู้อื่นสนใจภาษาได้

5.2.4 สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2543: 156-158) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนการอ่านออกเสียง ผู้สอนควรดำเนินการตามลำดับขั้นการสอนอ่าน ดังนี้

1) พิจารณาประเภทของข้อความที่นำมาอ่าน ข้อความแต่ละประเภท เช่น นิทานสารคดี ข่าว และบทความที่ให้ความรู้สีกต่าง ๆ ย่อมมีวิธีการอ่านแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงควรแนะนำให้นักเรียนพิจารณาข้อความก่อนการอ่านเพื่อให้รู้ว่าเป็นประเภทใดแล้วจึงพิจารณาต่อไปว่าจะอ่านอย่างไร โดยคำนึงถึงหลักสำคัญว่าการอ่านออกเสียงที่ตนจะอ่านนั้นจัดอยู่ประเภทใดใน 4 ข้อ ดังนี้

- 1.1) อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งมีสารประเภทเดียวกันกับที่ตนรับรู้
- 1.2) อ่านเพื่อเป็นการติดตามผลการอ่านในใจของตนว่าสามารถเก็บใจความได้ครบถ้วนหรือไม่
- 1.3) อ่านเพื่อให้ผู้ฟังซึ่งไม่มีสารประเภทเดียวกันกับที่ตนรับรู้
- 1.4) อ่านตามจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนกำหนด เช่น อ่านบทกลอน บทพื้นเดิน บทละคร บทสนทนา ฯลฯ

2) แนะนำลักษณะของการอ่านออกเสียงที่ดี ควรคำนึงหลักต่อไปนี้

- 2.1) ไม่รู้สีกกระดากอายหรือเก้อเขินขณะอ่านออกเสียงต่อหน้าผู้อื่น
- 2.2) ออกเสียงชัดเจนและถูกต้องเพื่อให้ผู้ฟังจับใจความได้ถูกต้อง
- 2.3) ไม่อ่านข้าม หรืออ่านกระโดดทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดเพราะใจความไม่ต่อเนื่องกัน
- 2.4) เว้นวรรคตอนในการอ่านให้ถูกต้อง
- 2.5) ออกเสียงดังให้ได้ยินทั่วถึง
- 2.6) อ่านใส่ความรู้สึกตามบทของผู้เขียน โดยพิจารณาตามประเภทของสารที่อ่าน

3) จัดกิจกรรมการอ่านออกเสียงควบคู่กับการอ่านในใจ หมายความว่า เมื่อมีการอ่านในใจ ควรมีการอ่านออกเสียงต่อกันไปเพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่าง เป็นการฝึกความถูกต้องในการอ่านออกเสียง และเป็นการช่วยทำให้กิจกรรมการสอน มีความสมบูรณ์มากขึ้น

4) การเตรียมสื่อเพื่อใช้ในการอ่านออกเสียงมีหลายวิธี ดังนี้

4.1) นักเรียนเป็นผู้เตรียมสื่อ เช่น แต่งบทละคร หรือนิทาน หาช่าว และข้อความอื่น ๆ แล้วนำมาอ่านออกเสียง

4.2) ผู้สอนเตรียมนิทานที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน สื่อที่นำมาใช้อ่านออกเสียงจะต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้เหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของนักเรียนและจะต้องไม่ยาวจนเกินไป เพราะมุ่งที่จะให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้อ่าน หากมีคำที่นักเรียนอ่านออกเสียงไม่ถูกต้องควรให้เปิดพจนานุกรมทุกครั้ง เพื่อตรวจสอบเสียงอ่านของคำที่ถูกต้องต่อไป

5) วิธีฝึกอ่านออกเสียง ควรดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

5.1) อ่านออกเสียงพร้อมกันเป็นกลุ่ม ผู้สอนแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5-6 คน ให้มีนักเรียนที่ขี้อายกับนักเรียนที่กล้าแสดงออกคละกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อฝึกให้คนที่มึนนิสัยไม่กล้าแสดงออกเกิดความเชื่อมั่นและไม่รู้สึกเคอะเขิน ผู้สอนพิจารณาความพร้อมเพรียงและความถูกต้องเป็นประการสำคัญ การอ่านในลักษณะนี้สามารถใช้เป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานของการอ่าน ประสานเสียงและการร้องเพลงประสานเสียงได้เป็นอย่างดี ประสพการณ์เดิม แหล่งความรู้ รับผิดชอบต่อความหมาย

5.2) อ่านออกเสียงเป็นรายบุคคล ตามข้อความหรือบทเรียนที่กำหนดให้ ซึ่งมีทั้งคำยากและเว้นวรรคตอนในการอ่านให้ถูกต้อง นอกจากนั้นให้นักเรียนฝึกการเน้นเสียง และใส่อารมณ์ประกอบการอ่านตามข้อความที่กำหนดไว้ ผู้สอนอาจจัดทำเป็นเวทีสำหรับผู้ที่อ่านออกเสียงหรืออาจมีฉากประกอบเพื่อให้แลดูตื่นเต้นและสนุกสนานสำหรับผู้ร่วมกิจกรรม

5.3) ให้ดูตัวอย่างจากผู้ใหญ่ที่อ่านออกเสียงดี เพื่อฝึกหัดตามแบบอย่าง เช่น โฆษณาอ่านข่าวโทรทัศน์ ตลอดจนผู้ที่มีชื่อเสียงในการอ่านออกเสียงบทความต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่จะต้องเน้นคือ การอ่านที่จะได้ผลดีนั้นต้องมีการฝึกฝนทุกวัน

5.2.5 ก่อ สวัสดิพานิช (2509 อ้างถึงใน วรณี โสมประยูร, 2553: 131) ได้วิเคราะห์ขั้นตอนการอ่านจากศาสตราจารย์ผู้หนึ่งในมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่กล่าวว่ากระบวนการอ่านคือการมองดูตัวอักษรให้ชัดเจน การเข้าใจความหมายคำ เลือกเอาความหมายที่ดีที่สุด ใช้ความหมายให้เป็นประโยชน์มาเป็นลักษณะกระบวนการอ่านที่มีขั้นตอนดังนี้

- 1) สัมผัส (Sensation) สัมผัสโดยใช้สายตาจ้องตัวหนังสือ
- 2) รับรู้ (Perception) รับรู้รูปร่างลักษณะคำเมื่อได้สัมผัสแล้ว
- 3) เข้าใจความหมาย (Comprehension) เข้าใจคำที่ได้พูด ดังนั้น การทำหนังสืออ่านควรนำคำพจนานุกรมมาเขียน

4) ใช้ความหมายที่ได้มา (Utilization) เป็นขั้นสุดท้ายของการอ่านคือ การคิด

5.2.6 William (1986: 37-41) ได้เสนอแนะลำดับขั้นในการสอนอ่านไว้เป็น 3 ขั้นตอน

- 1) ขั้นก่อนการสอน จุดประสงค์ของขั้นตอนนี้ คือ
 - 1.1) เพื่อแนะนำและกระตุ้นความสนใจในหัวข้อเรื่อง
 - 1.2) เพื่อชักจูงให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนด้วยการให้เหตุผลสำหรับการอ่าน
 - 1.3) เพื่อเตรียมตัวในด้านภาษาให้แก่ผู้เรียนก่อนจะอ่านเนื้อเรื่อง
- 2) ขั้นการอ่าน ขั้นตอนนี้เน้นที่เนื้อเรื่องที่จะอ่าน โดยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้
 - 2.1) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียน
 - 2.2) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ โครงสร้างของงานเขียน หรือเนื้อความที่จะอ่าน
- 3) ขั้นหลังการอ่าน ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถ ดังนี้
 - 3.1) สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดเรื่องที้อ่านไปแล้ว
 - 3.2) สามารถเชื่อมโยงที่อ่านเข้ากับความรู้ความสนใจหรือความเห็นของตนได้

5.2.7 Monroe (1981 อ้างถึงใน วรณิ โสมประยูร, 2553: 131) ได้กล่าวว่า ลักษณะของกระบวนการอ่านของ กระบวนการอ่านมี 4 ขั้น ดังนี้

- 1) ขั้นรับรู้ เห็นชัด ลำดับความจำรูปคำ เข้าใจการอ่านออกเสียง
- 2) เข้าใจคำหรือประโยคที่อ่าน เป็นการเข้าใจความหมาย โดยอาศัยการแปลความ การตีความ และใช้ประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน
- 3) การตอบสนอง ได้แก่ การแสดงออกในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทั้งนี้ต้องอาศัยพื้นฐาน ประสบการณ์เดิมและสติปัญญา เมื่อเกิดความพอใจก็กระหายที่จะอ่านต่อไปหากเกิดความไม่พอใจก็จะเบื่อหรือเลิกอ่าน
- 4) บูรณาการ เป็นการได้รับแนวคิดจากเรื่องราวที่อ่าน ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มและขยายประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้น

จากการที่ได้ศึกษาถึงวิธีและขั้นตอนการสอนอ่านสรุปได้ว่า การสอนอ่านนั้น มีมากมายหลายวิธี ต้องเลือกให้เหมาะกับนักเรียน แต่จุดมุ่งหมายรวมคือต้องการให้อ่านหนังสือให้ได้ อ่านแล้วรู้ความหมายหรือเรื่องราวที่อ่านได้ด้วย ตั้งแต่การสัมผัส การรับรู้ เข้าใจความหมาย และใช้ความหมายที่ได้มา จะเป็นการสอนอ่านแบบแจกลูก สอนอ่านแบบสะกดคำ สอนอ่านแบบเป็นคำ เป็นประโยค สอนอ่านแบบใช้แผนภูมิประสบการณ์ ตามขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นเตรียมก่อนการสอน ขั้นเริ่มอ่าน ขั้นอ่านหนังสือแตกฉาน ขั้นการเสริมสร้างนิสัยที่ดีในการอ่าน และขั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ

หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพมีความสำคัญมากในการพัฒนาความสามารถ ในการอ่าน ของนักเรียน จะต้องศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน หลักการเลือก นิทานให้เหมาะสมกับนักเรียน ความสำคัญของการใช้ภาพประกอบนิทาน องค์ประกอบของหนังสือ ส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ วัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ ขั้นตอน การสร้างและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ ประโยชน์และคุณค่าของหนังสือส่งเสริม การอ่านนิทานภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุคนธ์ สิ้นพานนท์ (2551: 136) ได้ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือ ที่จัดทำขึ้นโดยเน้นส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือ สารคดี นวนิยาย นิทาน เป็นต้น มีลักษณะที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ ความรู้ มีคติ มีสารประโยชน์

รังสิมันต์ นิมิตรักษ์ (2550: 8) ได้ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือ ที่เขียนขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านนั่นเอง รูปแบบของหนังสือส่งเสริมการอ่าน อาจเป็นนิทาน นวนิยาย สารคดี เรื่องสั้น วรรณกรรมเยาวชนก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีคติ แก่คิดจากเรื่อง รูปเล่ม ต้องสวยงาม มีภาพประกอบ จะเขียนในรูปร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ แต่เนื้อหาต้องไม่ขัดต่อประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

จินตนา ไบกาชูยี (2542: 7) ได้ให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือ ที่จัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์ไปในทางส่งเสริมการอ่าน ทำให้เกิดทักษะในการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน มากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรม อันดีงาม ให้มีความรู้ มีคติ และมีสารประโยชน์

ถวัลย์ มาศจรัส (2535: 11) ได้ให้ความหมายว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่มุ่งเน้น ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะทางการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อ ประเพณี วัฒนธรรม และศีลธรรมดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ แนวคิด ปรัชญา และบันเทิง ซึ่งอาจจะเป็นหนังสือสารคดี เรื่องสั้น นวนิยาย วรรณกรรมเยาวชน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นมาเพื่อส่งเสริม การฝึกทักษะการอ่าน รูปแบบของหนังสืออาจเป็นนิทาน สารคดี เรื่องสั้น หรือนวนิยาย ที่มีภาพ ประกอบ จะเขียนในรูปร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ ที่มีคติสอนใจ ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณีและศีลธรรม อันดีงาม เสริมให้นักเรียนรักการอ่านและมีสาระ ดังนั้นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน ผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนมีทักษะการอ่าน โดยให้อ่านหนังสือส่งเสริมการอ่าน ในรูปแบบ ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อส่งเสริมการอ่าน คำควมไม่แท้ ทร ออกเสียงเป็น ษ ให้นักเรียนมีทักษะการอ่าน รูปแบบของหนังสือเป็นนิทาน มีภาพประกอบ เขียนเป็นร้อยแก้ว รูปเล่มสวยงาม

2. ประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่าน

2.1 สนิท สัตโยภาส (2536 อ้างถึงใน สุนทรย์ สนิทพานนท์, 2551: 136) ได้กล่าวถึงประเภท ของหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

2.1.1 แบ่งตามเกณฑ์ของผู้อ่าน โดยอาศัยวัยของผู้อ่านเป็นเกณฑ์ แบ่งได้ 5 ระดับ

- 1) หนังสือสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี มักเป็นหนังสือภาพ
- 2) หนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นหนังสือภาพประกอบคำหรือมีคำบรรยาย สั้น ๆ ได้ภาพ
- 3) หนังสือสำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี จะเป็นหนังสือเรื่องประกอบภาพ เนื้อหา เริ่มยาวขึ้น
- 4) หนังสือสำหรับเด็กอายุ 11-14 ปี จะมีคำบรรยายมากกว่าภาพประกอบ
- 5) หนังสือสำหรับเด็กอายุ 14-18 ปี มักใช้คำบรรยายล้วน ๆ มีภาพประกอบ เป็นบางหน้า

2.1.2 แบ่งตามระดับชั้น โดยอาศัยช่วงชั้นเรียนเป็นเกณฑ์ มี 3 ระดับ คือ

- 1) ระดับอนุบาล
- 2) ระดับประถมศึกษา
- 3) ระดับมัธยมศึกษา

2.1.3 แบ่งตามลักษณะของเรื่อง โดยอาศัยลักษณะของหนังสือที่ผลิตออกมาเป็นสำคัญ มี 5 ประเภท คือ

- 1) คำกลอน
- 2) นิทาน
- 3) การ์ตูน

4) สารคดี

5) นิตยสารสำหรับนักเรียน

2.1.4 แบ่งตามลักษณะของเนื้อหา มี 3 ประเภท คือ

- 1) ให้ความเพลิดเพลิน
- 2) ให้ความรู้และเสริมบทเรียน
- 3) การ์ตูนและวารสารสำหรับนักเรียน

2.2 กุศยา แสงเดช (2545: 7-9) ได้กล่าวถึงประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

2.2.1 หนังสือภาพ (Picture Books) หนังสือชนิดนี้มีรูปภาพเป็นส่วนอธิบายเรื่อง เหมาะสมกับนักเรียนเล็กก่อนเข้าเรียนที่ยังอ่านหนังสือไม่ได้ แต่นักเรียนสามารถอ่านเรื่องจากภาพได้ หนังสือภาพเป็นหนังสือภาพที่มีความชัดเจนถูกต้อง ความหมายของเนื้อหาแจ่มชัด ภาพและเนื้อเรื่อง มีความสำคัญเท่ากัน เนื้อเรื่องมักเป็นบันเทิง

2.2.2 หนังสือนิทานภาพ หรือหนังสือประกอบเรื่อง (Picture Storybooks) หนังสือชนิดนี้มีตัวละคร มีเนื้อเรื่อง ตัวละครแสดงบทบาทไปตามเนื้อเรื่อง โดยใช้ภาพประกอบหนังสือนิทานภาพอ่านได้ทั้งเด็กเล็ก เด็กโต โดยไม่มีข้อจำกัด ดังนั้นหนังสือนิทานภาพประกอบเรื่องจึงมีมากกว่าหนังสือภาพ

2.2.3 บทกลอนกล่อมเด็ก (Nursery Rhymes) เป็นบทกลอนที่แต่งมาจากอารมณ์ โดยผูกคำให้สัมผัสคล้องจองกันไปเรื่อย ๆ บทกลอนกล่อมเด็กแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือหมวดแรก บทแห่งเด็ก หมวดที่สองเป็นบทปลอบเด็ก และหมวดที่สามเป็นบทเด็กเล่น บทกลอนกล่อมเด็ก เป็นการบรรยายถึงความรักและความหวังใจที่มารดาพึงมีต่อลูกน้อยอย่างมาก โดยใช้ถ้อยคำที่อ่อนหวาน ไพเราะจับใจ

2.2.4 หนังสือสารคดีหรือความรู้ทั่วไป (Non Fiction) เป็นหนังสือที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริงแก่เด็กคล้ายกับหนังสือผู้ใหญ่ แต่หนังสือสารคดีสำหรับเด็กจะไม่ละเอียดลึกซึ้ง นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จุดเด่นของหนังสือคือ สนองความสนใจเฉพาะของเด็ก

2.2.5 หนังสือนิทาน คือเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นที่ชื่นชอบแก่ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย เช่นนิทานพื้นบ้าน นิทานตลก นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ นิทานปรัมปรา เทพนิยาย เป็นต้น

2.2.6 หนังสือการ์ตูน การ์ตูนมีอิทธิพลสำหรับนักเรียน เพราะสามารถให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตื่นเต้นชวนติดตาม เข้าใจง่าย สามารถโน้มน้าวความสนใจของเด็ก หนังสือการ์ตูนทำให้เด็กอ่านหนังสือแตกฉาน ได้แก่งคิด คติสอนใจและมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

2.2.7 หนังสือนวนิยายสำหรับนักเรียน (Novel) จะกล่าวถึงตำนานที่เล่าต่อกันมา มีตัวละครเป็นเด็ก ปัญหาที่ตัวละครประสบก็เป็นตัวละครเด็ก มีไว้อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ตัวละครมีการพูดโต้ตอบบรรยายกิริยาท่าทางของตัวละคร มีการกำหนดฉาก มีการสอดแทรกความคิดเห็น หนังสือนวนิยายสำหรับเด็กมีหลายประเภท เช่น นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ นวนิยายผจญภัย นวนิยายจินตนาการ นวนิยายเกี่ยวกับการสืบสวน เป็นต้น

2.2.8 หนังสืออ้างอิงสำหรับนักเรียน เป็นหนังสือที่ช่วยในการค้นคว้าตลอดจนช่วยตอบคำถามที่เด็กอยากรู้ หนังสืออ้างอิงมีวิธีเขียนที่แตกต่างไปจากหนังสือทั่วไป เรื่องที่นำเสนอต้องเชื่อถือได้ การเรียบเรียงเนื้อหาสาระต่าง ๆ คำนึงถึงความสะดวกของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ

2.2.9 วารสารและหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เด็ก ๆ ควรได้มีโอกาสอ่านวารสารและหนังสือพิมพ์ เพื่อที่จะได้ทราบความเป็นไปของโลกและเหตุการณ์ทั่วโลก

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ คือ หนังสือส่งเสริมการอ่านมีหลายประเภท การที่เราจะเลือกหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทใดนั้น จะต้องเลือกตามความเหมาะสมของ อายุ ระดับชั้น ความต้องการ และประโยชน์ใช้สอยของผู้แต่งและผู้อ่าน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทหนังสือนิทานภาพ เพื่อฝึกทักษะการอ่าน ให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน เพราะว่ามีนักเรียนกลุ่มนี้ มีอายุ ระดับชั้นที่เรียนต่างกัน แต่ระดับความสามารถในการอ่านอยู่ระดับชั้นเดียวกัน หนังสือนิทานภาพซึ่งเป็นหนังสือที่อ่านได้ทั้งนักเรียนเล็กและนักเรียนโต จึงเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน มีภาพช่วยอธิบายเรื่องราว มีตัวหนังสือไม่มากนัก มีตัวละครมีเนื้อเรื่อง ตัวละครแสดงไปตามเนื้อเรื่อง เป็นการตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วน

3. หลักการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับนักเรียน

นิทาน คือ เรื่องราวซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตลอดจนต้องการสอดแทรกความรู้ แนวคิด คุณธรรมจริยธรรม ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของลักษณะนิทานที่ดีและการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับนักเรียน โดยควรมุ่งศึกษาถึงเรื่องวิธีการเลือกนิทานที่ดี ให้สอดคล้องกับความสนใจ และพัฒนาการตามวัยของนักเรียนเป็นสำคัญ หลักการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับนักเรียนนั้น ได้มีผู้ให้ทรรศนะในเรื่องนี้ไว้หลายท่านซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ ดังนี้

3.1 วิไล มาสจรัส (2551: 47-48) ได้กล่าวถึงเทคนิคง่าย ๆ ที่จะเลือกนิทานให้โดนใจเด็กได้นั้นต้องเลือกให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ๆ ในแต่ละช่วงอายุเพราะแต่ละช่วงอายุจะมีความสนใจแตกต่างกัน คือ

3.1.1 อายุ 1-3 ปี จะชอบเรื่องสั้น ๆ มีตัวละคร 2-3 ตัว โครงเรื่องไม่ซับซ้อนและจบเรื่องด้วยความสมหวัง

3.1.2 อายุ 4-5 ปี จะชอบเทพนิยาย นิยายเกี่ยวกับสัตว์ ชอบฟังเพลงห่ก่ล่อม

3.1.3 อายุ 5-8 ปี สนใจภาพ ชอบเรื่องง่าย ๆ ที่อ่านเข้าใจด้วยตนเอง ประเภทเทพนิยาย นิยายพื้นบ้าน ถ้าโครงเรื่องไม่ซับซ้อนมากนักนักเรียนจะเข้าใจได้

3.1.4 อายุ 8-10 ปี ชอบนวนิยาย สารคดี ชอบอ่านหนังสือด้วยตนเอง ชอบอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเรื่องวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ เครื่องยนต์กลไก ชีวิตประวัติของบุคคลสำคัญ เด็กผู้หญิง สนใจโคลง กลอน ส่วนเด็กผู้ชายไม่ค่อยชอบ ภาษาที่ใช้เขียนเรื่องให้เด็กวัยนี้อ่านควรใช้ภาษาพูด เด็กจะให้ความสนใจติดตามอ่าน

3.1.5 อายุ 11-16 ปี การเขียนเรื่องให้เด็กวัยนี้อ่านจะต้องใช้เทคนิคและกรรมวิธี เช่นเดียวกับการเขียนเรื่องสำหรับผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้ชอบอ่านเรื่องยาว เรื่องที่มีเนื้อหาสาระเรื่องสมจริง

3.2 เขวพา เตชคุปต์ (2542: 58-59) กล่าวถึงลักษณะหนังสือนิทานที่เด็กชอบ ดังนี้

3.2.1 เป็นเรื่องที่เด็กนึกฝันต่อ อย่างสดใส

3.2.2 เด็กชอบเรื่องที่จบด้วยรูปของกิน เพราะเด็กชอบกิน

3.2.3 เด็กชอบเรื่องบันเทิง เรื่องเศร้าเด็กไม่ชอบ

3.2.4 เด็กชอบคุณภาพมากกว่าชอบอ่านเรื่อง เมื่อเด็กเปิดอ่านหนังสือ สิ่งแรกที่เด็กจะดูคือภาพ ดังนั้นเด็กจะดูทุกอย่างในภาพ ดังนั้นหนังสือภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

3.2.5 ลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ ให้ความรัก ความสนใจ และความสดชื่นแก่เด็ก

3.3 พรจันทร์ จันทิมล (2529: 103-105) ผู้ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยมาตลอดและเป็นผู้แต่งนิทาน และนักเล่านิทานสำหรับเด็ก ได้กล่าวถึงการเลือกนิทานสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

3.3.1 เป็นเรื่องง่าย ๆ แต่สมบูรณ์ เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้

3.3.2 มีการเดินเรื่องได้อย่างรวดเร็ว

3.3.3 ตัวละครน้อย มีลักษณะเด่นที่จำได้ง่าย เด็กอาจสมมติตัวแทนได้

3.3.4 มีบทสนทนา มาก ๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องที่เป็นความเรียงได้ดี

3.3.5 ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น การกล่าวคำซ้ำ หรือคำสัมผัสจะช่วยให้เด็กจดจำได้ง่ายและรวดเร็ว

3.3.6 สร้างความรู้สึก ความพอใจให้กับผู้ฟัง

3.3.7 เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เช่น ครอบครัว สัตว์เลี้ยงหรือเรื่องที่เด็กจะจินตนาการตามความยาวไม่เกิน 15 นาที

3.4 ไพพรรณ อินทนิล (2534: 61-66) ได้กล่าวถึงการเลือกนิทานสำหรับเด็กในวัยต่าง ๆ พอสรุปได้ ดังนี้

3.4.1 วัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 (อายุ 8-10 ปี) การเขียนเรื่องควรสร้างตัวละครให้มีลักษณะ โน้มโน้มใจเด็กให้เกิดเจตคติที่ดี เช่น การเสียสละ ขยัน และกล้าหาญสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ เด็กวัยนี้ยังเน้นเนื้อเรื่องและรูปภาพเท่า ๆ กัน หรือรูปภาพอาจจะลดลงเล็กน้อยก็ได้

3.4.2 วัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 (อายุ 10-12 ปี) เด็กวัยนี้อ่านหนังสือคล่อง สนใจอ่านอย่างแท้จริง เด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิง แยกกันอ่านหนังสือตามความสนใจ ผู้หญิงชอบเรื่องกระจุกกระจิก นิทานนิยายชีวิตครอบครัว สัตว์เลี้ยง เรื่องธรรมชาติ ผู้ชายชอบกีฬา การผจญภัย เรื่องส่งเสริมการเป็นพระเอก และเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น เป็นวัยที่บุชชาวิระบุษยวิระสตรี ฉะนั้นวัยนี้จะชอบอ่านประวัติบุคคลสำคัญ และจะเริ่มเพื่อขวัญถึงเรื่องอาชีพบ้างเป็นครั้งคราว

3.4.3 วัยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 (อายุ 12-14 ปี) เด็กวัยนี้ต้องการอิสรภาพ ต้องการค้นพบความจริงด้วยตนเอง และต้องการค้นหาอุดมคติในชีวิต ซึ่งความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นรากฐานนำไปสู่ความต้องการในการเลือกหนังสืออ่าน นักเรียนผู้ชายชอบเครื่องยนต์กลไกที่ซับซ้อน ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญ การเดินทาง การท่องเที่ยว การผจญภัยเริ่มอ่านหนังสือรัก ๆ ใคร่ ๆ รักหม่อมคณะ ส่วนผู้หญิงสนใจธรรมชาติที่เป็นจริงแต่ไม่ชอบหนังสือที่เป็นหลักวิชาการเกินไป นวนิยาย บทประพันธ์รัก ๆ ใคร่ ๆ ที่สะท้อนอารมณ์ งานอดิเรก งานอาชีพ ฯลฯ หนังสือวัยนี้จะเน้นตัวหนังสือมากกว่ารูปภาพ

3.5 อารมณ สุวรรณपाल (2532: 472-474) ได้ให้แนวคิดในการเลือกเรื่องราวหรือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กว่า จะต้องพิจารณาสิ่งที่สำคัญหลายประการ คือ

3.5.1 เป็นเรื่องง่าย ๆ ดำเนินเรื่องดีมีจุดเด่นของเรื่องจุดเดียว เพื่อสะดวกที่จะให้เด็กได้จับประเด็นของเรื่องโดยไม่ยากนัก มีบทสนทนาบ้าง

3.5.2 ใช้คำซ้ำ ๆ คำคล้องจอง และประโยคสั้น ๆ ที่เด็กจำได้ง่าย ๆ

3.5.3 ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ดึงดูดความสนใจเด็กและใช้ภาษาที่ถูกต้อง

3.5.4 เหตุการณ์ของเรื่องควรเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ตัวเด็ก และเรื่องที่คิดคำนึงถึงตาม

จินตนาการ

3.5.5 จุดเด่นของเรื่องควรง่ายและเป็นที่น่าสนใจของเด็ก

3.5.6 ตัวละครเด่น ควรมีเพียงตัวเดียว ถ้ามีหลายตัวจะทำให้เด็กงง

3.5.7 ถ้ามีเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม และเชื้อชาติ ควรเป็นเรื่องที่ใช้ภาพพจน์ที่ถูกต้อง

และเหมาะสมกับท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเลือกนิทานมาเขียนในหนังสือส่งเสริมการอ่านนั้น จะต้องเลือกให้ตรงกับความต้องการ เหมาะสมกับวัยของเด็ก ตัวละครต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี ภาพต้องสมจริง สีสวยสด ปกต้องแข็งแรงและสวยงาม ดังนั้นผู้สอนจะฝึกทักษะการอ่าน ต้องเลือกนิทานที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะเลือกนิทานที่มีเนื้อเรื่องง่าย ๆ มีภาพเท่า ๆ กัน สวยงามสมจริง ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น มีการซ้ำคำ ตัวหนังสือโต ปกแข็งแรงทนทาน ตรงกับความต้องการและวัยของเด็ก นักเรียนจึงจะสนใจ ทำให้อ่านหนังสือได้โดยไม่เบื่อ

4. ความสำคัญของการใช้ภาพประกอบนิทาน

การใช้ภาพประกอบนิทานนับว่ามีความสำคัญ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ชอบภาพ ทำให้สนใจนิทานไปด้วย สามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวไว้

4.1 รัถพร ชังธาดา (2531: 44-45) กล่าวถึง ภาพประกอบที่ดีในหนังสือนักเรียน ควรมีลักษณะ ดังนี้

4.1.1 ควรเป็นภาพเขียนมากกว่าภาพถ่าย เพราะภาพเขียนสามารถเขียนประกอบเรื่องได้อย่างกว้างขวาง เก็บรายละเอียดและเน้นบางส่วนของที่ต้องการ ได้ดีกว่า มีความสวยงามน่าสนใจ ให้จินตนาการและอารมณ์ได้ดีกว่าภาพถ่าย

4.1.2 ภาพประกอบจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

4.1.3 นักเรียนดูภาพแล้วเข้าใจเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี

4.1.4 ภาพประกอบที่ดีสามารถเล่าเรื่องในตัวของมันเอง

4.1.5 ควรมีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหวอยู่ในภาพ

4.1.6 ให้ความรู้สึก ก่อให้เกิดจินตนาการที่แปลกใหม่

4.1.7 เป็นภาพที่ให้อารมณ์ขัน

4.1.8 ควรมีภาพประกอบทุกหน้าในหนังสือสำหรับเด็ก

4.1.9 ขนาดของภาพควรมีภาพขนาด 3 ใน 4 ของหน้ากระดาษ ตัวอักษร 1 ใน 4 ของหน้ากระดาษ

4.1.10 การให้สีภาพ ควรให้สีสดใสสวยงาม เพราะเด็กชอบภาพสีมากกว่าขาวดำ

4.1.11 เป็นภาพง่าย ๆ ขนาดใหญ่และชัดเจน ไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดในภาพมากนัก

4.1.12 ภาพต้องถูกต้องตามความเป็นจริง โดยเฉพาะเด็กเล็กภาพไม่ควรใช้ครึ่งตัว

4.2 เกริก ยूनพันธ์ (2540 อ้างถึงใน ศิริจันทร์ ศรีนวนนิต, 2549: 66) ภาพประกอบนับเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เขียนจะต้องสร้างเป็นที่น่าสนใจแก่เด็ก ในขณะที่เดียวกันภาพที่เด็กเห็น จะต้องง่ายต่อการที่จะวาดเลียนแบบได้อย่างเข้าใจและรวดเร็วด้วย ดังนั้นภาพประกอบหนังสือ จึงเป็นเพียงภาพโครงร่างที่โอบอ้อม โยงเยก แบบอิสระ ไม่เหมือนจริงเสียทีเดียวแต่จะดูออกว่าเป็นอะไร ส่วนสีเส้นจะเน้นสีที่ดูชัดและสดใส ง่าย ๆ ตรง ๆ ปรากฏความใสซื่อ บริสุทธิ์อย่างเด่นชัด

4.3 Kinder (1965 อ้างถึงใน ดวงใจ วรรณสังข์, 2541: 24) กล่าวว่า ภาพสามารถจูงใจผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีมีชีวิตชีวามากขึ้น ภาพจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เช่น แสดงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ แสดงให้เห็นสิ่งที่ใกล้ตัวได้

จากการศึกษาความสำคัญของการใช้ภาพประกอบนิทานสรุปได้ว่า ภาพช่วยเสริมให้เกิดการเรียนรู้ สร้างความประทับใจและจูงใจให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น การนำภาพมาใช้ประกอบนิทานภาพควรเป็นตัวแทนของเนื้อหา สามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ ดูแล้วเข้าใจได้อย่างถูกต้องและชัดเจน อีกทั้งภาพจะต้องสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหา ดังนั้นการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพคำควบไม่แท้ ทร เพื่อฝึกทักษะการอ่าน จึงต้องมีภาพสื่อความหมายของคำและประโยคทุกหน้า

5. องค์ประกอบของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ

5.1 วิไล มาศจรัส (2551: 49-52) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการเขียนนิทานดังต่อไปนี้

5.1.1 เค้าโครงเรื่อง (Plot) หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์ของเรื่องที่จะเขียนว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ จะต้องเป็นเหตุการณ์ที่เป็นเอกภาพ มีผลอย่างไรอย่างหนึ่งตามมา โดยปกติ เค้าโครงเรื่องจะมีส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วนด้วยกัน ที่จะทำให้เรื่องที่เขียนสามารถดำเนินเรื่องไปได้ ซึ่งส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนนั้น ได้แก่

- 1) การเปิดเรื่อง
- 2) การดำเนินเรื่อง
- 3) การปิดเรื่อง

ถ้าหากเราเคยฟังนิทานมาก ๆ แล้ว ก็จะบอก่านิทานแต่ละเรื่องมีความสนุกสนาน มีสาระและความน่าติดตามมากน้อยต่างกัน นิทานบางเรื่องเล่าหรือฟังเมื่อไร ก็น่าติดตามเสมอ เหตุผลที่เป็นเช่นนั้น ก็ด้วยเหตุผล ดังนี้ 1) โครงเรื่องของนิทานมีปมปัญหา การต่อสู้มีความขัดแย้ง ยอกย้อน และมีวิธีการที่ผู้อ่านคาดไม่ถึง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายธรรมะ หรือฝ่ายอธรรม 2) การดำเนินเรื่องมีอุปสรรค นานัปการ บางครั้งหวาดเสียว บางครั้งโศกเศร้า บางครั้งขบขัน หรือมีความตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลา ตามจุดมุ่งหมายของนิทานที่กำหนดไว้ เช่น ชี้ให้เห็นถึง บาป บุญ คุณ โทษ เป็นต้น

5.1.2 ตัวละคร (Characters) หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทปรากฏอยู่ในเรื่อง ซึ่งตัวละครนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนเท่านั้น อาจเป็นสัตว์ก็ได้

5.1.3 ฉาก (Setting) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวละคร ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ เช่น ห้องนอนทุ่งนา ป่าเขา หอน้ำ ทะเล เวลา บรรยากาศที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง

5.1.4 แก่นเรื่อง (Theme) บางคนเรียกว่าแนวคิด ซึ่งมีความหมายเดียวกันคือ สารัตถะที่ใช้เป็นหลักในการเขียนเรื่อง เช่น ใช้ความรักเป็นแก่นของเรื่อง เนื้อหาที่ดำเนินไปจะเป็นเรื่องของความรัก เช่นเรื่องเกี่ยวกับคนรักสัตว์ สัตว์รักคน เนื้อเรื่องก็จะแสดงให้เห็นความรัก ความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ เป็นต้น

5.1.5 ทิศนะ (Point of View) หมายถึงมุมมองที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องเป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนออกมาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจว่า เกิดอะไรขึ้นบ้าง

5.1.6 ท่วงทำนองการเขียน (Style) หมายถึงลีลาการใช้สำนวนภาษา ที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดที่นักเขียนแสดงออกมาให้ปรากฏถึงการใช้นามวลภาษาของตนเอง ในท่วงทำนองที่แตกต่างตามความถนัดของแต่ละคน เช่นท่วงทำนองการเขียนแบบเรียบ ๆ กระชับรัดกุม หรือ ท่วงทำนองการเขียนเข้ม เขียนแบบปลุกเร้า ชัดแจ้ง เปรียบเปรย เยาะเย้ย ถากถาง ขกย่อง

5.1.7 บทสนทนา (Dialogue) คือคำพูดโต้ตอบของตัวละครในเรื่องที่สนทนา ได้เสียงหรือชัดแจ้ง

5.1.8 การเปิดเรื่อง (The Opening) หมายถึง การเริ่มต้นในฉากแรกของนิทานที่ผู้เขียนเริ่มเรื่องให้น่าสนใจ ซึ่งในนิทานส่วนมากมักจะเริ่มเปิดเรื่องด้วยคำพูดว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เป็นต้น

5.1.9 การดำเนินเรื่อง (Suspense) คือ การกำหนดบทบาทให้ตัวละคร แสดงบทบาทของตนออกมา เพื่อสื่อสารเรื่องราวให้ผู้อ่านทราบว่า นิทานเรื่องนั้นมีเนื้อหาเป็นอย่างไร

5.1.10 การปิดเรื่อง (Conclusion) หมายถึง การจบเรื่องซึ่งเป็นตอนสูงสุดของเรื่องให้ประทับใจ ซึ่งการจบเรื่องอาจจะเป็นการคลี่คลายปมปัญหา ซึ่งอาจจะจบอย่างมีความสุข หรือจบแบบโศกเศร้า หรือสนุกสนานเฮฮาก็ได้แล้วแต่จุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง

5.2 จินตนา ไบคาซูยี (2542 อ้างถึงใน รังสิมันต์ จิมรัชย์, 2550: 22-24) ได้กล่าวถึงรายละเอียดองค์ประกอบ ของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ ดังนี้

แนวคิดของเรื่อง (บางคนเรียกแก่นของเรื่องหรือความคิดรวบยอด) ในการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่องสั้นหรือนวนิยาย แนวคิดของเรื่องเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึงก่อนเสมอเพราะแนวคิดของเรื่องคือ ประเด็นหลักของเรื่อง ผู้เขียนต้องสร้างแนวคิดขึ้นมาก่อนว่าจะเขียนถึงเรื่องอะไร เช่น ความกล้าหาญ ความกตัญญู ความรักและความเสียสละ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การต่อต้าน

ยาเสพติด ความเมตตา กรุณา ความสามัคคี การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ โดยตั้งเป้าหมายหลักเอาไว้ว่าจะนำเสนอปัญหาอย่างไร และแก้ปัญหานั้นอย่างไร

5.2.1 โครงเรื่อง หมายถึง เรื่องที่ผู้เขียนแต่งขึ้นให้เป็นเรื่องราว โดยยึดเอาแก่นของเรื่องเป็นหลักในการสร้างโครงเรื่อง เพื่อให้สอดคล้องกันเป็นเอกภาพ ในการสร้างโครงเรื่องผู้เขียนต้องเสนอปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา โดยใช้ตัวละครทำหน้าที่ดำเนินเรื่อง ในการสร้างโครงเรื่องจะต้องมีปมแห่งปัญหาหรือความขัดแย้งที่จะต้องแก้ปัญหา ความขัดแย้งนั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างคนกับคน คนกับสัตว์ คนกับธรรมชาติ หรือจะเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในใจของตัวละครก็ได้ เมื่อเกิดโครงเรื่องหรือความขัดแย้งขึ้นแล้ว ผู้เขียนต้องดำเนินเรื่องต่อไปเพื่อนำไปสู่บทสรุปของเรื่อง

5.2.2 ฉาก คือสถานที่ที่ผู้เขียนสร้างขึ้นในเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามท้องเรื่อง เป็นสถานที่ที่ตัวละครแต่ละตัวได้แสดงบทบาทของตน เช่น หากเรื่องราวที่สร้างขึ้นเป็นชนบท ฉากอาจจะเป็น โรงเรียน วัด ท้องทุ่ง หมู่บ้าน ฯลฯ หากเรื่องราวที่สร้างขึ้น เกิดขึ้นในชุมชนเมือง ฉากอาจเป็นตึกที่หนาแน่น ห้างสรรพสินค้า ถนนที่สลับซับซ้อน รถที่แน่นขนัด ผู้คนที่อยู่กันอย่างแออัด ฯลฯ ฉากเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง การสร้างฉากต้องกลมกลืนกับเนื้อเรื่องและตัวละคร สำหรับหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียน ฉากไม่ควรจะมีมากและสลับซับซ้อนจนเกินไป ต้องคำนึงถึงวัยและประสบการณ์ของนักเรียนด้วย

5.2.3 บทสนทนา คือคำพูดโต้ตอบระหว่างตัวละครในเรื่อง แต่คำสนทนานั้นไม่ใช่เป็นแค่องค์ประกอบให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์เท่านั้น บทสนทนาที่ดีต้องกระชับ ตรงเป้า ทำให้ผู้อ่านรู้เรื่องราวของเรื่องจากบทสนทนาได้ด้วย นักเขียนฝีมือดีสามารถใช้บทสนทนาดำเนินเรื่องได้

5.2.4 การเปิดเรื่อง คือการเริ่มต้นฉากแรกของเรื่องเพื่อเร้าให้ผู้อ่านติดตามเรื่องที่เขียนต่อไป การเปิดเรื่องเป็นเทคนิคสำคัญอย่างหนึ่งของงานเขียน หากเปิดเรื่องดี กระตุกความรู้สึกของคนอ่าน ครึ่งคนอ่านในฉากแรกได้ ผู้อ่านย่อมพร้อมติดตามที่จะอ่านในฉากต่อไป เร้าความรู้สึกอยากอ่านของคนอ่านไม่ได้ เขาอาจเลิกอ่านไปเลยก็ได้ การเปิดเรื่องจะต้องพิถีพิถันมากที่สุด

5.2.5 การดำเนินเรื่อง คือ การที่ผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครแสดงบทบาทของตนไปตามเรื่องราวที่กำหนดให้ทีละบททีละตอนเพื่อบอกเรื่องราวแก่ผู้อ่าน กลวิธีในการดำเนินเรื่องมีหลายวิธี เช่น

- 1) ดำเนินเรื่องไปตามลำดับเหตุการณ์จากต้นเรื่องจนจบเรื่อง
- 2) ดำเนินเรื่องจากเหตุปัญหามาของเรื่อง (กลางเรื่อง) แล้วย้อนกลับไปสู่อดีต เพื่อให้รู้เหตุความเป็นมาของปัญหานั้นก่อนจะวกกลับมาดำเนินเรื่องต่อไปจนจบเรื่อง
- 3) ดำเนินเรื่องจากจุดจบของเรื่อง ย้อนกลับสู่อดีต สำหรับการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน ส่วนมากนิยมดำเนินเรื่องไปตามเหตุการณ์จากต้นเรื่องจนจบเรื่อง เพราะวัยของนักเรียนไม่ควรดำเนินเรื่องที่มีกลวิธีซับซ้อนมากจนเกินไป

5.2.6 การปิดเรื่อง คือ การคลายปมปัญหา ข้อสงสัยทั้งหมดลงหรือจะทิ้งข้อสงสัยนั้นให้ผู้อ่านคิดไปก็ได้ การจบเรื่องมีหลายแบบ แต่ที่นิยมมากที่สุดมี 2 แบบ คือ

- 1) จบแบบประสบความสำเร็จหรือผิดหวังอย่างสิ้นเชิง
- 2) จบแบบให้ผู้อ่านประหลาดใจ

5.2.7 ท่วงทำนองการเขียน คือ ลีลาการใช้ถ้อยคำสำนวน แสดงออกถึงเจตคติ ความคิด ความชัดเจนชีวิต แบ่งเป็นหลายลักษณะ ดังนี้

- 1) ท่วงทำนองเขียนเรียบ ๆ คือ ใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ผู้อ่านอ่านสบาย สื่อความหมายได้ดี
- 2) ท่วงทำนองกระชับ รัดกุม ลักษณะนี้ใช้ประโยคหรือข้อความขนาดสั้น ทุกคำมีความหมายชัดเจนตรงไปตรงมา
- 3) ท่วงทำนองเขียนเข้มข้น ตัวหนังสือมีพลัง ทำให้คนอ่านติดตาม โต้แย้ง เปรียบเปรยเยาะเย้ย ถากถาง ขกข่อง ก่อเกิดความฉงนฉงาย ขกขยอน นำอ่าน ขวนติดตาม
- 4) ท่วงทำนองเขียนมีความเป็นประจักษ์ภาพ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพอย่างแจ่มชัด
- 5) ท่วงทำนองเขียนแบบสละสลวย แบบนี้จะพิถีพิถันในการใช้ถ้อยคำมาก ให้ความรู้สึกที่สวยงาม ความคิดและความเห็นดี
- 6) ท่วงทำนองเขียนแบบสูงส่ง ส่วนใหญ่เป็นภาษาเขียนในวรรณคดีสำคัญ ใช้ศัพท์สูง บ่งบอกถึงภูมิรู้ของผู้เขียน บางครั้งแนวคิดเป็นปรัชญาลึกซึ้ง

5.2.8 ตัวละคร ตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้น นอกจากแสดงบทบาทไปตามโครงเรื่องที่ผู้เขียนสร้างขึ้นแล้ว ยังทำหน้าที่สื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านด้วย ปกติตัวละครหลักจะมี 3 ตัว คือ

- 1) ตัวเอก ทำหน้าที่ดำเนินเรื่องไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
- 2) ตัวขัดแย้ง ทำหน้าที่ขัดขวาง สร้างอุปสรรค ทำให้เนื้อเรื่องเข้มข้นสนุกสนาน
- 3) ตัวประกอบ ทำหน้าที่เสริมเรื่องให้ยาว แก้ปัญหาและดำเนินไปสู่ความสะเทือนใจของเรื่อง

5.2.9 คติจากเรื่อง ในหนังสือส่งเสริมการอ่านแต่ละเรื่อง ควรมีเพียงอย่างเดียว ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เห็นสาระตามแนวคิดของเรื่อง เช่น

- 1) ความพยายามคือความสำเร็จ
- 2) แม่รักลูกยิ่งชีวิตตน
- 3) คนดีย่อมได้รับการสรรเสริญ

- 4) โครงสร้างกรรมไวยากรณ์ได้รับกรรมนั้น
- 5) ธรรมเนียมรักษาผู้ประพจน์ธรรม
- 6) การเสียดสละเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่
- 7) การอ่านทำให้ประสบความสำเร็จ

คติจากเรื่องจะต้องสอดคล้องกับแก่นของเรื่องเสมอ เช่น หากแก่นของเรื่องเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด เราก็สร้างตัวละครขึ้นมาสักตัวหนึ่ง เบื้องต้นอาจสร้างให้เขาเป็นคนดีค่อนข้างมีฐานะ มีชีวิตที่สงบสุข แต่ต่อมาเขาเดินทางผิด กลุ่มหลงสิ่งเสพติดจากการชักนำของเพื่อนที่ไม่ดี ตัดยาบ้าจนตัวเองเสียนาคต ต้องกลายเป็นหัวขโมยเพื่อหาเงินไปซื้อยาบ้า ครอบครัวยิ่งลำบาก สักมพลอยเดือดร้อน สุดท้ายเขาต้องไปนอนชดใช้กรรมอยู่ในคุก ทำให้ผู้อ่านสรุปคติของเรื่องได้ว่า “ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิต ต่อครอบครัว ต่อสังคม จึงไม่ควรไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทั้งปวง”

5.2.10 สำนักภาษา การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านเขียนได้ทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง แต่เรื่องที่เขียนต้องคำนึงถึงวัยของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะนักเรียนแต่ละวัยมีวุฒิภาวะ ความพร้อม และประสบการณ์ที่ต่างกัน เขียนให้นักเรียนก่อนวัยเรียนอ่านก็อย่างหนึ่ง เขียนให้นักเรียนประถมศึกษาอ่านก็อย่างหนึ่ง เขียนให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาก็อย่างหนึ่ง สำนักภาษาที่ดีต้องไปเพราะ สละสลวย ใช้คำง่าย เข้าใจง่าย ไม่จำเป็นอย่าใช้คำยาก สำนักภาษาที่ดีนั้นเมื่อนักเรียนอ่านแล้วจะต้องเข้าใจทันที

5.3 กุศยา แสงเดช (2545: 11) กล่าวถึงลักษณะหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดี ดังนี้

5.3.1 เนื้อหา มีวัตถุประสงค์เพียงเรื่องเดียว ชัดเจน ไม่สับสนยุ่งยาก สนุกสนาน เพลิดเพลิน ตัวละครไม่มากและมีภาพดำเนินเรื่องแทน ไม่มีบทบรรยายมากเกินไป

5.3.2 รูปแบบการเขียนเนื้อหาทุก ๆ รูปแบบจะมีเรื่องราว (Plot) อยู่ด้วยและใช้รูปแบบอย่างเหมาะสม กลมกลืน เข้าใจง่าย รู้เรื่องเร็ว

5.3.3 รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญ นักเรียนเล็กรควรมีรูปภาพมากกว่าข้อความ ภาพจะต้องชัดเจน ถูกต้อง ไม่เลอะเลือน

5.3.4 ภาษาและสำนวน ใช้ภาษาอย่างง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ คำซ้ำ เพื่อช่วยในการเรียนภาษาไทยให้เหมาะสมกับวัย เป็นภาษาพูดที่ถูกต้อง ตามอักขรวิธีภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาเขียน

5.3.5 ขนาดตัวอักษร ตัวโต ชัดเจน ไม่ใช่ตัวประดิษฐ์และความหนาของเล่ม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ควรมีความหนา 10-30 หน้า นอกจากนั้นมีการจัดหน้าให้เหมาะสม กับรูปแบบ (Layout)

5.4 สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (ม.ป.ป.: 142) กล่าวถึงส่วนประกอบของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ ดังนี้

5.4.1 มีส่วนประกอบที่สำคัญครบถ้วน ได้แก่ ปก คำนำ คำชี้แจง สารบัญ เนื้อเรื่อง และกิจกรรม เป็นต้น

1) ปก ควรเป็นสีสวยสด อापพลาสติกหรืออามัน นักเรียนชอบกระดาษหนา มากกว่ากระดาษบาง เล่มใหญ่ ความหนาของหนังสือประมาณ 10-15 หน้า สำหรับนักเรียนเล็กและ ประมาณ 16-24 หน้า สำหรับนักเรียนโต แต่ถ้าเป็นระดับมัธยมศึกษาสามารถมีความหนาได้ตาม ความเหมาะสมของเนื้อเรื่องที่จะนำเสนอ

2) คำนำ ไม่ควรเขียนมากจนเกินไป นิยมเขียนประมาณหนึ่งหน้ากระดาษ ดูเหมาะสมมากที่สุด

3) คำชี้แจง หนังสือส่งเสริมการอ่าน จัดทำขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ ให้ผู้เรียน รู้แนวทางปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง

4) สารบัญ เพื่อบอกเลขหน้าของหนังสือ

5) เนื้อเรื่อง มีความสำคัญมาก

6) กิจกรรม ในหนังสือส่งเสริมการอ่านกิจกรรมมีความสำคัญมากเช่นกัน

5.4.2 โครงสร้างเรื่องของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ผู้สอนควรให้ความสำคัญตั้งแต่ การตั้งชื่อเรื่อง จุดเริ่มต้นของเรื่อง สารสำคัญของเรื่อง (แก่นของเรื่อง) ตลอดทั้งจุดจบ

จากการศึกษาองค์ประกอบของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพสรุปได้ว่า มี องค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ แนวคิด โครงเรื่อง ฉาก การดำเนินเรื่อง ท่วงทำนองการเขียนตัวละคร สำนวนภาษาและชื่อเรื่อง ซึ่งทุก ๆ องค์ประกอบต้องรวมอยู่ในเรื่องเดียวกัน จึงจะถือว่าเป็นหนังสือ ส่งเสริมการอ่านนิทานภาพที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบนี้ มาเป็นแนวทางในการสร้าง หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพคำควบไม่แท้ ทร

6. วัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ

6.1 สมถกษณ์ ภาพันธ์ (2547: 9) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือสำหรับนักเรียน ไว้ว่า

6.1.1 ช่วยให้นักเรียนรับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลินสนองความต้องการของ นักเรียน

6.1.2 ช่วยกระตุ้นให้คิดและเกิดความคิดสร้างสรรค์

6.1.3 ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนให้เจริญงอกงาม

6.1.4 ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างที่ดีที่พึงปรารถนาให้บังเกิดแก่นักเรียน

6.1.5 ช่วยให้นักเรียนเลือกหนังสืออ่าน อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิด นิสัยรักการอ่านตลอดชีวิต ใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้

6.1.6 ช่วยทดแทนความรู้สึกของนักเรียนที่หายไป

6.1.7 ช่วยให้นักเรียนเลือกหนังสือให้เหมาะสมกับวัย ป้องกันไม่ให้นักเรียนสนใจเรื่องของผู้ใหญ่ อันจะเป็นสิ่งชักนำให้นักเรียนทำในสิ่งที่ไม่ต้องการ

6.2 ถวัลย์ มาศจรัส (2539 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549: 8-9) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์หลัก ๆ ในการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

6.2.1 เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6.2.2 เพื่อตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาไทย ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสือ และใช้เวลาว่างหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น

6.2.3 เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน

6.2.4 เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

6.2.5 เพื่อเสริมสร้างในการอ่าน และปลูกฝังรักการอ่านให้แก่ นักเรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง สนุกสนานของนักเรียน พัฒนาการด้านภาษา ปลูกฝังคุณธรรม เลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัย มีนิสัยรักการอ่าน ตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นแหล่งค้นคว้า และใช้ประกอบการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีปัญหาในการอ่านหลายเรื่องด้วยกัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบนักเรียนกลุ่มนี้อ่านคำควบไม่แท้ ทร ออกเสียง ซ ไม่ได้ จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ คือ เพื่อฝึกทักษะการอ่านคำควบไม่แท้ ทร ออกเสียงเป็น ซ และการมีนิสัยรักการอ่าน

7. ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ

7.1 จินตนา ไบกาซูยี (2542 อ้างถึงใน รังสิมันต์ ฉิมรัมย์, 2550: 22-24) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

7.1.1 ขั้นที่ 1

1) ตั้งเป้าหมาย ในการเขียนให้ชัดเจนว่าจะเขียนในรูปแบบใด นิทาน นิยาย สารคดี เรื่องสั้นหรือวรรณกรรมเยาวชน ฯลฯ โดยจะเน้นความบันเทิงหรือสาระความรู้ พร้อมคติสอนใจอะไรให้กับนักเรียน

2) แนวคิดของเรื่อง (แก่นของเรื่อง) ต้องกำหนดชัดเจน และควรมีแนวคิดเดียว ไม่ควรมีหลายแนวคิดเพราะจะทำให้เรื่องที่เขียนขาดเอกภาพ

3) เขียนโครงเรื่องไว้คร่าว ๆว่าจะเปิดเรื่องอย่างไร ตอนกลางของเรื่องจะเขียนอย่างไร ตอนปิดเรื่องจะปิดอย่างไร ต้องกำหนดจุดสุดยอดของเรื่อง การคลี่คลายปัญหาเพื่อนำไปสู่การจบเรื่องให้ดี

- 4) เขียนโครงเรื่องย่อ ๆ ลงกระดาษ ทบทวนดูว่าลงตัวหรือไม่
- 5) กำหนดวิธีการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และการจบเรื่องอย่างละเอียด ทบทวนดูจนกว่าจะพอใจ
- 6) สร้างตัวละครให้ชัดเจน ว่าตัวละครมีบุคลิกภาพเป็นอย่างไร อายุเท่าไร รูปร่างนิสัย ใจคอเป็นอย่างไร เป็นต้น
- 7) กำหนดฉากในเรื่องให้ชัดเจนว่าจะใช้สถานที่ใด เรื่องราวเกิดขึ้นสมัยไหน
- 8) ทบทวนโครงเรื่อง ให้ถูกใจแล้วลองนำไปเล่าให้นักเรียนฟัง เพื่อทดสอบว่านักเรียนสนุกกับการฟังหรือไม่
- 9) ทบทวนดูว่าแนวคิดของเรื่อง พรรณณะหรือคุณธรรม กำหนดไว้ครบถ้วนหรือไม่ แทรกไว้อย่างแนบเนียนหรือไม่ แล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์
- 10) สํารวจโครงเรื่องว่าดีหรือไม่ ตัวละครเอกดำเนินเรื่องราบรื่นหรือไม่ เนื้อเรื่องมีเอกภาพมีเหตุมีผลหรือไม่

11) กำหนดความยาวของเรื่องว่าจะใช้กี่หน้า

7.1.2 ขั้นที่ 2

- 1) ลงมือเขียนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยละเอียด แล้วตั้งชื่อเรื่อง
- 2) ทบทวนดูว่าชื่อเรื่องเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ น่าสนใจหรือไม่ ปัญหาของตัวละครได้รับการแก้ไขอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ บทสนทนา เหตุการณ์ มากเกินความจำเป็นหรือไม่ เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องหรือเปล่า ต้องทบทวนให้ดี และปรับปรุงแก้ไข
- 3) เมื่อเขียนเสร็จให้เก็บไว้ระยะหนึ่ง แล้วนำมาอ่านดูใหม่เพื่อหาข้อบกพร่องแก้ไขจนพอใจ แล้วนำไปให้นักเรียน ๆ อ่านดูว่านักเรียนเข้าใจหรือไม่ ชอบหรือไม่ เข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อหรือไม่ ปรับปรุงจนพอใจอีกครั้ง

7.1.3 ขั้นที่ 3

- 1) ทบทวนเรื่อง ที่เขียนอีกครั้งหนึ่งเพื่อดูสำนวนภาษาและความเป็นเอกภาพของเรื่อง
- 2) ลงมือเขียนหรือพิมพ์ต้นฉบับ
- 3) ถ้าต้นฉบับเป็นหนังสือการ์ตูน ต้องจัดทำเป็นบทสคริปต์ละคร มีคำพูดได้ตอบและคำบรรยายเรื่อง จัดภาพคร่าว ๆ ให้เหมาะสมกับคำบรรยายและบทสนทนา

4) ถ้าต้นฉบับเป็นหนังสือภาพของนักเรียนก่อนวัยเรียนหรือหนังสือสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีภาพประกอบทุกหน้าควรจัดทำเป็นต้นฉบับจำลอง กำหนดเนื้อเรื่อง เลขหน้า และภาพอย่างหยาบ ๆ ลงในหน้ากระดาษให้ได้สัดส่วน หรือหากวาดภาพไม่ได้ให้เขียนเนื้อเรื่องแล้วเว้นที่สำหรับวาดภาพไว้สำหรับผู้วาดประกอบ

5) อ่านบททวนต้นฉบับเป็นครั้งสุดท้ายเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยโดยเฉพาะตัวสะกด วรรคตอน

6) จัดส่งต้นฉบับให้บรรณาธิการเพื่อจัดทำภาพประกอบ

7.2 จีวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527: 12-21) กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน สรุปได้ ดังนี้

7.2.1 ศึกษาจากหนังสือชนะการประกวด ผลงานนักเขียนต่าง ๆ เข้าฟังการอบรมเกี่ยวกับการสร้างหนังสือนักเรียน

7.2.2 เลือกเนื้อหา อาจใช้ได้หลายทาง เช่น นำเรื่องมาจากหลักสูตร หรือเรื่องจากสภาพท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการของนักเรียนวัยต่าง ๆ

7.2.3 เขียนโครงเรื่อง โครงเรื่องจะครอบคลุมถึงจำนวนหน้า จำนวนหัวเรื่องความสั้นยาวของหัวข้อและย่อหน้า เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดรูปเล่ม

7.2.4 การเขียนบท เป็นการนำเรื่องที่ได้จากโครงเรื่อง หรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเรื่องและรูปภาพ โดยการบอกแต่ละหน้าของหนังสือตั้งแต่ปก ใบบรองปก หน้าปก ไปจนถึงหน้าสุดท้าย การเขียนบทสคริปต์จะเป็นแนวทางในการจัดวางภาพและรูปเล่มของหนังสือได้ว่า หนังสือเล่มนี้แต่ละหน้าจะมีอะไรบ้าง คำบรรยายมีอะไรบ้าง และมีกี่หน้า

7.2.5 การทำดัมมี่ เป็นการทำจำลองหนังสือที่จะทำขึ้นมา อาจเป็นรูปเล่มเล็ก ๆ ก็ได้ แล้วนำรายละเอียดของบทสคริปต์ที่เขียนขึ้นมาเขียนและวางรูปลงไป ตั้งแต่ปกจนถึงหน้าสุดท้าย ดัมมี่เป็นการทดลองทำก่อนที่จะพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อจะได้ดูว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

7.2.6 การทำรูปเล่ม เป็นลักษณะของรูปร่าง ขนาดของกระดาษและตัวหนังสือหรือการพิมพ์ ลักษณะและขนาดของรูปเล่ม ควรมีขนาดพอเหมาะหีบถือได้สะดวก ความหนาของตัวหนังสือขึ้นอยู่กับขนาดของผู้อ่าน หนังสือที่มีเนื้อหามากควรแบ่งออกเป็นหลายเล่ม โดยจบเป็นตอน ๆ ขนาดของรูปเล่มควรถือเอาความกะทัดรัด เปิดง่ายเป็นเกณฑ์ รูปเล่มที่นิยมในการสร้างหนังสือ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ทั้งแนวตั้งและแนวนอน

7.2.7 การตั้งชื่อเรื่อง อาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียนก็ได้ แต่ควรจะให้ที่น่าสนใจ เข้าใจ มีความแปลกใหม่ทำให้เขาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่นักเรียนคิดใจและ เกิดภาพพจน์ ชื่อเรื่องอาจพิจารณาจากหัวข้อของเรื่อง จำนวนตัวละคร ชื่อสัตว์ เนื้อเรื่อง สถานที่ หรือ ลักษณะรูปร่างของหนังสือ

สรุปได้ว่าหลังจากทราบความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนและประโยชน์ แล้ว ได้นำความรู้มาบูรณาการในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพคำควบไม่แท้ ทร มี ขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมาย 2) กำหนดแนวคิด 3) เลือกเนื้อหา 4) เขียนโครงเรื่อง 5) ลงมือเขียน 6) จัดทำรูปเล่ม เมื่อได้หนังสือที่ดีมีคุณภาพแล้วจึงนำไปใช้พัฒนาการอ่านกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

8. ประโยชน์และคุณค่าของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ

8.1 อภิวรรณ วีระสมิทธิ์ (2544 อ้างถึงใน พวาทอง ส่งขาว, 2551: 32) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพไว้ ดังนี้

8.1.1 เป็นเรื่องช่วยพัฒนานักเรียน เพราะการอ่านหนังสือทำให้นักเรียนมีความรู้ กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีเชาวน์ปัญญาและไหวพริบดี

8.1.2 เป็นอาหารสมองที่สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียน เนื่องจากนักเรียนเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสมอง การที่นักเรียนได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ดีขึ้น

8.1.3 เป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่นักเรียนขาด เช่น ความรู้สึกว่ามีเพื่อน มีปมด้อย ทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความเครียดและได้รับความสนุกสนานเพิ่มเติม

8.2 สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (ม.ป.ป.: 142) กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพที่สำคัญแก่นักเรียน ดังนี้

8.2.1 เป็นเครื่องมือพัฒนานักเรียนให้มีความรู้กว้างขวาง ฉลาดรอบรู้ มีเชาวน์ปัญญา ไหวพริบ ตลอดจนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

8.2.2 เป็นอาหารสมองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเส้นใยของสมองให้เจริญเติบโต ซึ่งเป็นผลต่อการพัฒนาสติปัญญาให้ฉลาดหลักแหลม มีความอบอุ่นทางจิตใจ ไม่เครียด มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและอารมณ์ดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ มีประโยชน์และคุณค่ามาก ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน มีความรู้ ความคิด เกิดจินตนาการ ฉลาดหลักแหลม การสร้างหนังสือต้องมีวัตถุประสงค์เดียว คำนึงถึงวัย ความสนใจและเหมาะสมกับธรรมชาติ การเรียนรู้เนื้อหา

ต้องเป็นเรื่องที่ไม่สลับซับซ้อน ตัวละครน้อย ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ มีการซ้ำคำ ขนาดตัวอักษรโต
เหมาะกับวัย ภาพมีสีสันสวยงาม ช่วยดึงดูดความสนใจ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ คำควบไม่แท้ ทร
จำนวน 6 เล่ม โดยนำคำควบไม่แท้ ทร ออกเสียงเป็น ซ จำนวน 18 คำ มาเขียนเป็นนิทานโดยใช้สำนวน
ภาษาง่าย ๆ เป็นบทร้อยแก้ว มีเนื้อเรื่องง่ายจบภายในเล่ม มีภาพสื่อความหมายของคำและภาพอธิบาย
ความหมายของประโยคเป็นฉากหลังประกอบทุกหน้า สีสันสดใส สวยงาม มีจุดประสงค์เดียว คือ
ฝึกอ่านประโยคสั้น มีเส้นค้นคำ เน้นสีของคำเพื่อสะดวกในการอ่าน มีการซ้ำคำเพื่อจดจำคำ ตัวอักษรโต
เหมาะกับวัย หนังสือแต่ละเล่ม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำศัพท์น่ารู้ ให้นักเรียนได้ฝึกอ่านคำ
ก่อนอ่านเนื้อเรื่อง ตอนที่ 2 เนื้อเรื่องนิทาน และตอนที่ 3 เป็นกิจกรรมหลังการอ่าน มีคำแนะนำการใช้
พร้อมคู่มือการใช้หนังสือ จำนวน 1 เล่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพ

นิห์สลัง เจะยามา (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการใช้นิทานพื้นบ้านมุสลิม เป็นบทเรียน
เสริมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสุโหงปาดี อำเภอสุโหงปาดี
จังหวัดนราธิวาส ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 24 คน ซึ่งเป็นนักเรียนมุสลิม
ที่พูดและใช้ภาษามลายู ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทาน
พื้นบ้านมุสลิมเป็นบทเรียนเสริม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
นักเรียนมีทักษะการอ่านในระดับดี

ฉัฐริยา ภูขามคม (2552: 46) ได้ศึกษาการใช้นิทานประกอบภาพเพื่อพัฒนาความสามารถ
ด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านท่าไต้ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน
1 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หลังการใช้นิทานประกอบภาพ มี
ความสามารถในการอ่านจับใจความสูงกว่าก่อนใช้นิทานประกอบภาพ

พวาทอง ส่งข้าว (2551: 52-53) ได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาเหรียญ สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 15 คน ผลการศึกษา
พบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีค่าดัชนีประสิทธิผลคิดเป็น

ร้อยละ 68.75 แสดงว่านักเรียนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรัญญา เอี่ยมสำอางค์ (2551: 90-91) ได้ศึกษาผลของการสอนอ่านภาษาไทยจากนิทานอ่านง่าย ต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนภัทรภูมวิททยา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน ผลการศึกษาพบว่าความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หลังได้รับการสอนอ่านจากนิทานอ่านง่าย มีค่าสูงกว่าก่อนการทดลองสอนอ่าน

กัณดา สุขกระจ่าง (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ โดยศึกษากับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีระดับสติปัญญาปกติ ระดับ IQ ตั้งแต่ 90 ขึ้นไป ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน เรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนบ้านหนองไม้ก่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 6 คน ผลการศึกษาพบว่าหนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.09/86.33 ความสามารถในการอ่านคำหลังการสอนโดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมาก ความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการอ่าน เพื่อการเรียนรู้หลังการสอนสูงกว่า ก่อนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัตนวรรณ นิลพัฒน์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดมาตราตัวสะกด เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสาระการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยทรายขาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 21 คน ผลการศึกษาพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านชุดมาตราตัวสะกด มีประสิทธิภาพ 94.04/90.59 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ชนิสรา คชาทอง (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง “เที่ยวเมืองสงขลา” กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกะทิง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน ผลการศึกษาได้หนังสือคำบรรยายประกอบภาพวาดและภาพถ่ายสีเลียนแบบของจริง เป็นหนังสือแนวตั้งจำนวน 36 หน้า หนังสือเล่มนี้มีประสิทธิภาพ 80.27/80.53 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ ร้อยละ 80/80

ดวงใจ วรรณสังข์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จากการสอน โดยใช้ชุดการสอนนิทานประกอบภาพพยัญชนะไทย โดยศึกษากับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อายุ 4-6 ปี จำนวน 6 คนที่มีความจำสับสนในตัวพยัญชนะไทยที่คล้ายคลึงกัน ทดลองสอนด้วยชุดการสอนนิทานประกอบภาพพยัญชนะไทย ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนเป็น 95.33 / 82.00 ความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการสอนนิทานประกอบภาพพยัญชนะไทย หลังการสอนอยู่ในระดับดี ความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หลังการสอนสูงกว่าก่อนสอน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Clore & Robert (1978: 156) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานประกอบภาพมีผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียน โดยใช้หุ่นและแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายจำนวน 62 คน โดยให้นักเรียนฟังนิทานแล้วเลียนแบบท่าทางสัตว์ในนิทาน แล้ววัดทัศนคติของนักเรียน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ การวัดทัศนคติ มีความมั่นคงเพราะหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์วัดผลอีก ได้ผลเช่นเดิมแสดงว่า นิทานมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม และทัศนคติที่มั่นคงของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านนั้น ได้นำความรู้ หลักการ วิธีการ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นมาประยุกต์ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานภาพคำควบไม่แท้ ทร สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 เล่ม